

T.C.
İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI

**SERMAYE ŞİRKETLERİNDE KAR DAĞITIMI,
VERGİLENDİRİLMESİ VE MUHASEBESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TOLGA AYDOĞDU

İSTANBUL, 2021

**T.C.
İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI**

**SERMAYE ŞİRKETLERİNDE KAR DAĞITIMI,
VERGİLENDİRİLMESİ VE MUHASEBESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TOLGA AYDOĞDU

İSTANBUL, 2021

KABUL VE ONAY

Tolga AYDOĞDU tarafından hazırlanan “**SERMAYE ŞİRKETLERİNDE KAR DAĞITIMI, VERGİLENDİRİLMESİ VE MUHASEBESİ**” adlı tez çalışmasının savunma tarihi 03/06/2021 tarihinde yapılmış olup aşağıda verilen jüri tarafından oy birliği ile İstanbul Arel Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Danışman

Prof. Dr. Ayşe YİĞİT ŞAKAR

.....

Üye

Prof. Dr. Ayşe PAMUKÇU

.....

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Aylin ERDOĞDU

.....

Üye

.....

Üye

.....

Üye

.....

.....

Prof. Dr. Ali AKDEMİR

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “*Sermaye Şirketlerinde Kar Dağıtımı, Vergilendirilmesi Ve Muhasebesi*” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmanın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

__/__/__

Tolga AYDOĞDU

ÖZET

**SERMAYE ŞİRKETLERİNDE KAR DAĞITIMI, VERGİLENDİRİLMESİ
VE MUHASEBESİ
YÜKSEK LİSANS TEZİ
TOLGA AYDOĞDU
İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI**

(DANIŞMAN: PROF. DR. AYŞE YİĞİT ŞAKAR)

İSTANBUL, 2021

Kar dağıtımı kararının verilmesi ve uygulanmasının ilke, kural ve aşamalarını TTK oluşturmakla birlikte bunu Sermaye Piyasası Mevzuatı, Vergi Mevzuatı ve MSUGT tamamlamaktadır. Bu nedenle doğru bir kar dağıtımı yapılabilmesi veya cezai bir yaptırımla karşılaşılması için belirtilen mevzuatın tamamı birlikte değerlendirilmelidir.

Çalışmamızda kar dağıtımı uygulamasında sıklıkla kullanılan kavramlar çeşitli mevzuat çerçevesinde açıklanmış, daha sonra kurum kazancının belirlenmesi, sermaye şirketlerinde kar dağıtımı, kar dağıtım tablosu ve kar dağıtımının muhasebesi konuları bir bütün olarak ele alınarak, sermaye şirketlerinde karın oluşum sürecinden kar payı dağıtımına, muhasebesine ve özetlenmesine kadar oluşan süreç sistematik olarak değerlendirmiş, önerilerde bulunulmuş ve konuya dair bir uygulama yapılmıştır. Ayrıca kar dağıtımı konusu sermaye şirketlerinde dağıtılabılır aşamaya gelen karın vergilendirilmesi, gelir tevkifatı uygulaması ve kar payı elde edenlerin vergilendirilmesi açılarından da irdelenerek olası vergi ihtilaflarının önüne geçilmesi amaçlanmıştır.

Karın elde edildiği dönemden karın dağıtım aşamasına ve sonrasında kar payı elde edenlerin vergilendirilmesine kadar uzanan süreçte gerek vergi mevzuatının gerekse TTK ve Sermaye Piyasası Mevzuatı gibi farklı mevzuatın etkili olması, kar dağıtımında yasal, idari ve yargı aşamaları ile uygulama yönünden görüş farklılıklarına neden olmaktadır. Bu nedenle kar dağıtımı konusu bir bütün olarak değerlendirilerek yasal mevzuat birbiriyle uyumlu, uygulamada tereddüt oluşturmayacak ifadelerle düzenlenmelidir.

Anahtar Kelimeler: Kar Dağıtımı, Vergilendirme, Muhasebeleştirme

ABSTRACT

PROFIT DISTRIBUTION, TAXATION AND ACCOUNTING IN CAPITAL COMPANIES

MSC THESIS

TOLGA AYDOĞDU

**GRADUATE SCHOOL, ISTANBUL AREL UNIVERSITY
BUSINESS ADMINISTRATION**

(SUPERVISOR: PROF. DR. AYŞE YİĞİT ŞAKAR)

İSTANBUL, 2021

The principles, rules and stages of the decision to make and implement the profit distribution decision are set by the TTK, and this is complemented by the Capital Markets Legislation, Tax Legislation and MSUGT. For this reason, all of the specified legislation should be evaluated together in order to make a correct profit distribution or to avoid a penal sanction.

In our study, the concepts that are frequently used in the application of profit distribution are explained within the framework of various legislation, then the determination of corporate income, profit distribution in capital companies, profit distribution table and accounting of profit distribution are discussed as a whole, from the process of profit formation in capital companies to dividend distribution, accounting. The resulting process was evaluated systematically and an application was made on the subject. In addition, it is aimed to prevent possible tax disputes by examining the issue of profit distribution in terms of taxation of the profit that has reached the distributable stage in capital companies, the application of income withholding and the taxation of those who receive dividends.

The fact that both the tax legislation and different legislation such as the TTK and Capital Markets Legislation are effective in the process from the period when the profit is obtained to the distribution of the profit and then the taxation of the profit shareholder causes differences of opinion in terms of legal, administrative and judicial stages and implementation in profit distribution. For this reason, the issue of profit distribution should be evaluated as a whole and the legal legislation should be regulated in terms that are compatible with each other and that will not create any hesitation in practice.

Key Words: Profit Distribution, Taxation, Accounting

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
İÇİNDEKİLER	iii
TABLO LİSTESİ.....	vii
KISALTMA VE SEMBOL LİSTESİ.....	viii
ÖNSÖZ	ix
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	3
ŞİRKETLER VE KAR DAĞITIMINA İLİŞKİN KAVRAMLAR.....	3
1.1 Şirket.....	3
1.2 Şirketlerin Sınıflandırılması.....	4
1.3 Sermaye Şirketleri	5
1.3.1 Anonim Şirketler	6
1.3.2 Limited Şirketler.....	9
1.3.3 Paylı Komandit Şirket.....	11
1.4 Kar	12
1.4.1 Ticari Bilanço Karı (Dönem Karı).....	13
1.4.2 Mali Kar.....	14
1.4.3 Safi Kar	15
1.4.4 Dönem Net Karı.....	16
1.4.5 Dağıtılabılır Kar.....	17
1.4.6 Kar Tespit Şekilleri.....	18
1.4.6.1 Özsermaye Kıyaslanması Yoluyla Karın Tespiti.....	18
1.4.6.2. Gelir ve Giderlerin Kıyaslanması Yoluyla Karın Tespiti	20
1.5 Kar Payı (Temettü)	20
1.6 Kar Dağıtım Politikası	21
1.6.1 Sabit Oranlı Kar Dağıtım Politikası.....	23
1.6.2 Sabit Miktarda Kar Dağıtım Politikası	23
1.6.3 Sabit Oranlı Kar Payı ve Ek Kar Payı Dağıtım Politikası	24
1.7 Kar Payı Ödeme Şekilleri	25
1.7.1 Nakit Kar Payı Dağıtımı	25
1.7.2 Hisse Senedi Şeklinde Yapılan Kar Payı Ödemeleri	25
1.7.3 Yeni Pay Senedi Vererek Kar Payı Dağıtımı.....	26
1.7.4 Pay Senetleri Geri Alınarak Kar Payı Dağıtımı.....	26
1.8 Yedek Akçeler	26

1.8.1 Muhasebe Tebliğine İlişkin Yedek Akçeler	27
1.8.1.1 Kar Yedekleri.....	27
1.8.1.2 Sermaye Yedekleri.....	27
1.8.2 TTK' da Düzenlenen Yedek Akçeler	28
1.8.2.1 Kanuni Yedekler	28
1.8.2.2 İhtiyari Yedekler	28
1.8.2.3 Olağanüstü Yedekler	29
1.8.3 Türk Vergi Sisteminde Yedek Akçeler.....	29
İKİNCİ BÖLÜM	31
KURUM KAZANCININ BELİRLENMESİ, SERMAYE ŞİRKETLERİNDE KAR DAĞITIMI, KAR DAĞITIM TABLOSU VE KAR DAĞITIMININ MUHASEBESİ	31
2.1 Kurum Kazancının Belirlenmesi	31
2.1.1 Kurumlar Vergisi Konusu.....	31
2.1.2 Kurumlar Vergisi Mükellefleri	31
2.1.3 Safi Kurum Kazancı	33
2.1.3.1 Kurum Kazancının Tespitinde Muafiyet ve İstisnalar	36
2.1.3.1.1 Muafiyetler	37
2.1.3.1.2 İstisnalar.....	38
2.1.3.2 Kurum Kazancının Tespitinde İndirilebilecek Giderler.....	39
2.1.3.2.1 Gelir Vergisi Kanununa Göre İndirilecek Giderler	39
2.1.3.2.2 Kurumlar Vergisi Kanununa Göre İndirilecek Giderler	41
2.1.3.3 Kurum Kazancı Belirlenirken İndirimi Kabul Edilmeyen Giderler.....	41
2.1.3.3.1 Gelir Vergisi Kanununa Göre İndirilemeyecek Giderler	42
2.1.3.3.2 Kurumlar Vergisi Kanununa Göre İndirilemeyecek Giderler.....	43
2.2 Sermaye Şirketlerinde Kar Dağıtımı.....	44
2.2.1 Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Kar Dağıtımının İlkeleri	45
2.2.2 Sermayesi Paylara Bölünmüş Komandit Şirketlerde Kar Dağıtımı.....	47
2.2.2.1. Hukuki Prosedür	47
2.2.2.2 Sermayesi Paylara Bölünmüş Komandit Şirketlerde Kar Dağıtımının Aşamaları.....	48
2.2.3 Anonim Şirketlerde ve Limited Şirketlerde Kar Dağıtımı.....	48
2.2.3.1 Hukuki Prosedür	49
2.2.3.1.1 Anonim Şirketlerde Kar Dağıtımının Hukuki Prosedürü	49
2.2.3.1.2 Limited Şirketlerde Kar Dağıtımının Hukuki Prosedürü.....	49
2.2.3.2 TTK' ya Göre Halka Açık Olmayan Anonim Şirketlerde ve Limited Şirketlerde Kar Dağıtımının Aşamaları	50
2.2.3.2.1 Yasal Yedek Akçe Ayrılması (1.Tertip ve 2.Tertip Yasal Akçe)	51

2.2.3.2.2 İhtiyari Yedek Akçe Ayrılması.....	53
2.2.3.2.3 Fon Ayrılması	54
2.2.3.2.4 Çalışanlar Ve İşçilere Yardım Akçesi Ayrılması.....	54
2.2.3.2.5 Çalışan ve İşçilere Kıdem Tazminatı ve İhbar Tazminatı Ayrılması	55
2.2.3.2.6 Pay Sahiplerine Dağıtılacak Kar Payı.....	56
2.2.3.2.6.1 Temettü (Kar Payı)	57
2.2.3.2.6.2 Kar Payının Ödenmiş Sermaye Oranında Pay Sahiplerine Dağıtılması.....	57
2.2.3.2.7 Kurucu İntifa Senetlerine Kar Payı Verilmesi	58
2.2.3.2.8 Yönetim Kurulu Üyelerine Kar Payı Verilmesi.....	59
2.2.3.2.9 İmtiyazlı Pay Sahiplerine Kar Payı Verilmesi	59
2.2.3.2.10 İşçi, Memur ve Çalışanlara İkramiye, Prim v. b. Nitelikteki Kar Payı Verilmesi	60
2.2.3.2.11 İkinci Temettü Ayrılması.....	61
2.2.3.2.12 İkinci Tertip Yedek Akçe Ayrılması.....	61
2.2.3.2.13 Yasal ve İhtiyari Yedek Akçe Dışındaki Yedek Akçeler	62
2.2.3.2.14 Üçüncü Temettü.....	62
2.2.3.2.15 Olağanüstü Yedek Akçe	63
2.2.3.3 Halka Açık Anonim Şirketlerin SPK' ya Göre Kar Dağıtımının Aşamaları.....	63
2.2.3.3.1 Kar Payı Dağıtım Politikası	64
2.2.3.3.2 Kar Payı Dağıtım Esasları.....	65
2.2.3.3.3 Payları Borsada İşlem Görmeyen Anonim Şirketler	66
2.2.3.4 Kar Payı Avansı	66
2.3 Kar Dağıtım Tablosu ve Kar Dağıtımının Muhasebesi	67
2.3.1 Kar Dağıtım Tablosu	67
2.3.1.1 Kar Dağıtım Tablosu Şekli Ve Düzenlenme Esasları.....	68
2.3.1.2 Kar Dağıtım Tablosu Bileşenleri	70
2.3.1.2.1 Dönem Karında Dağıtım.....	70
2.3.1.2.3.Hisse Basına Kar.....	74
2.3.1.2.4 Hisse Basına Temettü	74
2.3.2 Kar Dağıtım Muhasebesi	74
2.3.2.1 Muhasebe Kayıtları.....	75
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	81
SERMAYE ŞİRKETLERİNDE KAR DAĞITIMININ VERGİLENDİRİLMESİ	81
3.1. Kurum Kazançlarının Vergilendirilmesinde Stopaj Uygulamalarına İlişkin Yasal Düzenlemeler.....	81

3.1.1 1998 Yılı ve Öncesi Hesap Dönemlerine İlişkin Kurum Kazançlarının Vergilendirilmesi (4369 Sayılı Kanun Değişikliği Öncesi Uygulama)	82
3.1.2. 1999-2003 Hesap Dönemlerine Ait Kurum Kazançlarının Vergilendirilmesi (4369 Sayılı Kanun Düzenlemesi).....	82
3.1.3.2003-2006 Hesap Dönemlerine Ait Kurum Kazançlarının Vergilendirilmesi (4282 Sayılı Kanun düzenlemesi).....	83
3.1.4 2006 Yılı ve Sonrası Kurum Kazançlarının Vergilendirilmesi.....	84
3.1.5 Karın Elde Edildiği Tarih ve Kar Dağıtımı Stopaj Zamanının Tespiti	85
3.2 Dağıtılan Kar Paylarında Stopaja İlişkin Mevcut Düzenleme	87
3.2.1 Tam Mükellef Kurumların Dağıttıkları Kar Paylarında Gelir Vergisi Kanunu'na Göre Vergi Kesintisi Düzenlemeleri.....	88
3.2.2 Tam Mükellef Kurumların Dağıttıkları Kar Paylarında Kurumlar Vergisi Kanunu'na Göre Vergi Kesintisi Düzenlemeleri.....	89
3.2.3 Dar Mükellef Kurumların Ana Merkezlerine Aktardıkları Kazançlar.....	90
3.2.4 Gelir Vergisi Kanunun Geçici 62. Maddesi Uygulaması	90
3.2.5 Kar Payı Elde Eden Kişilerden Yapılacak Vergi Kesintilerinde Mükelleflerin Hukuki Statüsü.....	92
3.2.6 Karın Sermayeye İlavesi Durumunda Tevkifat	92
3.3 Dağıtılan Kar Payında Beyan ve Vergilendirme	93
3.3.1 Gelir Vergisi Kanunu'na göre Vergi Kesintilerinde Beyan ile Ödeme Durumu	93
3.3.2 Tam Mükellef Gerçek Kişilerin Elde Ettikleri Kar Payları	93
3.3.3 Adi Komandit Şirketlerce Elde Edilen Kar Payları	94
3.4 Uygulama.....	94
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	97
KAYNAKÇA	101
ÖZGEÇMİŞ	105

TABLO LİSTESİ

Tablo 1-Kurumlar Vergisi Hesaplama Tablosu	34
Tablo 2-Anonim Şirketlerde Kar Dağıtımının Hukuki Prosedür Tablosu	49
Tablo 3-Limited Şirketlerde Kar Dağıtımının Hukuki Prosedürü	49
Tablo 4-Kar Dağıtım Tablosu.....	69
Tablo 5-Tam Mükellef Kurumlarda Kar Dağıtımından Kaynaklanan Tevkifatlara İlişkin Tablo	91

KISALTMA VE SEMBOL LİSTESİ

GVK	: Gelir Vergisi Kanunu
KDV	: Katma Değer Vergisi
KVK	: Kurumlar Vergisi Kanunu
Md.	: Madde
MSUGT	: Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği
MTVK	: Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanunu
R.G	:Resmi Gazete
SPK	: Sermaye Piyasası Kanunu
TDK	: Türk Dil Kurumu
TDHP	: Tek Düzen Hesap Planı
TFRS	: Türkiye Finansal Raporlama Standartları
TMS	: Türkiye Muhasebe Standartları
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
VUK	: Vergi Usul Kanunu

ÖNSÖZ

Türk Ticaret Kanunu, Sermaye Piyasası Mevzuatı, Vergi ve Muhasebe Mevzuatı dinamik yapılarından dolayı sürekli güncellenmek zarureti içerisinde. Bu mevzuat güncellenmeleri ise kar dağıtımı ve vergilendirilmesini doğrudan etkilemektedir. Çalışmamızda sermaye şirketlerinde kar dağıtımı, vergilendirilmesi ve muhasebesi konusu güncel mevzuat ışığında ele alınmış, süreci etkileyen mevzuat bir bütün olarak değerlendirilip konu uygulama ile açıklanmaya çalışılmıştır.

Bu çalışmada, yüksek lisans tez danışmanlığımı üstlenerek beni motive eden, bana görüşleriyle yol gösteren sayın hocam Prof. Dr. Ayşe YİĞİT ŞAKAR'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Bütün hayatım boyunca maddi manevi desteklerini benden esirgemeyen annem ve babama, her zaman yanımda olup başarı sağlamamda büyük pay sahibi olan eşim Naile'ye ve kızım Rüya'ya şükranlarımı sunarım.

__/__/__

Tolga AYDOĞDU

GİRİŞ

Sermaye şirketlerinde kar dağıtımı konusu; şirketlerin bir faaliyet dönemi boyunca elde ettikleri karın; sermayedarlar arasındaki dağıtımı, şirket bünyesinde bırakılması gereken miktarın -dolayısıyla yedek akçelerin- tespiti, vergilendirilmesi ile muhasebeleştirilmesi aşamalarına sahip çeşitli tarafları olan dinamik karakterli bir konudur. Kar dağıtımında, karı elde eden şirket, kar payı elde etmek isteyen sermayedar, vergi toplamak isteyen devlet gibi özel ve kamu hukukunu ilgilendiren çeşitli tarafların olması karın ne şekilde paylaştırılacağı sorusunun her zaman güncelliğini korumasını sağlamaktadır.

Tezimizde “*Sermaye Şirketlerinde Kar Dağıtımı, Vergilendirilmesi Ve Muhasebesi*” konusunun seçilmesinin nedeni konunun çeşitli aşamalarının ve taraflarının olması, bu aşamalar ile taraflar TTK, SPK ve mevzuatı, Vergi ve Muhasebe Mevzuatı gibi çeşitli mevzuat çerçevesinde belirlendiğinden, doğru bir kar dağıtımı yapılabilmesi, kar dağıtımının vergilendirilmesi, muhasebesi veya kar dağıtımı yapıldıktan sonra çeşitli cezai yaptırımlara maruz kalınmaması için bütün mevzuatın sistematik olarak bir bütün olarak değerlendirilmesi ile güncelliğin yakalanması gerekliliğidir.

Çalışmamızın birinci bölümünde şirketler ve kar dağıtımına ilişkin kavramların tanıtılması üzerinde durulmuş, kar dağıtımını etkileyen farklı mevzuat açısından bu kavramlar açıklanmaya çalışılmıştır. Bu yolla kar dağıtımında oluşan farklılıkların kavramsal kaynaklarına inilerek, bu kavramların doğru kullanılması amaçlanmıştır.

Çalışmamızın ikinci bölümünde kurum kazancının belirlenmesi, sermaye şirketlerinde kar dağıtımı, kar dağıtım tablosu ve kar dağıtımının muhasebesi konuları bir bütün olarak ele alınmış, sermaye şirketlerinde karın oluşum sürecinden kar payı dağıtımına, muhasebesine ve özetlenmesine kadar oluşan sürecin tamamı, sürecin belli aşamalarını etkileyen TTK, SPK, Vergi Mevzuatı ve Muhasebe Mevzuatı çerçevesinde sistematik olarak anlatılarak konunun

tamamının kavranmasına, bölüm sonundaki uygulama ile ilke, süreç ve yasal mevzuatın uygulayıcılar açısından somut bir zemine oturtulması amaçlanmıştır.

Çalışmamızın üçüncü bölümünde sermaye şirketlerinde dağıtılabılır aşamaya gelen karın vergilendirilmesi hem şirketlerin yapması gereken gelir tevkifatı uygulaması hem de kar payı elde edenlerin elde ettiği gelirin vergilendirilmesi ve beyanı açılarından vergilendirmenin mantığı, tarihsel seyri ve mevcut düzenlemeler açısından gösterilmiştir. Bu bölümle birlikte kar dağıtımının oluşumundan verginin tahakkuk ettirilmesine kadar olan sürecin içerisinde dağınık şekilde bulunan mevzuatın sistemli şekilde anlatılması amaçlanmıştır.

Çalışmamızın dördüncü ve sonuç bölümünde ise sermaye şirketlerinde kar dağıtımı, vergilendirilmesi ve muhasebesine ilişkin mevzuatta ve uygulamada karşılaşılan farklılıklar açıklanarak, önerilerde bulunulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

ŞİRKETLER VE KAR DAĞITIMINA İLİŞKİN KAVRAMLAR

Sermaye şirketlerinde kar dağıtımı, vergilendirilmesi ve muhasebesi konusunun ayrıntılarına girilmeden önce konuyla alakalı temel kavramların bilinmesi gerekmektedir. Bu yüzden bu bölümde şirket, kar, kar payı, yedek akçeler gibi konunun özünde yer alan kavramların ayrıntıları gerek vergi kanunları gerekse Türk Ticaret Kanunu özelinde açıklanacaktır.

1.1 Şirket

Türk Dil Kurumu sözlüğünde şirket kelimesinin anlamının ortaklık ve sözcüğün kökeninin ise Arapça olduğu belirtilmektedir.

Şirket kavramı çok geniş anlamli olarak kullanılabildiği gibi dar anlamda da kullanılabilmektedir. Şirket geniş anlamda açıklanacak olursa, birçok kişinin bir iştirakte, bir faaliyette ya da hukuki veya fiili bir durumda bir araya gelmesidir. Dar anlamda ise şirket kazanç sağlama gayesinde olan kişiler ile mal topluluklarıdır (Sağlam ve Şengel, 2016:11).

Şirketi en temel özelliklerinden yola çıkarak şöyle tanımlayabiliriz. Şirket en az iki kişi tarafından ortak bir iktisadi amacı gerçekleştirmek üzere, emek ve sermayelerin birleştirilmesi suretiyle kurulan ve yaptığı faaliyetler sonucu elde ettiği geliri ortakları arasında paylaştıran mal ve kişi topluluklarıdır (Çeker, 2014:275).

Türk Borçlar Kanunu, Türk Ticaret Kanunu ve diğer özel kanunlarımızda şirket çeşitleri ve özelliklerine dair birçok düzenleme olmasına rağmen şirket tanımına dair net, kapsayıcı bir tanım bulunmamaktadır. Yine de bir belirleme yapmak gerekirse şirket iki veya daha fazla kişinin sermaye ve emeklerini belli bir ekonomik amaca ulaşmak için birleştirmek suretiyle oluşturdukları ortaklıklardır. Bu cümlede de belirtildiği üzere şirketin en temel güdüsü

ekonomik bir amaca ulaşmaktır. Bu durum da şirketi dernek ve vakıflardan ayıran en temel farklılıktır (Bilgili ve Demirkapı, 2013:1).

Mevcut tanımlarda her ne kadar şirketlerin 2 kişi ile kurulabildikleri belirtilmiş olsa da TTK 'da günümüz ekonomik koşullarına göre yapılan değişiklik sonucunda kişilerin artık tek başına şirket kurabilmelerinin önü açılmıştır (Sağlam ve Şengel, 2016:11).

Şirketlerin en temel beş unsuru aşağıdaki gibi gösterilebilir (Doğan, 2007:25):

- Kişilik Unsuru: Gerçek ya da hükmi bir kişidir.
- Sermaye Unsuru: Parasal sermaye, aynı sermaye ve emek şirket türlerine göre konabilir.
- Sözleşme Unsuru: Şirket bir sözleşmedir. Fakat Türk Borçlar Kanununda düzenlenen adi şirkette kuruluşta şekil serbestisi esastır.
- Amaç Unsuru: Şirket kuruluşunda ortakların ortak bir amacı olmalıdır. Ve bu amaç ekonomiktir ve kar elde etme motivasyonu içerir.
- Aktif Katılım Unsuru: Şirket ortakları ortak amaca ulaşmak için faal olarak çalışma yükümlüğüne sahiptir ve bu durum rekabet yasağının temelini oluşturur.

1.2 Şirketlerin Sınıflandırılması

Şirketler çeşitli ayrımlara tabi tutulabilmektedir. Bu ayrımlardan bazıları tabi oldukları kanuna göre olurken bazıları ise yapısal durumlarına göre pratikte yapılmaktadır. TTK' ya tabi şirketler kollektif, komandit, anonim, limited şirketler ve kooperatifler olarak sayılmaktadır. TTK' nın 124. ve 125. maddelerinde belirtildiği üzere kollektif ve komandit şirketler şahıs şirketiymiş anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket sermaye şirkettir.

Yasal dayanaklarına göre şirketler aşağıdaki gibidir (Doğan, 2007:27).

Borçlar Kanununa Göre Kurulan Şirketler	Adi Şirketler
Türk Ticaret Kanununa Göre Kurulan Şirketler	Kolektif Şirketler Adi Komandit şirket Anonim Şirketler, Sermayesi paylara Bölünmüş Komandit şirket, Limited Şirketler, Donatma İştirakleri, Umumi Mağazalar
Özel Statülü Kurumlar	Bankalar (5411 sayılı Bankacılık kanunu) Sermaye Piyasası Kurumları (SPK) İkrazat, finans ve faktoring Kurumları Sigorta Şirketleri (TTK.) Kooperatif Şirketler (1163 sayılı K.K.) Finansal Kiralama Şirketleri(Finansal Kiralama Kanunu) Yabancı Sermayeli Şirketler

1.3 Sermaye Şirketleri

TTK'nın 124. maddesine göre ticaret şirketleri şunlardır; kolektif, komandit, anonim, limited şirketler ve kooperatifler. Bu kanunda, kolektif ile komandit şirket şahıs şirketleriyken; anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler ise sermaye şirketleridir.

Sermaye şirketleri KVK'nın 1. maddesinde kurumlar vergisi mükellefi olarak sayılmışlardır. Sermaye şirketlerinin ise hangi şirketler olduğu KVK' nın 2. maddesinde sayılarak anonim şirket, limited şirket, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket ile aynı çerçevede olan yabancı kurumların sermaye şirketi olduğu belirtilmiştir. Belirtilen maddenin son kısmında ise SPK'ya tabi olan yatırım fonlarının KVK ve GVK uygulanmasında sermaye şirketi olduğu da belirtilmiştir (Saraçoğlu, 2018:224).

Sermaye şirketlerinin kurulması yoluna gidilmesinin en büyük gerekçelerinden biri büyük sermaye gerektiren işlere girilmek istendiğinde, kişilerin sorumluluklarının sınırlandırılması ve başka girişimcilerinde işe girmesini sağlayarak daha büyük sermaye toplanması gerekliliğidir. Bu yüzden sermaye şirketlerinde ortaklar, şahıs şirketlerinin aksine arka plandadır. Şirket gücünü ve itibarını topladığı sermayesinden alır (Kishalı, 2000:3).

Sermaye şirketlerinin neler olduğu ve bu şirketlerinin özellikli durumları tezimizin ilerleyen bölümünde anlatılacaktır.

1.3.1 Anonim Şirketler

Anonim şirketler, küçük yatırımları toplayarak yaptıkları yatırımlar ile istihdam yaratan, diğer girişimler için emsal oluşturan, şirket içerisinde oluşturulan gelir ve kazancı önemli bir kesimin istifadesine sunan şirketlerdir (Çaldağ, 2001:189).

TTK'nın 329. maddesinde;

“Anonim şirket, sermayesi belirli ve paylara bölünmüş olan, borçlarından dolayı yalnız malvarlığıyla sorumlu bulunan şirkettir. Pay sahipleri, sadece taahhüt etmiş oldukları sermaye payları ile ve şirkete karşı sorumludur.” hükmü ile anonim şirket tanımlanmıştır.

Bu hükümden de yararlanılarak temel özellikler dikkate alınarak anonim şirket aşağıdaki gibi tanımlanmıştır.

“Anonim ortaklık, bir veya daha fazla gerçek veya tüzel kişi tarafından, her türlü iktisadi maksat ve konular için kurulan, bir ticaret unvanına sahip, esas sermayesi belirli ve paylara bölünmüş, borçlarından dolayı bütün mal varlığıyla sorumlu, ortakların şirket borçlarından dolayı sorumluluğu taahhüt ettikleri sermaye payı ile sınırlı olan ve tüzel kişiliği bulunan bir ticaret şirkettir.” (Kayar, 2015:396).

TTK'nın 331. maddesinde belirtildiği üzere anonim şirket kanunun yasaklamadığı ekonomik amaç veya konuların tamamında faaliyet göstermek için kurulabilir (Altaş, 2013:55)

TTK' da yapılan değişiklik ile, TTK'nın 338. maddesine göre “*Anonim şirketin kurulabilmesi için pay sahibi olan bir veya daha fazla kurucunun varlığı şarttır.*” hükmünden de anlaşıldığı gibi anonim şirketlerin kuruluşu için birden fazla sayı belirtilmemiş, böylece anonim şirketin bir kişi ile kurulmasına olanak sağlanmıştır (Kayar, 2015:397).

Ticaret şirketleri kurulduğunda tacir sıfatını alırlar. Bir ticaret unvanı kullanmak da tacir sıfatının bir sonucudur. Herhangi bir tacir işletmesine ilişkin iş ve işlemleri seçmiş olduğu ticaret unvanıyla yapmak zorundadır. Bu nedenle anonim şirketlerinde bir ticaret unvanı olmalıdır. Anonim şirketler esas sözleşmelerinde ticaret unvanlarını göstermek zorundadır. Anonim şirketler, işletme konusunu göstermek şartıyla ticaret unvanlarını serbestçe seçebilirler (Kayar, 2015:398).

Anonim şirketler kendi içinde çeşitli tasniflere tabi tutulurlar. Bu tasniflerden en bilineni anonim şirketlerin halka açık olup olmadığıdır. Anonim şirketler dünyanın neredeyse her yerinde fazla ortağı olan organizasyonlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bununla birlikte birtakım avantajlardan yararlanmak için az sayıda ortağın olduğu anonim şirketler de görülebilmektedir. Bu durum halka açık veya halka açık olmayan anonim şirket ayrımının hangi düzenlemelere göre yapıldığına bakılmasına ihtiyaç duymamızı sağlar. Halka açık olmayan anonim şirketlere sonradan katılmak genelde zordur. Halka açık anonim şirketlerde ise genelde düşük oranlı paya sahip ortakların olduğu görülür. Hangi anonim şirketlerin halka açık sayılacağı SPK' da belirlenmiştir. SPK'ya göre bir şirketin halka açık şirket statüsünün kabulü için ya şirketin hisselerinin şirket tarafından halka arz edilmiş olması ya da şirketin ortak sayısının 250'nin üstünde olması gerekmektedir. Şirket ortak sayısının 250'nin üstünde olması şirketin halka arz edildiğinin kabulü ve halka arz işlemlerinin yapılması için geçerli olmakla birlikte, şirket hisseleri şirket tarafından halka arz edildiğinde ise hisse senetlerinin kaç kişi tarafından alındığının önemi bulunmamaktadır (Nazalı, 2012:36).

Anonim şirketler esas sermayeli veya kayıtlı sermayeli olabilirler. Yeni TTK ile birlikte halka açık olmayan anonim şirketlerin de kayıtlı sermaye sistemini kabul edebilmeleri olanaklı hale gelmiştir. TTK’ da esas sermaye sistemi veya kayıtlı sermaye sisteminin kullanılabileceği belirtilmektedir. Halka açık olmayan anonim şirketlerin kayıtlı sermaye sistemine geçebilmeleri için Ticaret Bakanlığı’ndan izin almaları gerekmektedir. Hisse senetlerini halka arz etmek için kurulan anonim şirketler ile kurulmuş olup da sermaye arttırmak suretiyle hisse senetlerini halka arz edecek olan anonim şirketler ise Sermaye Piyasası Kurulundan izin almak sureti ile kayıtlı sermaye sistemini kabul edebileceklerdir (Altaş,2013:55).

Anonim şirketin iki temel özelliği sermayenin belirli ve paylara bölünmüş olmasıdır. Belirlilik, sermaye miktarının esas sözleşmede gösterilip tescil ve ilan edilmesi veya değiştirilmesinin bir takım formalitelere bağlanmış olmasını, paylara bölünmüş olma ise toplam sermaye miktarının, sayısı ve nominal değeri belirli olan paylara ayrılmış olmasını ifade eder (Kayar, 2015:400).

Anonim şirketlerin şirket alacaklılarına karşı sorumluluğu mal varlığıyla sınırlandırılmıştır. TTK’nın 329. maddesinde anonim şirketin borçlarından dolayı mal varlığıyla sorumlu olduğu belirtilmiştir. Bu durumu aslında Türk Borçlar Kanunu’na göre sınırsız sorumluluk kapsamında değerlendirmek gerekir. Bunun nedeni Türk Borçlar Kanunu’nda olan sınırsız sorumluluk esasının kapsamını kişilerin mal varlığıyla sorumluluğunun oluşturmasıdır. Bu nedenle alacaklıya karşı sorumluluğun kapsamı kişinin mal varlığı kadardır (Kumkale, 2003:186).

Diğer bir açıdan ifade edilirse anonim şirket ortakları, şirkete koymayı taahhüt ettikleri sermaye kadar bu şirketin borçlarından sorumludur. Böylece ortakların sorumluluğu bir nevi sınırlandırılmış olmaktadır. Bütün mal varlığıyla sınırsız olarak sorumlu anonim şirketin ortakları şirket borçlarından sadece kendi mal varlıklarıyla sorumludur (Nazalı, 2012:35).

1.3.2 Limited Şirketler

Limited şirketler kısmen şahıs kısmen de sermaye şirketlerinin özelliklerini taşırlar. Türkiye de yaygın olarak tercih edilen limited şirketler TTK'nın 573-644. maddeleri arasında düzenlenmiştir (Kayar, 2015:487).

TTK'nın 573. Maddesinde limited şirket *“Limited şirket, bir veya daha çok gerçek veya tüzel kişi tarafından bir ticaret unvanı altında kurulan, esas sermayesi belirli olup, bu sermayenin esas sermaye paylarının toplamından oluştuğu ticaret şirketleridir.”* şeklinde tanımlanmıştır.

TTK'nın 573. maddesinin 3.bendine göre, limited şirket kanunun yasaklamadığı ekonomik amaçlar veya konular hakkında kurulabileceği belirtilmiştir. Bu durumun istisnası bu şirketlerin sigortacılık ile bankacılık faaliyetlerini yürütememesi durumudur. Bu yüzden ekonomik olmayan bir amaç için şirket kurulması kanunun emredici hükmünden dolayı olanaklı değildir (Tekinalp,2013:451).

TTK'nın 573. maddesinde görüldüğü üzere tek kişilik limited şirketin kurulabilmesi olanaklı hale getirilmiştir. Tek kişi gerçek veya tüzel kişi olabilir. Bu yüzden ortak sayısı ilerleyen aşamalarda tek kişiye düşse bile şirket fesh edilmez (Kayar, 2015:488).

TTK'nın 18. maddesine göre limited şirket ticaret unvanı seçmek ve kullanmak zorundadır. Bu zorunluluk tacir sıfatının bir sonucudur. Unvanda şirket konusu ile birlikte limited şirket veya limited ortaklık ibarelerinin bulunması gerekmektedir. Bir gerçek kişinin ismi ile soy isminin ticaret unvanında bulunması durumunda limited şirket ibaresi kısaltılmadan yazılır.

Limited şirketlerin kanuna göre yapılması yasaklanmayan olmayan bütün iktisadi gaye ve konular hakkında faaliyette bulunmak üzere kurulabilmesi, anonim şirketlerdeki benzer hükümle paraleldir. Limited şirket bir ticari işletme işletmesi mümkün iken esnaf işletmesi de işletebilir (Tekinalp, 2013:451).

Ticaret şirketlerinden olan limited şirket bir tüzel kişiliğe haizdir. Tüzel kişilik, kuruluşta ticaret siciline tescil yapılması ile kazanılır. Bu kazanılan tüzel kişilik tasfiye ile son bulur. Şirketin tüzel kişilik vasfı tek kişi olarak kurulmasında ayrı bir öneme sahip olacaktır. Çünkü kişinin malvarlığı ile şirketin malvarlığının birbirine karışması tehlikesi mevcuttur (Kayar, 2015:489).

TTK'nın 580. maddesine göre limited şirketler esas sermaye sistemini kabul etmişlerdir. Şirketin esas sermaye paylarının toplamı sermayesini oluşturur. Şirketin sermayesi asgari olarak on bin TL olabilirken, bu tutar Cumhurbaşkanlığınca 10 katına kadar arttırılabilir. Ayrıca TTK'nın 581. maddesinde şirket ortaklarının devri mümkün olmayan veya muhasebeleştirilmeyen unsurları sermaye olarak şirkete koyamayacakları belirtilmiştir. Bunlar ortağın şahsi emeği veya itibarı gibi unsurlardır.

Limited şirket ortaklarının şirketin borçları nedeniyle oluşan sorumlulukları sadece limited şirkete karşı olup bu sorumluluğun sınırını şirkete koymayı taahhüt ettikleri esas sermaye payları oluşturur. Limited şirket borçlarından dolayı bütün mal varlığıyla sorumludur. Limited şirket ortaklarının şirketin zararını kapatma yükümlülüğü yoktur (Kayar, 2015:490).

Limited şirketlerin genel özellikleri özetle aşağıdakilerden oluşur (Sağlam, Şengel, 2014:255-256)

- Sermaye şirketleri kategorisine girerler. Kurumlar vergisi mükellefidirler.
- Ortakları 50'yi geçemez. Bu nedenle halka açılmazlar.
- Şirket ortakları tüzel kişiler olabilirler.
- Sermaye tutarı en az 10.000-TL olabilir.
- Limited şirketlerde sorumluluk sınırlıdır.
- Bankacılık ve sigortacılık yapamazlar.
- Hisse senedi çıkaramazlar.
- Sermaye payları asgari tutarı 25-TL ve katlarıdır. Ortaklık payları eşit olmak zorunda değildir.
- Ticari itibar, emek sermaye olarak getirilemez.

- Dışarıdan müdür atanabilir.
- Ortaklar genel kurulu ve müdürleri yasal olarak olması gereken organlardır.

1.3.3 Paylı Komandit Şirket

Komandit şirketler, adi komandit şirket ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket olarak ikiye ayrılır. Adi komandit şirket bir şahıs şirketiysen sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket ise bir sermaye şirkettir. Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket hükümleri TTK' da anonim şirket hükümlerinden sonra ve bu hükümlere çeşitli atıflar yapılarak 564-572. maddeler arasında düzenlenmiştir (Kayar, 2015:386).

Yasadaki düzenlemeden anlaşılacağı üzere paylı komandit şirket, adi komandit şirket ve anonim şirketin farklı bir şeklini oluşturmakla birlikte paylı komandit şirket ile adi komandit şirketin farklılıkları da aşağıdaki gibidir.

- Paylı komandit şirketin sermayesi paylara bölünmüştür. Şirket ortaklarından olan komanditer ortağın şirketteki paylarını serbest şekilde devredebilmesi yönünden de anonim şirket ortağı gibidir.
- Adi komandit şirketin sermayesi ise paylara bölünmemiştir. Şirket ortaklarından olan komanditer ortağın şirketteki paylarını devredebilmesi için şirketin diğer ortaklarının iznini alması gerekmektedir.

Ayrıca şirketin paylı komandit şirket olması için bu şirketin sermayesinin kesinlikle paylara bölünmüş olması gerekmektedir. Komanditer ortağın sadece sermaye üzerindeki katılma oranının gösterildiği şirket yapılarının paylı komandit şirket olarak değerlendirilmesi mümkün değildir. Bu şirketler adi komandit şirket hükmündedir (Sağlam ve Şengel, 2016,:138).

TTK'nın 304. maddesi komandit şirketin, bir ticari işletmeyi bir ticaret unvanı ile yönetmek hedefiyle oluşturulan ve oluşturulan bu şirketin alacaklarına karşı şirket ortaklarından birinin ya da birden fazlasının sorumluluğunun sınırlandırılmadığı, diğer ortakların ise sorumluluğunun limitli bir sermaye ile sınırlandırıldığı şirkettir. Yine aynı madde de sınırsız sorumlu olan ortaklar için komandite ortak, sınırlı sorumlu olan ortaklar için de komanditer ortak

denilmiştir. Komandite olan ortakların gerçek kişi olmaları zorunluluğu varken; komanditer olan ortaklar gerçek ya da tüzel kişi olabilirler.

Paylı komandit şirketin tüzel kişiliği vardır. Şirket borçlarından ilk olarak şirket tüzel kişiliği sorumludur. Şirketin sorumluluğu bütün mal varlığıyla. Şirket borçlarından dolayı ortaklara başvurabilmek için şirketin sona ermiş olması veya şirket hakkında yapılan takibin sonuçsuz kalması gerekmektedir. Bu durumlardan herhangi biri varsa ortaklar hakkında birinci derecede sorumluluğun şartları gerçekleşmiş olur. Ancak bu şartlar gerçekleştikten sonra alacaklılar ortakları takip edebilir. Şirket borçlarından dolayı alacaklıların ortaklara başvurması için gerekli şartlar doğduktan sonra, şirket borçları için komandite ortaklar bütün malvarlığıyla ve sınırsız, komanditer ortaklar ise taahhüt ettikleri sermaye miktarı kadar sorumludur (Kayar, 2015:391).

1.4 Kar

Türk Dil Kurumu sözlüğüne göre kar, *“alışveriş işlerinin sağladığı para kazancı”* şeklinde tanımlanmışken; kazanç ise; *“satılan bir mal, yapılan bir iş veya harcanan bir emek karşılığında elde edilen para, temettü”* şeklinde tanımlanmıştır (Türk Dil Kurumu, 2020).

Şirketlerin faaliyet dönemi sonunda işletmenin mal varlığında oluşan pozitif farklar kar olarak isimlendirilir (Sağlam, Şengel, 2014:122).

Kar kelimesi genel manada kullanılmakta olup, gerek TTK gerekse SPK’da karın tanımı yapılmamıştır. TTK ‘da genelde kazanç veya kar birbirleri yerine kullanılmakta olup, SPK’da ise kar veya kazanç yerine temettü kavramı kullanılmaktadır (Pulaşlı, 2003:600).

Farklı kar tanımları yapılabilmektedir. Bunun nedeni değişik bakış açıları ile kar tanımlanmasıdır. Hangi kazanç unsurlarının kar tanımı içerisinde olması gerektiğiyle ilgili net bir belirleme yapılmamıştır Kar kavramıyla ilgili birçok farklı tanım yapılabilmektedir. Kar konusuna devlet, TTK ve SPK konuya farklı açılardan baktıkları için kar tanımları veya belirlemeleri değişmektedir. Mesela devlet kar üzerinden belli bir vergi almayı amaçladığı için karı azaltıcı durumları engelleyerek buna asgari sınırlar koymaktadır. Ya da eski TTK’ da olduğu gibi

burada kişilerin hak ve çıkarları ön plana çıktığından değerlendirme hükümlerinde en üst sınırlar verilerek karın olduğundan fazla gösterilmesi önlenme gereği duyulmuştur. Yeni TTK'nın değerlemede TMS'yi esas alması nedeniyle gerçeğe uygun değerlerden hareket edilmesi ve pay sahipleri ile üçüncü kişiler açısından karın gerçek tutarının belirlenmesi amaçlanmaktadır (Karyağdı, 2014:3).

İşletmenin bir faaliyet döneminde sattığı malların satış fiyatları ile bu satılan malların maliyet fiyatları arasında oluşan pozitif fark dar anlamda bir kar tanımıdır. Bununla birlikte bir işletmenin öz kaynaklarında zaman içerisinde oluşan artış ise geniş anlamda bir kar tanımıdır. İşletmenin öz kaylarındaki artışın nedeni zaman içinde bilançosunun aktif ve pasif kalemleri içerisindeki değişiklikler sonucunda öz kaynaklar lehine oluşan pozitif farklardır (Atik ve Karyağdı, 1997:25).

Sermaye şirketleri, kar hesaplanmasını kullanılış amacına göre iki şekilde yaparlar. Bu karların isimleri ticari kar ve ekonomik kardır. Kar dağıtımında ise dağıtılabılır kar terimi kullanılmaktadır (Dereli, 2017:3).

Kar dağıtımı aşamasında amir hükümler içeren Türk Ticaret Kanunu, Sermaye Piyasası Kanunu ve vergisel düzenlemeleri içeren Türk Vergi Kanunlarında geçen kar tanımları aşağıda açıklanacaktır.

1.4.1 Ticari Bilanço Karı (Dönem Karı)

Ticari bilanço karı, vergi öncesi kar olarak isimlendirilerek, TTK ve TDHP kuralları içinde hazırlanan bilançoda yer alan dönem karını ifade eder. Ayrıca Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğinde yapılan tanımda ticari bilanço karı (dönem karı), gelir tablosunda vergi ve yasal yükümlülüklerden önceki kar olarak belirtilmiştir (Gündüz, 2015:3).

Diğer bir anlatımla, ticari bilanço karı şirket bilançosunda görülen şirketin aktif toplamının, pasif toplamını aşan bölümü olup vergiler düşülmeden önce oluşan ticari kardır (Akay, 1996:13).

1.4.2 Mali Kar

Vergi kanunlarına göre tespit edilmiş kara mali kar denir. Genelde mali kar verginin matrahıdır. Bu kapsamda ticari bilanço karı, vergi mevzuatındaki belirleyici hükümlere göre düzeltilerek mali kara ulaşılır. Bu düzenleyici ve amir hükümlerden bazıları VUK' un değerlendirme hükümleri, istisna uygulamaları, GVK'nın ticari kazancın tespitine ilişkin hükümleri ile zarar mahsubu düzenlemeleridir (Gündüz, 2015:31).

Devlet kar üzerinden vergi almaktadır. Sermaye şirketleri KVK' nın 1. maddesinde belirtildiği üzere kurumlar vergisi mükellefidir. Bu nedenle sermaye şirketleri, vergi kanunlarındaki düzenlemeleri dikkate alarak vergi matrahlarını hesaplarlar. Bu şekilde vergi kanunlarındaki düzenlemeler çerçevesinde belirlenen matrah üzerinden hesaplanan kar mali kardır (Ataman, 2000:90).

Mali kar mükellefler tarafından şirket bilançoları vergi hukukuna göre düzenlendiğinde ortaya çıkar. Bu düzenlemeyi yaparken ticari bilanço karına birtakım eklemeler ilave ve indirimler yapılır. Böylece ticari kar üzerinden mali kara ulaşılmış olur (Akbilek, 2001:11).

GVK' nın ticari kazanca ilişkin hükümlerinde mali kar hesaplanması iki şekilde belirtilmiştir. Bunlardan birincisi GVK' nın 38. maddesinde belirtildiği üzere mali kar; teşebbüsteki öz sermayenin hesap dönemi sonunda ve başındaki değerleri arasındaki müspet farka; söz konusu dönemde işletme sahiplerince ilave edilen değerlerin indirilmesi, işletmeden çekilen değerlerin ise eklenerek bulunmasıdır. Mali kar bu şekilde hesaplanırken VUK ve GVK hükümlerine göre işlem tesis edilir. Diğer belirtilen mali kar hesaplaması ise GVK'nın 39. maddesinde tanımlanmıştır. İşletme esaslı şeklinde defter tutan mükelleflerin mali karlarını bu şekilde belirleyecekleri de ayrıca hüküm altına alınmıştır. Bu şekilde belirlenecek karın doğru olarak tespit edilmesi açısından emtia alım ve satımı ile uğraşan mükellefler hesap dönemi kapandığında mal varlığının değerini gelirene, hesap dönemi başındaki mal varlığının değerini ise giderlere ekleyeceklerdir. Mali karın bu şekilde belirlenmesinde de ayrıca; VUK ve GVK hükümlerine uyulması gerekmektedir (Gündüz, 2015:31).

1.4.3 Safi Kar

Safi kar farklı yöntemlere göre belirlenir. Birinci yöntemi ele alan görüşe göre, safi kar ile ticari kar ya da dönem karı aynı manadadır. Bu yöntemde kar safi kar ya da aynı manada kullanılan ticari kardan dağıtılır. İkinci yöntem ise safi karın vergiler ödendikten sonra kalan kar ile aynı anlamda olduğudur. Üçüncü yöntemde safi karın, ticari kardan vergiler ve geçmiş yıl zararları mahsup edildikten sonra bulunmasıdır. Dördüncü yöntemde ise safi kar, ticari kardan önceki yıl zararları düşülerek hesaplanır. Sermaye Piyasası Kurulu'nun 11.01.1999 tarih ve 4/34 sayılı toplantısında alınan kararda halka açık anonim şirketlerde karın dağıtılacağı safi karın, üzerinden vergiler ile geçmiş yıl zararları düşülen kar olduğu belirlenmiştir (Yalkın, 2002:246).

Eski TTK'nın 470. maddesine göre; kar payı sadece safi kardan veya kar dağıtımı yapılmak maksadıyla ayrılan yedek akçelerden dağıtılmaktaydı. 457. madde hükmünde, 470. madde hükmünde yer alan safi karın yıllık bilançooya göre hesaplanacağı belirtilmişti. Ayrıca 455. maddede de hissedarların payı oranında dağıtılacak safi kara katılabileceği belirtilmişti. Eski TTK'ın çeşitli hükümlerinde safi kar kavramı olmasına rağmen bu kavramın tanımı yapılmadığından uygulamada farklı görüşler ortaya çıkmaktaydı.

Yeni TTK'nın 519. maddesinde; yıllık karın yüzde beşi, ödenmiş sermayenin yüzde yirmisine ulaşınca kadar genel kanuni yedek akçe ayrılacağı hüküm altına alınmakla birlikte, bu kanun maddesinin gerekçesinde;

“Madde, 6762 sayılı Kanunun 466'ncı maddesinden alınmıştır. Ancak, anılan 466'ncı maddenin ifadesi, uygulamada yorum güçlükleri doğurduğundan gerek kelimelerin seçiminde, gerek söz dizeminde önemli değişiklikler yapılmış, ancak içeriğe temel olan düşünce ve hükümler değiştirilmemiştir.” şeklinde ifade edilmiştir.

Eski TTK'nın 466. maddesi hükmünde ise her yıl safi karın yirmide birinin ödenmiş esas sermayenin beşte birini buluncaya kadar umumi yedek akçe olarak ayrılması zorunluluğu vardı. Belirtilen eski ve yeni TTK'ın kanun maddeleri ve gerekçelerine bakıldığında; eski TTK'da yer alan safi karın yeni

TTK’ da yıllık kar adı altında yer aldığı görülecektir. Diğer açıdan mevcut TTK’nın 508. maddesi hükmünde yıllık karın, yıllık bilanço üzerinden hesaplanacağı hüküm altına alınmıştır.

Eski ve yeni TTK’ ya göre kullanılan yıllık kar, dönem net karı, safi kar ifadelerine ilişkin açıklama aşağıdaki gibi özetlenebilir.

“İşletmelerin yıllık bilançolarını nasıl oluşturacağına ilişkin açıklamaları içeren 1 Sıra No.lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğinde ise yıllık karın bilançoda “590-Dönem Net Karı” hesabında gösterileceği belirtilmiştir. Buna göre yıllık kar kavramı ile ifade edilmek istenilen esasında bilançoda yer alan Dönem Net Karı hesabında yer alan kardır. Dolayısıyla safi kar, yıllık kar ve dönem net karı kavramları esasında aynı anlama gelmektedir. Nitekim mülga TTK’nun 470. maddesinde; kar payının ancak safi kardan ve bu gaye için ayrılan yedek akçelerden dağıtılabileceğine ilişkin hükmüne karşılık olarak getirilen yeni TTK’nın 509. madde hükmünde de kar payının ancak net dönem karından ve serbest yedek akçelerden dağıtılabileceği ifade edilmiştir. Buradan da görüleceği üzere safi kar kavramı ile dönem net karı kavramı aynı anlama gelmektedir. Mülga TTK’ da yer alan “Safi Kar/Kazanç” ifadesi yerine yeni TTK ile “Net Dönem Karı” ifadesini getirilmiştir. Kanun koyucu, yeni TTK ‘da yaptığı bu ifade değişiklikleri ile kar payı ile ilgili kavram karmaşıklığına son vermiş ve artık ortaklara dağıtılabilecek kar olarak net dönem karını esas almıştır” (Gündüz, 2015:32).

1.4.4 Dönem Net Karı

MSUGT’ de dönem net karı, işletmenin faaliyet dönemine ilişkin vergi sonrası net kar tutarı olarak tanımlanmıştır.

Sermaye Piyasası Kurulu Kar Payı Rehberinde ise; kar dağıtımı tablosunun hazırlanması sırasında dönem net karı satırına dönem karından vergilerin düşülmesi suretiyle bulunan tutarın yazılması gerektiği belirtilmiştir (SPK Kar Payı Rehberi:4).

Ayrıca bilançoda eğer geçmiş yıl zararları mevcut ise, bu zararlar kapatılmadan kar dağıtılamaz. Bu nedenle bilançoda olan geçmiş yıl zararları kapatılmadan, genel kurul kar dağıtımına karar veremez. Bu husus anonim şirketlerde sermayenin korunmasını sağlayan genel kurallardan biridir (Altaş, 2013).

1.4.5 Dağıtılabilir Kar

Şirketin dönem net karından geçmiş yıllar zararları ile kanuni yedek akçelerin düşülmesi sonucunda bulunan bakiye dağıtılabilir dönem karı şeklinde tanımlanmaktadır (Gündüz, 2015:33).

Dönem karının hesaplanmasındaki amaçlardan biri gerçek karı belirleyerek doğru dağıtılmasını sağlamaktır. Dağıtım yönünden karı, işletmenin potansiyel gelişimini sağlayacak fonlar işletmede tutulduktan sonra kalan dağıtılacak fonlardaki artış olarak adlandırılır (Akdoğan, 1988:416).

Şirketlerde dağıtılabilir kar, şirketin bilançosundaki aktif toplamında, pasifinde bulunan borçların, şirket ödenmiş sermayesinin, TTK tarafından ayrılması gereken yedek akçeler ile şirket tarafından ayrılan yedek akçelerin toplamından daha fazla bir tutar olduğunda oluşur. Öyle ki dağıtılacak karın varlığı karın varlığından etkilenmektedir (Kaya, 2009:28).

Kar dağıtımı ticari kardan hareketle saptanan safi kardan yapılır. Bunun dışında vergi mevzuatına göre oluşan mali kardan kar dağıtımı yapılmaz (Kalkan, 2008:).

Dağıtılabilir kar şirket genel kurulunun alacağı karara göre net kardan dağıtılacak tutar olabileceği gibi serbest yedek akçeler ile kar olarak dağıtılması için ayrılan yedek akçelerden de oluşabilir (Canözü,2015:59)

1.4.6 Kar Tespit Şekilleri

Şirketler dönem karını iki yöntemle belirleyebilirler. İlk yöntem özsermaye kıyaslanarak yapılan kar belirleme yöntemidir. Bu yönteme bilanço yöntemi de denir. Diğer yöntem ise gelir ve giderlerin kıyaslanması şeklinde yapılan yöntemdir. Bu yöntem ise rapor tipi gelir tablosu ile birlikte verimli şekilde kullanılabilir (Karyağdı, 2014:28).

Aşağıda bu yöntemlerin ana hatları vergi mevzuatında da belirtilen şekliyle açıklanacaktır.

1.4.6.1 Özsermaye Kıyaslanması Yoluyla Karın Tespiti

Bu yöntemin bir diğer adı da bilanço yöntemidir. Bilanço yöntemine göre kar, işletmenin bir faaliyet dönemindeki ticari işlemleri neticesinde şirketin öz sermayesinde oluşan olumlu artıştır. GVK'nın 38. maddesinde de karın tanımı bilanço yaklaşımına göre yapılan tanımla benzerlik göstermektedir. Bu tanım uyarınca kar, teşebbüs sahip ya da sahipleri tarafından teşebbüse eklenen değerlerin indirilmesi, teşebbüsten çekilen değerlerin ise eklenmesi sonucunda işletmenin dönem başı ve dönem sonundaki öz sermayesinin arasındaki oluşan olumlu farktır (Atabey, 2016:31).

Öz sermaye ve sermaye kavramlarının açıklanması bu yöntemin anlaşılabilmesi için elzemdir. Öz sermaye şu şekilde açıklanabilir:

“Öz sermaye kavramı muhasebedeki sermaye kavramından farklıdır. Sermayenin muhasebedeki anlamı, ise başladığı zaman müteşebbisin işletmeye koyduğu iktisadi değerler toplamıdır. Muhasebe tekniğinde sermaye işletme sahip veya sahiplerinin ise başlama tarihinde işletmeye koydukları iktisadi kıymetleri gösteren bir hesabın adıdır. Buna karşılık öz sermaye ise söz konusu kişilerin koydukları iktisadi kıymetlerin belli bir tarihteki miktarını göstermekte olup bu miktar işletmenin faaliyetine bağlı olarak değişmektedir. Öz sermayenin dinamikliğine karşın, sermaye hesabı bilançonun pasifinde statik bir kalem olarak yer almaktadır. Ferdi işletmelerde sermaye hesabında gösterilen meblağlar kolaylıkla azaltılıp çoğaltılabilmesine rağmen uygulamada fazla

değiştirilmemektedir. Ticaret şirketlerinde ise sermayenin arttırılması veya azaltılması ancak Ticaret Kanunu ve (sermaye piyasası mevzuatına tabi şirketlerde) Sermaye Piyasası Kanunu hükümlerine göre gerçekleştirilebilmektedir” (Beyanname Düzenleme Kılavuzu, 2020:73).

VUK’ un 192. maddesinde belirtildiği üzere öz sermaye, bilançonun aktif toplamından işletme borçları çıkarıldığında oluşan değer olarak belirlenebilir. Bu değer girişimcinin işletmeyi kurarken koyduğu varlıklardır. MSUGT’ de bilanço ilkeleri ile bilanço kalemleri tanımlanırken öz kaynak tanımı kullanılmıştır.

Öz sermayenin doğru şekilde belirlenebilmesi için işletme aktifinde olan iktisadi kıymetlerin değerlerinin net şekilde bilinmesi gerekir. Bu durum iktisadi kıymetlerin vergi kanunlarına göre değerlendirilmesini gerektirir. İktisadi işletmelere dahil kıymetleri değerlendirme VUK’ un 269-290. maddelerinde açıklanmış olup, işletme bilançosunda olan bütün iktisadi kıymetler için belirlenecek değerlendirme usulleri bu hükümlere göre yapılır. Diğer bir tanımla ise değerlendirme, bilançoda belirtilen iktisadi kıymetlerin değerlendirme gününde belirli ölçüler dikkate alınarak haiz tespit edildikleri değer şeklinde tanımlanabilir (Karyağdı, 2014:29).

VUK’ un 261. maddesinde işletmelerin aktifine dahil iktisadi kıymetler türlerine ve içeriklerine göre aşağıdaki ölçülerden biri ile değerlendirilmektedir:

- “Maliyet bedeli”
- “Borsa rayici”
- “Tasarruf değeri”
- “Mukayyet değer”
- “İtibari değer”
- “Vergi değeri”
- “Rayiç bedel”
- “Emsal bedeli ve ücreti”

Özsermaye kıyaslanarak işletme kazancının tespiti yapılırken, işletmenin dönem başı öz sermayesi ve dönem sonu öz sermayesi belirlenir. Bulunan öz sermayeler birbiriyle kıyaslanır. Burada oluşan farka işletme sahipleri tarafından teşebbüsten çekilen değerler eklenir, aynı şekilde işletme sahibi tarafından dönem içinde dahil edilen değerler çıkarılır (Beyanname Düzenleme Kılavuzu, 2020:75).

1.4.6.2. Gelir ve Giderlerin Kıyaslanması Yoluyla Karın Tespiti

Bu kıyaslanmayı yapmadan önce gelir ve giderlerin ne olduğunun açıklanması gerekmektedir. Gelir bir işletmenin hesap dönemi içinde yapmış olduğu tahsilatlardır. Bu tahsilatların kaynağı işletmenin ana faaliyet konuları olabileceği gibi yan faaliyetleri sonucunda yaptığı tahsilatlardır. Ayrıca tahsilat tanımı içerisine işletmenin alacakları da girer. Giderler ise hesap döneminde yapılan ve sonucunda işletmeye bir varlık kazandırmayan harcamalar veya borçlanmalardır.

İşletmenin elde ettiği gelir ve yaptığı giderler arasında oluşan farklar dönem karını ya da zararını verir. GVK ve VUK hükümlerinde; bilanço esasına tabi mükelleflere dönem başı öz sermayeleri ile dönem sonu öz sermayelerini kıyaslaması şeklinde dönem kazancını hesaplayacakları salık verilmesine rağmen pratikte hesaplanma farklı olabilmektedir. Pratikte kurum kazancı, bu kapsamda şirketlere ilişkin kazanç, ilgili döneme ait hasılatlardan giderlerin indirilmesiyle bulunur ve ticari kar denilen bu bakiye vergi öncesi kar olarak gelir tablosunda da görülmektedir. Daha sonra mali kara ulaşabilmek için bu ticari kara vergi düzenlemelerine göre ilaveler veya indirimler yapılarak mali kara ulaşılır (Karyağdı, 2014:48).

1.5 Kar Payı (Temettü)

Kar payı, işletmelerin bir dönem içerisindeki faaliyetleri sonucunda elde edilen karın işletme pay sahiplerine belli kurallara bağlı olarak dağıtılmasıdır. Kar payı kavramı bu nedenle dağıtılabılır kar ile ilgilidir. Dağıtılabılır kar halka açık şirketlerde SPK'ya, halka açık olmayan şirketlerde ise TTK 'ya göre belirlenir. Dağıtılabılır karın pay başına düşen bölümü kar payını oluşturur. Kar payı, yalnızca net dönem karı ya da bu amaç için ayrılmış olan yedek akçelerden dağıtılabılır (Dereli, 2017:3).

TTK'nın 507. maddesi hükmüne göre; her pay sahibi, kanun ve esas sözleşme hükümlerine göre pay sahiplerine dağıtılması kararlaştırılmış net dönem karına, payı oranında katılma hakkına haiz olup; aynı Kanun'un 509. maddesi hükmünde; kar payının ancak net dönem karından ve serbest yedek akçelerden dağıtılabileceği ifade edilmiştir. Bu düzenlemelere istinaden farklı kurum mevzuatlarında da kar payı tanımlanmıştır. Bu tanımlar;

- Ticaret Bakanlığı tarafından 09.08.2012 tarih ve 28379 Sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan Kar Payı Avansı Dağıtımı Hakkında Tebliği'nde; *“net dönem karı veya serbest yedek akçeler üzerinden ortaklara ve kara katılan diğer kimselere genel kurulca dağıtılmasına karar verilen tutar”* olarak,
- Kar Payı Tebliğinde; *“genel kurulca belirlenen politika çerçevesinde hesap dönemi itibarıyla net dönem karı ve kar dağıtımına konu edilebilecek diğer kaynaklar üzerinden ortaklara ve kara katılan diğer kişilere genel kurulca dağıtılmasına karar verilen tutar”* olarak tanımlanmıştır (Gündüz, 2015:33).

Dolayısıyla kar payı, şirketin elde ettiği kar üzerinden kar payı sahiplerine yaptığı bir ödeme türüdür. Kar payı ödemesini alanlar, şirkete yaptıkları yatırımı üzerindeki kontrolü kar payı aracılığı ile sağlamaya devam eder. Şirketler yapmış oldukları yatırımlar sonucunda sahip oldukları tutarları işletme hakkına sahiptir ve buna karşılık olarak belli sürelerde yatırımcılarına elde ettikleri kar payını dağıtmaktadırlar (Kırbaş, 2015:5).

1.6 Kar Dağıtım Politikası

İşletmeler tarafından dönem sonunda elde edilen karın nasıl değerlendirileceği önemli bir konudur. Elde edilen kar ortaklara ve diğer paydaşlara dağıtılabilir. Fakat bu karın bir kısmı dağıtılmayarak işletmenin gelecekte planladığı yatırımların finansmanında da kullanılabilir. Bu açıdan işletmenin yöneticileri bir yönden şirket ortaklarına düzenli bir kar payı dağıtımını amaçlarken, diğer yönden işletmenin büyüyerek gelişmesi için ihtiyaç duyulan finansmanın elde edilen kardan karşılanması isteyebilir. Bu şekilde birbirinin tersi olan hedeflerin aynı anda gerçekleştirilebilmesi uygun bir kar dağıtım politikası izlenmesini zorunlu kılar (Ertaş ve Karaca, 2010:59).

Dolayısıyla kar dağıtım politikası; teşebbüsün ilgili dönemde oluşturduğu net karın, şirketin ortaklarına dağıtılacak kar ile şirketin dağıtmayacağı karlar arasındaki oranın belirlenmesine karar verilmesidir. Şirket kar payı dağıtımını nakit olarak yaparsa şirket içerisinde duracak finansman tutarını azaltmış olur. Bu da şirket için bir finansman sorununa yol açabilir. Fakat oluşacak sorun aynı tarihlerde yapılacak sermaye artırımıyla kapatılabilir. Şirketlerin kar dağıtımını ortaklar açısından bir finansman kaynağı olmasına rağmen bu karların şirket tarafından dağıtılmayarak şirkette bırakılması da hisse senetleri üzerinde bir değer artışına yol açabilir (Karyağdı, 2014:53).

Kar dağıtım politikası aslında firmanın büyüme oranını, borsa değerini ve şirket hissedarlarının servetlerini etkilemesi bakımından çok önemlidir. Kar dağıtım politikasını aşağıda belirtilen birçok etmen etkileyebilir (Karyağdı, 2014:54).

- Yasalarda ve şirketin ana sözleşmesinde bulunan düzenlemeler
- İşletmenin finansal yapısı
- İşletme yönetiminin öncelikleri
- Düzenli kar dağıtımı
- İşletmenin yatırım planları
- Kredi sözleşmelerinde bulunan düzenlemeler
- Şirketin ortaklık durumu
- Şirketin borçlanma durumu
- Şirketin kontrolü elde bulundurma düşüncesi
- İşletmenin büyüme hızı
- Aynı durumda olan işletmelerin dağıtım politikaları,
- Piyasa belirsizliği veya vergi yükü

İşletmelerin kullanabileceği farklı kar dağıtım politikaları vardır. Bu politikalara ilişkin açıklamalar aşağıda yapılacaktır.

1.6.1 Sabit Oranlı Kar Dağıtım Politikası

Kar payı olarak dönem karının belli bir oranının dağıtılması işletmeler tarafından tercih edilebilir. Bahse konu oran şirketler tarafından şirket ana sözleşmesinde de düzenlenebilir. Sabit oranlı kar payı dağıtım politikası uygulandığında şirketin ilgili yıldaki karının azalıp artması nedeniyle farklı kar payı dağıtım tutarlarının oluşabilir (Kaya, 2009:43).

Sabit oranlı kar payı dağıtım politikası uygulayan şirketler elde ettikleri karın belli bir oranını dağıtacağından, şirketin dağıtacağı kar payı da işletmenin elde ettiği kar durumuna göre yıllar içinde dalgalanacağından bir istikrarsızlık oluşması muhtemeldir (Kaplanoğlu, 2005:70).

Özellikle bu politikada, halka açık olmayan anonim şirketler ya da şirket yönetiminin büyük ortakların hakimiyetinde olduğu şirketlerde, payları az olan ortakların kar dağıtımında kar alabilmelerini sağladığından uygulanır. Bu politikada hissesi az olan ortakların kardan pay alması bir nevi garanti altına alınır (Boztosun, 2006:45).

1.6.2 Sabit Miktarda Kar Dağıtım Politikası

Bu politikayı uygulayan şirketlerde yıldan yıla yapılan kar payı ödemesi değişmez. Şirket karı yıldan yıla değişse bile bu durum kar payı ödemesini etkilemez. Ayrıca sabit miktarda kar dağıtım politikası uygulayan şirketlerde şirketin dağıttığı kar payında oluşan değişiklikler pay başına düşen kar payından bağımsızdır. Şirketler uzun vadeli planlamalar yaparak dağıtacakları kar payı tutarına karar vermektedirler (Kaya, 2009:43).

Şirketin ana hedefinin her yıl kar payı ödemelerini sabit bir miktarda ve düzenli olarak yapılması olduğunda sabit miktarda kar payı dağıtım politikası seçilir. Şirket bu dağıtımı yaparken o dönemdeki karını dikkate almaz. Bu uygulamada şirket açısından birtakım finansal sıkıntılar oluşabileceği gibi, şirkete yatırım yapanlar ile pay sahipleri açısından istikrarlı bir politika olduğundan olumlu bir düşünce oluşturur (Erdoğan, 2009:288).

Bu politikanın aşağıda sayılacağı üzere birçok olumlu tarafı vardır (Erdoğan, 2009:288):

- Kar payının dağıtımının ne kadar olacağının bilinmesi ve bunun düzenli şekilde yapılması hisse senetlerinin fiyatlarını arttırabilir.
- Kar payının ne kadar dağıtılacağının bilinmesi ve düzenli şekilde yapılması, yatırımlarından bu şekilde bir avantaj sağlamayı hedefleyen yatırımcıları bu şirketlere yönlendirir.
- Bu şekilde düzenli bir kar payı dağıtan şirketlerin finansal piyasalarda itibarı artar ve bu şirketler resmi listelere girebilirler. Resmi listeler güvenilir kurumlar tarafından hazırlanan ve itibarlı, yatırım yapılabilir şirketleri içeren listeler olup, şirketlerin güvenilir piyasa fiyatları bu listelerde mevcuttur.

Bu politikanın uygulanmasının olumlu yanları dışında olumsuz yanları olduğunu söyleyen görüşlerde vardır. Bu tip görüşlere göre sabit miktarda kar payı dağıtım politikası, kar paylarını bir anlamda sabit bir getiri kazandıran menkul değerlere dönüştürdüğü için bu durum bazı yatırım sahipleri açısından olumsuz şekilde karşılanır. Bunun nedeni hisse senedinin her yıl sabit bir getiri getirdiğinde ilerleyen dönemlerde bu hisse senedinin fiyatlarındaki beklenen artışın istenilen düzeyde olamaması dolayısıyla da kısıtlanması durumudur (Akgüç, 2013:790).

1.6.3 Sabit Oranlı Kar Payı ve Ek Kar Payı Dağıtım Politikası

Şirketler gösterdikleri performansa göre dağıtacakları sabit oranlı kar payına ilave olarak kar payı dağıtımını da yapabilirler. Bu uygulanan politika için öncelikle şirketler asgari bir kar payı oranı belirler. Şirketin o yıl karına ve şirketin karlılık performansına göre belirlenen bu oran çerçevesinde ek kar payı dağıtılır (Akgüç, 2013:769).

Bu politikada, kar payı elde edenler hem sabit oranlı bir kar payı elde edebilecekleri gibi hem de şirketin o yılki gösterdiği performansa istinaden oluşan kardan da pay alabilirler. Böylece önceki bölümlerde de açıklanan sabit

miktarda kar dağıtımı ile sabit oranda kar dağıtımının avantajlarından yararlanabilirler.

1.7 Kar Payı Ödeme Şekilleri

Şirketlerde karın ne şekilde dağıtılacağına ilişkin teklif TTK' ya göre hesap dönemi kapandıktan 3 ay sonra şirketin yetkili organları tarafından genel kurula sunulur. Bu şekilde şirketin genel kurulu karın ne şekilde dağıtılacağına karar verir. Şirket tarafından kar dağıtımı kararı verilmiş fakat kar dağıtımının tarihine dair bir belirleme yapılmamışsa, hissedarlara ivedilikle ödeme yapılmadı gerekir. Fakat bu yetki genel kurul tarafından yönetim kuruluna da bırakılabilir. Böyle bir durumda kar paylarının dağıtımının yılsonuna kadar yapılması gerekir (Gündüz, 2015:39).

İşletmeler kar payını farklı şekillerde ödeyebilirler. Bunlar; nakit şekilde, hisse senedi şeklinde, şirket sermayesinde değişiklik yapılmadan yeni hisse senedi verilmesi şeklinde ve hisse senetleri geri alınması şeklinde yapılan kar payı dağıtımlarıdır. Aşağıda bunlar açıklanacaktır.

1.7.1 Nakit Kar Payı Dağıtımı

Şirketler ortaklarına genellikle nakit kar payı dağıtımı yaparlar. Bu kar payı ödeme yöntemin seçiminde en önemli unsur şirketin likidite durumudur. Likidite yönünden herhangi bir sıkışıklık içerisinde bulunmayan şirketler bu ödeme yöntemini tercih ederler (Karyağdı, 2014:57).

1.7.2 Hisse Senedi Şeklinde Yapılan Kar Payı Ödemeleri

Kar payı ödemelerindeki bir diğer yöntem, kar payı dağıtımının hisse senedi verilerek gerçekleştirilmesidir. Böylece şirket ortaklarına nakit ikamesi olarak hisse senedi verilerek şirketten herhangi bir fon çıkışı olmadan kar dağıtımı gerçekleştirilir. Aslında yapılan bu işlem ile bilançoda yer alan dağıtılmayan karlar sermaye hesabına nakledilmiş olur. Ancak şirket ortaklarına nakit yerine hisse verilmesi, şirket hisselerinin itibari değerini değiştirmemektedir (Karyağdı, 2014:57).

1.7.3 Yeni Pay Senedi Vererek Kar Payı Dağıtımı

İşletmeler bazı durumlarda kar paylarını nakit olarak ödemek yerine, kar payı ödemelerini hisse senedi vermek şeklinde gerçekleştirebilirler. Şirketlerin bu yöntemi seçmelerindeki amaç likidite durumlarının nakit kar payı ödemeleri için yeterli olmamasıdır. Kar payının bedelsiz olarak yapılması şirketin hisse senetlerini adet bazında arttırmış olacağından aynı zamanda sermaye artışı da gerçekleşmiş olacaktır (Sandıkçı,2014:17)

1.7.4 Pay Senetleri Geri Alınarak Kar Payı Dağıtımı

Şirketler bazı durumlarda nakit kar dağıtımını yapmak yerine kendi hisse senetlerini alırlar. Bu şekilde şirketlerin kendi hisse senetlerini almaları durumunda piyasadaki hisse senedi miktarı azalarak şirketin net karında oluşan artışla hisse başına elde edilen gelir artmaktadır. Hisse başına gelirin artması sonucunda hisse senedinin piyasa değerinde bir artış oluşur (Karyağdı, 2014:58).

1.8 Yedek Akçeler

İşletmeler belli bir dönemde özvarlığında meydana gelen artışın bir bölümünü kar dağıtımına konu etmeyerek yedek akçe olarak işletmenin içerisinde bırakabilirler. Bunu kanun, genel kurul kararı veya ana sözleşmedeki düzenlemelere göre yaparlar. Bu şekilde şirketlerde kuruluş aşamasında yatırılan ana sermayeye ek olan bir sermaye oluşturulmuş olur. Bu ek sermaye şirketin kendi öz varlığı olup şirket bilançosunda gösterilir (Öztürk ve Öğredik, 2008:207).

Şirketlerin yedek akçe ayırmasının sebepleri TTK' da belirtildiği şekilde, gerektiğinde işletme zararlarının kapatılması, işlerin kötü gittiği dönemlerde şirketin kaynaklarını kullanarak işsizliğin artmasının engellenmesi veya etkilerinin azaltılması, şirketlerin devamlı gelişmesi, kar dağıtımının sağlanmasını sürekli yapmak gibi sebeplerdir. TTK bu şekilde duruma iki boyutlu şekilde bakarak bir taraftan şirket alacaklılarına karşı şirketinin finansal durumunun güçlendirilmesini sağlamakta diğer taraftan ise şirket içerisinde belli kaynaklar oluşturulması sebebiyle şirket çalışanlarının ücretlerinin düzenli

şekilde verilmesi veya hissedarların düzenli bir gelir elde edebilmesi için uygun tedbirler almaktadır (Ulusoy, 1987:381).

Yedek akçelerin ayrılma nedenleri aşağıdaki gibi sıralanabilir (Karyağdı, 2014:166):

- Teşebbüsün sürekliliği ile gelişmesini sağlamak,
- Şirket borçlarının vadesinde ödenmesini sağlamak suretiyle şirket alacaklılarının haklarını garantilemek,
- Dönem karının tespitini objektif şekilde gerçekleştirmek
- Kredi sözleşmeleri nedeniyle oluşacak borç ve türevlerini karşılamak,
- Riski azaltmak dolayısıyla ileride olabilecek zararları karşılamak,
- Varlıkların değerlerinde olabilecek düşüşleri karşılamak,
- Kar dağıtımının düzenli şekilde yapılmasını sağlamak,
- İşletme kapasitesi geliştiğinde oluşabilecek sermayenin finansmanı sağlamak

1.8.1 Muhasebe Tebliğine İlişkin Yedek Akçeler

MUGT' ne göre yedek akçeler ikiye ayrılır. Bunlar sermaye yedekleri ile kar yedekleridir.

1.8.1.1 Kar Yedekleri

Kar yedekleri, MUGT Tek Düzen Hesap Planında “54. Kar Yedekleri” grubunda yer almaktadır. Kanun, ana sözleşme hükümleri veya şirketin yetkili organının kararları nedeniyle işletme içerisinde tutulan, dolayısıyla şirket ortaklarına dağıtılmayan bu yedekler kar yedeklerini oluşturur.

1.8.1.2 Sermaye Yedekleri

Sermaye yedekleri, MUGT Tek Düzen Hesap Planında “52. Sermaye Yedekleri” hesap grubunda yer almaktadır. Hisse senedi ihraç primleri, iptal edilen ortaklık payları ve yeniden değerlendirme değer artışları gibi sermaye hareketleri dolayısıyla ortaya çıkan ve işletmede bırakılan tutarların yer aldığı gruptur.

1.8.2 TTK’ da Düzenlenen Yedek Akçeler

Yedek akçeler TTK’ nın 519 ile 523. maddelerinde düzenlenmiştir. Burada “kanuni yedekler”, “ihtiyari yedekler” ve “olağanüstü yedekler” açıklanmıştır.

1.8.2.1 Kanuni Yedekler

Kanuni yedek akçeler, TTK 519. ve 520. maddelerinde, genel kanuni yedek akçeler ve şirketin iktisap ettiği kendi pay senetleri için ayırdığı yedek akçeler olarak düzenlenmiştir. TTK’ nın 519. maddesinde;

“Yıllık karın yüzde beşi, ödenmiş sermayenin yüzde yirmisine ulaşincaya kadar genel kanuni yedek akçe ayrılır” denilerek kanuni yedek akçe için bir sınır belirlenmiştir.

Kanuni yedek akçeler şirket zararlarının kapatılmasında, işler kötüleştiğinde işletmenin faaliyetinin sürdürülmesinde, bu yolla işsizliğin azaltılması için çeşitli yöntemler bulunmasında kullanılır. Bu uygulamalar yapılırken kullanılacak genel kanuni yedek akçe sermayenin yüzde ellisini geçmemelidir (Altaş, 2013:582).

1.8.2.2 İhtiyari Yedekler

Şirketlerin herhangi bir yasal zorunluluğu bulunmamasına rağmen ana sözleşmeye ekledikleri hüküm ile ayırmış oldukları yedek akçelerdir. İhtiyari yedek akçeler iki gruba ayrılır. Bunlar esas sözleşme hükümlerine göre ayrılan yedek akçeler ve genel kurul kararı ile ayrılan yedek akçelerdir (Canözü, 2015:80).

TTK’nın 521. maddesinde;

“Yedek akçeye yıllık karın yüzde beşinden fazla bir tutarın ayrılacağı ve yedek akçenin ödenmiş sermayenin yüzde yirmisini aşabileceği hakkında esas sözleşmeye hüküm konabilir. Esas sözleşme ile başka yedek akçe ayrılması da öngörülebilir ve bunların özgülleme amacıyla harcanma yolları ve şartları belirlenebilir.” düzenlemesi yapılmıştır.

Şirketin kendi finansmanının sağlamak üzere ana sözleşmeye hüküm koyulması suretiyle ayrılan yedek akçelerdir. Genel amaçlarla ayrılabilirdi gibi ana sözleşmeye hüküm koymak suretiyle özel amaçlarla da ayrılabilir (Kaya, 2009:113).

1.8.2.3 Olağanüstü Yedekler

Şirket genel kurulunun aldığı kararla olağanüstü yedek akçeler ayrılabilir. TTK 'da olağanüstü yedek akçeler ayrı bir başlık yerine 523. maddede kar payı ve yedek akçeler arasındaki ilişki başlığı altında düzenlenmiştir (Özolgun, 2015:235).

TTK'nın 523. maddesinde belirtildiği üzere; şirket tarafından kanuni yedek akçeler ayrılmadan, hissedarlara kar payı dağıtılamaz. Yine şirket genel kurulu gerekli görür ise şirket hissedarlarının menfaatlerini de göz önüne alarak ve şirketin gelişimi için kanuni olarak ayrılması zorunlu tutulan yedek akçelerden farklı yedek akçelerinde ayrılması gerektiğine karar verir. Bu yedek akçeler olağanüstü yedek akçelerdir.

Özetle, olağanüstü yedek akçeler, genel kurulca ayrılması kararlaştırılan olağanüstü yedek akçeler ve yasal dağıtım dışındaki yedek akçelerdir (Öztürk ve Öğredik, 2008:226).

1.8.3 Türk Vergi Sisteminde Yedek Akçeler

Sermaye şirketlerinin ilgili dönemde elde ettikleri dönem karlarından yedek akçeler ayrılır. Bu şirketlerin karları da kurumlar vergisine tabidir. Vergi hukuku yönünden ortaya çıkan ilk sorun yedek akçelerin vergilendirilip vergilendirilemeyeceğidir. KVK' da yapılan düzenlemelere bakıldığında yedek akçelerin şirket kazancı içerisinde zaten vergilendirildiği görülmektedir. GVK ve KVK' da yedek akçelere ilişkin düzenlemeler aşağıda açıklandığı üzere iki yerde bulunmaktadır.

KVK' nın 11. maddesinin 4 bendi gereğince *“her ne şekilde ve isimle olursa olsun ayrılan ihtiyat akçeler”* kurum kazancından indirilemez denilmiştir. Aynı maddede belirtilen *“ihtiyat akçeleri”* tabirine açıklık kazandırılarak, *“TTK' ya göre, kurumların özel kanunların özel kanunlarına, esas mukavele veya*

nizamnamelere göre safi kazançlardan ayrılan bilumum ihtiyatlar ile Bankalar Kanunu'na müşteriden bankaların ayırdıkları karşılıkları” olduğu belirtilmiş ve bunların kanunen kabul edilmeyen indirimlerden olduğu ifade edilmiştir. Bu şekilde bu yedek akçeler kurumlar vergisi kapsamı içinde değerlendirilmekte, kurum kazancının tespitinde indirim konusu yapılmamakta ve vergilendirilmiş kazanç üzerinden yedek akçeler ayrılmaktadır (Öztürk ve Öğredik, 2008:212).

Yedek akçeler ikinci olarak da GVK’ da menkul sermaye iradı başlığında düzenlenmiş olup, kurum kazançlarının vergi tevkifatı “stopaj” nedeniyle de vergi mevzuatına konu olmaktadır. Şöyle ki karın dağıtılmayarak yedekler olarak veya dağıtılmamış karlar olarak şirket bünyesinde bırakılması veya sermayeye ilavesi halinde kar dağıtımına bağlı stopaj ödenmesi söz konusu olmayacaktır. Yedek akçelerle ilgili olarak vergi yükü kurumlar vergisi ile sınırlı kalacaktır. Vergi stopajı kar dağıtımında söz konusu olacaktır. Bununla ilgili yıllara ilişkin düzenlemeler tezimizin ileriki bölümlerinde anlatılacaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

KURUM KAZANCININ BELİRLENMESİ, SERMAYE ŞİRKETLERİNDE KAR DAĞITIMI, KAR DAĞITIM TABLOSU VE KAR DAĞITIMININ MUHASEBESİ

2.1 Kurum Kazancının Belirlenmesi

TTK' nın 509. maddesi hükmünde belirtildiği üzere kar paylarının dağıtılması sadece net dönem karından ya da bu amaç için belirlenerek daha önce ayrılmış olan yedek akçelerden yapılır. Dolayısıyla kurum bünyesinde dönem net karı oluşurken ve dağıtılırken vergilendirmenin nasıl yapıldığı büyük önem taşır. Bu nedenle kurumlar vergisi mükellefi olan sermaye şirketlerinde dönem net karının vergi kanunlarımıza göre nasıl belirlendiğinin anlatılması gerekmektedir.

2.1.1 Kurumlar Vergisi Konusu

Kurumlar vergisi; sermaye şirketlerini, kooperatifler, iktisadi kamu kuruluşları, dernek ve vakıflara ait iktisadi işletmeler ile kurumlar vergisi mükellefiyeti olan iş ortaklıklarının kazançlarından hesaplanır. GVK' da belirtilen gelir unsurları olan ticari kazanç, zirai kazanç, ücret, serbest meslek kazançları, gayrimenkul sermaye kazançları, menkul sermaye kazançları, diğer kazanç ve iratlar kurumlar vergisine konu olan kazancı oluşturur. Buradaki önemli husus burada sayılan gelir unsurlarının GVK' da belirtildiği gibi ayrı şekilde değerlendirilmediği, tamamının bir bütün olarak değerlendirilerek kurum kazancı olarak kurumlar vergisine konu edildiği hususudur (Beyanname Düzenleme Kılavuzu, Gelir Vergisi, 2014:3).

2.1.2 Kurumlar Vergisi Mükellefleri

Kurumlar vergisi mükellefleri, KVK'nın 1. ve 2. maddelerinde bulunmaktadır.

- **Sermaye Şirketleri:** TTK' ya göre kurulan anonim şirket, limited şirket ile sermaye payları bölünmüş komandit şirketler ve aynı nevideki yabancı kurumlar da sermaye şirketi olarak kurumlar vergisi mükellefidir. Ayrıca KVK' na göre Sermaye Piyasası Kurulunun düzenleme ve denetimine tabi fonlar ve bahsedilen fonlara benzer fonlar da sermaye şirketi sayılırlar.
- **Kooperatifler:** Kooperatifler Kanununa veya özel kanunlarına göre kurulan kooperatifler ile benzer nitelikteki yabancı kooperatifler kurumlar vergisine tabi tutulmuştur.
- **İktisadi Kamu Kuruluşları:** Devlete, il özel idarelerine, belediyelere, diğer kamu idarelerine ve kuruluşlarına ait veya bağlı olup, faaliyetleri devamlı bulunan, sermaye şirketleri ile kooperatifler dışında kalan ticari, sınai ve zirai işletmeler iktisadi kamu kuruluşu olarak kurumlar vergisine tabi tutulmuştur.
- **Dernek ve Vakıflara Ait İktisadi İşletmeler:** Dernek ve vakıflara ait veya bağlı olup faaliyetleri devamlı bulunan ve sermaye şirketleri ile kooperatifler dışında kalan ticari, sınai ve zirai işletmeler ile benzer nitelikteki yabancı işletmeler, dernek veya vakıfların iktisadi işletmeleridir. KVK uygulamasında sendikalar dernek, cemaatler ise vakıf sayılır.
- **İş ortaklıkları:** Sermaye şirketleri, kooperatifler, iktisadi kamu kuruluşları, dernek ve vakıflara ait iktisadi işletmelerin kendi aralarında veya şahıs ortaklıkları ya da gerçek kişilerle belli bir işin birlikte yapılmasını ortaklaşa yüklenmek ve kazancını paylaşmak amacıyla kurdukları ortaklıklardan bu şekilde mükellefiyet tesis edilmesini talep edenler iş ortaklıklarıdır.

2.1.3 Safi Kurum Kazancı

KVK'nın 6. maddesine göre kurumlardan alınan vergiler, kurumların bir hesap dönemi içinde elde ettikleri safi kurum kazancı üzerinden hesaplanırlar. Belirtilen maddeye göre aynı zamanda kurumlar vergisi matrahı olan safi kurum kazancının belirlenmesinde GVK'nın ticari kazançla ilişkin maddelerinin uygulanması gerekmektedir (Beyanname Düzenleme Kılavuzu, Kurumlar Vergisi, 2016:121).

KVK'nın 32. maddesine göre kurum kazancı üzerinden %20 vergi hesaplanır. 28.11.2017 tarihinde 7061 Sayılı *“Bazı Vergi Kanunları ile Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”* un 91. maddesindeki değişiklikle, KVK Geçici 10. maddeye göre bu oran 2018, 2019, 2020 yılları için bu oran % 22 olarak uygulanmaktadır.

213 sayılı VUK' un 177. maddesinin 1-4 ve 5. bentlerine göre her türlü ticaret şirketleri ile kurumlar vergisine tabi olan diğer tüzel kişiler birinci sınıf tüccar olup bilanço esasına göre defter tutmak zorundadır.

Ticari kazanç tespiti GVK' nın 38. maddesinde:

“Teşebbüsteki öz sermayenin hesap dönemi sonunda ve basındaki değerleri arasındaki müspet farktır. Bu dönem zarfında sahip veya sahiplerce:

1. İşletmeye ilave olunan değerler bu farktan indirilir;

2. İşletmeden çekilen değerler ise farka ilave olunur.

Ticari kazancın bu suretle tespit edilmesi sırasında V.U.K.' un değerlemeye ait hükümleri ile bu Kanunu'nun 40. ve 41'inci maddeleri hükümlerine uyulur”

şeklinde hükme bağlanmıştır.

KVK' ya göre safi kazanç belirlenmesinin ölçütü özsermaye kıyaslanmasıdır. Bu kıyaslanma dönem başı ile dönem sonu öz sermayesinin kıyası ile yapılır. Kurumlar vergisi mükelleflerinin safi kurum kazancı nın belirlenmesi KVK'nın 7. ve takip eden maddelerindeki hükümlerin yanı sıra GVK 40.madesinde belirtilen indirilecek giderlere ilişkin hükümleri ve VUK'un değerlendirilmeye ilişkin hükümlerinin uygulanması ile olur. Burada dikkat edilmesi gereken nokta kurum safi kazancı belirlenirken indirilemeyecek giderler dikkate alındığında sadece KVK'nın 11. maddesinin uygulanacağıdır. Burada GVK'nın 41. maddesi dikkate alınmaz (Beyanname Düzenleme Rehberi, Kurumlar Vergisi, 2016:135).

Kurumlar vergisinin hesaplanabilmesi için, ticari bilançoda gösterilen vergi öncesi kurum kazancından başlanılır. Fakat ticari esaslara göre oluşturulan ticari bilançolarda yer alan ticari bilanço karı vergi kanunlarına göre hesaplanan kurum kazancından genelde farklıdır. Bu farklılıkların daha doğrusu kanunen kabul edilmeyen giderlerin veya indirim ve istisnaların beyanname üzerinde matraha ilave edilerek veya matrahtan indirilerek vergi mevzuatına uygun şekle getirilmesi gerekir. Kurumlar vergisinin hesaplanması anan hatlarıyla aşağıdaki başlıklarda gösterilmektedir.

1	Ticari Bilanço Karı	(+)
2	K.K.E.G. ler ve Matraha ilave Edilecek Unsurlar	(+)
3	Vergiye Tabi Olmayan Gelirler ve Diğer İndirimler	(-)
4	Vergiye Tabi Kurum Kazancı(1+2+3)	(x)
5	Kazanç İstisnaları	(-)
6	Geçmiş Yıl Zararlarının Mahsubu	(-)
7	Diğer İstisna ve İndirimler	(-)
8	Kurumlar Vergisi Matrahı	
9	Hesaplanan Kurumlar Vergisi	

Tablo 1-Kurumlar Vergisi Hesaplama Tablosu

Kaynak: (Öztürk ve Öğredik, 2008:146)

Kurumlar Vergisinin hesaplanmasıyla ilgili ekleme ve çıkarmalara ilişkin konular aşağıdaki şekilde özetlenebilir.

-Matraha eklenecek unsurlara ilişkin beyannamede farklı bir satır bulunmamaktadır. Bu nedenle bu ilave edilecek tutarlar kanunen kabul edilmeyen giderlere eklenip beyannameye aktarılır.

-Vergiye tabi olmayan gelirler ve diğer indirimlere ilişkin beyannamede farklı bir bölüm bulunmamaktadır. Bu nedenle beyannamenin zarar olsa dahi indirilecek istisnalar bölümünde bulunan diğer indirimler ve istisnalar satırına yazılarak indirilebilir.

-Kazanç istisnalarının kurum kazancını aştığı durumlarda istisnalar uygulandığında ilgili dönemde mali bir zarar oluşabilir.

-İştirak ve gayrimenkul satış kazancı, emisyon primleri satış kazançları gelir tablosunda yer almadığı için istisna tutarlarının matraha ilave edilip, beyannamenin kazanç istisnaları bölümünde düşülmesi gerekir.

-Geçmiş yıl zararlarının mahsubundan sonra varsa bağış yardım ve sponsorluk harcamaları indirimi yapılır.

-Yatırım indirimi istisnası bağış ve yardım indiriminin uygulanmasından sonra bir kazanç kalması halinde mümkündür.

Bu şekilde yapılan düzenlemeler ile ticari bilanço karı üzerinden vergi matrahına ulaşılarak, bu matrah üzerinden kurumlar vergisi hesaplanır. Dönem karından vergilerin düşülmesi ile kar dağıtımına esas olan dönem net karına ulaşılır.

2.1.3.1 Kurum Kazancının Tespitinde Muafiyet ve İstisnalar

Kurumlar vergisi düzenlemeleri, işletmeleri ölçeceği ne olursa olsun etkilemektedir. Dolayısıyla kurumlar vergisi düzenlemelerinden etkilenen işletmeler yoluyla kurumlar vergisi ekonomik sistemi ve piyasaları doğrudan etkilemektedir. Bu etkilenme işletmelerin rekabet düzeyini ulusal yönde etkileyebileceği gibi uluslararası yönde de etkileyebilir. Bu gibi nedenlerle verginin etkilerini olumlu manada kullanabilmek için bazı mükellef veya konular vergi dışına çıkarılmak suretiyle muaflıklar veya istisnalar KVK’ da düzenlenmiştir (Akdoğan, 2014:399).

Muafiyet; vergi mevzuatımızda kendilerine vergi salınması gerektiği belirtilerek genel bir çerçeve çizilen belirli kişi veya gruplardan vergi alınmaması, dolayısıyla yine kanunla bu kişi ve grupların vergi dışında bırakılmasıdır (Devrim, 2002:247).

Vergi istisnası, vergi kanunlarında belirtilerek vergilendirmesi istenen konunun vergi dışında bırakılmasıdır (Pehlivan, 2016:261).

Kurumlar vergisi ile ilgili muaflık ve istisnalara, esas itibarıyla KVK’ da düzenlenmiş olması gerekir. KVK’nın 35. maddesinde muaflık ve istisnaların kurumlar vergisinde düzenlenmesi gereği hüküm altına alınmıştır:

“1) Diğer kanunlardaki muafiyet, istisna ve indirimlere ilişkin hükümler, kurumlar vergisi bakımından geçersiz sayılmıştır.

2) Kurumlar vergisi ile ilgili muafiyet, istisna ve indirimlere ilişkin hükümler, ancak bu kanun, Gelir Vergisi Kanunu ve Vergi Usul Kanununa hüküm eklenmek veya bu kanunda değişiklik yapılmak şartıyla düzenlenir.

3)Uluslararası anlaşma hükümleri saklı tutulmuş bulunmaktadır.”

2.1.3.1.1 Muafiyetler

Muafliklar kurumların fonksiyonları göz önüne alınarak oluşturulmuştur. Kurumların ekonomik ve sosyal yapı içerisinde sahip oldukları fonksiyon, gerçekleştirmeye çalıştıkları amaçlar, muafliklara yer verilmesinin başlıca nedenidir. Söz konusu amaçlar göz önünde bulundurulmak suretiyle; kurumlar vergisinde yer alan muaflikları; idari, ekonomik, sosyal amaçlı olmak üzere gruplandırabiliriz (Akdoğan, 2014:400).

KVK'nın 4. maddesinde yer alan muafiyetler aşağıdaki gibidir.

- “Kamu idare ve kuruluşları tarafından bilim ve güzel sanatları öğretmek amacıyla işletilen kuruluşlar”
- “Kamu idare ve kuruluşları tarafından insan ve hayvan sağlığının korunması amacıyla işletilen kuruluşlar”
- “Kamu idare ve kuruluşları tarafından sosyal amaçlarla işletilen kuruluşlar”
- “Kamu idare ve kuruluşları tarafından yetkili idari makamların izni ile açılan yerel, ulusal veya uluslararası nitelikteki sergiler, fuarlar ve panayırılar”
- “Genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerine ait kreş ve konukevleri ile askeri kışlalardaki kantinler”
- “Kanunla kurulan emekli ve yardım sandıkları ile sosyal güvenlik kurumları”
- “Yaptıkları iş veya hizmet karşılığında resim ve harç alan kamu kuruluşları”
- “Özelleştirme İdaresi Başkanlığı, Özelleştirme Fonu, Toplu Konut İdaresi Başkanlığı ve Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü”
- “Darphane ve Damga Matbaası Genel Müdürlüğü ile askeri fabrika ve atölyeler”
- “İl özel idareleri, belediyeler ve köyler tarafında işletilen iktisadi işletmeler”
- “Köyler veya köy birlikleri tarafından işletilen iktisadi işletmeler”

- “*Spor kulüplerinin idman ve spor faaliyetlerinde bulunan iktisadi işletmeleri ile sadece idman ve spor faaliyetinde bulunan anonim şirketler*”
- “*Kooperatifler*”
- “*Kredi teminatı veren kuruluşlar*”
- “*Bilimsel araştırma ve geliştirme faaliyetinde bulunan kurum ve kuruluşlar*”
- “*Organize sanayi bölgeleri ile küçük sanayi sitelerine ait iktisadi işletmeler*”

2.1.3.1.2 İstisnalar

KVK’ da kurumlar vergisi mükellefleri için çeşitli amaçlarla düzenlenen istisnalar vardır. Bu istisnaların düzenleniş amaçları kurumlar için oto finansman kaynaklarının oluşturulması ve oluşturulan bu oto finansman kaynaklarının kullanılması, bağış ve yardımların teşvik edilmesi, yeni alanlarda faaliyet gösteren işletmelerin korunması gibi farklı sosyal, ekonomik ve kültürel amaçlardır (Akdoğan, 2014:405).

İstisnalar, KVK’nın 5. maddesinde düzenlenmiş olup konu başlıkları aşağıdaki gibidir.

- İştiraklerden sağlanan kazançlar ile ilgili istisnalar
- Anonim şirketlerin çıkardıkları bazı payların itibari değeri aşan kısmı ile ilgili durum
- Bazı yatırım fonları ve yatırım ortaklıklarının kazançları ile ilgili istisna
- Taşınmaz ile iştiraklerin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlarla ilgili istisna
- Bankalara olan borçları nedeniyle kanuni takibe alınmış veya tasarruf mevduatı sigorta fonuna borçlu olanların kazançları ile ilgili istisna
- Yurtdışı faaliyetlerden elde edilen kazançlarla ilgili istisna
- Yurtdışı inşaat, onarım, montaj işleri ile teknik hizmetlerden sağlanan kazançlarla ilgili istisna
- Eğitim, öğretim faaliyetleri ile ilgili kazanç istisnası
- Risturn istisnası

- Ürün senetlerinin elden çıkarılmasından doğan kazançlardan istisna
- Sınai mülkiyet haklarında istisna

2.1.3.2 Kurum Kazancının Tespitinde İndirilebilecek Giderler

KVK' ya göre safi kurum kazancı belirlenirken KVK'nın 8. maddesi ve GVK 'nın 40. maddesi dikkate alınır (Beyanname Düzenleme Rehberi, Kurumlar Vergisi, 2016:135).

2.1.3.2.1 Gelir Vergisi Kanununa Göre İndirilecek Giderler

GVK 'nın 40. maddesine göre burada belirtilen giderler, kurum kazancının tespitinde indirim konusu yapılabilirler.

Ticari kazancın elde edilmesi ve devamı için yapılan genel giderler kurum kazancının tespitinde gider olarak indirim konusu yapılabilir (GVK Md. 40/1).

Bu giderlere işletmenin rutin faaliyetlerini sürdürebilmesi için yapması gerekli kabul edilen giderlerdir. Örnek olarak işletmenin aydınlatılması, ısıtılması, elektrik, su, iletişim, ofis giderleri, reklamasyon giderleri, işletmenin ürettiği malın maliyetine katmaması gereken giderler bu kalemler içerisinde. Yine bu giderlerin içinde genel yönetim giderleri, pazarlama satış dağıtım giderleri gibi giderler verilebilir.

Götürü gider uygulaması söz konusudur. Şöyle ki kurumlar; *“ihracat, yurtdışında inşaat, onarma, montaj ve taşımacılık faaliyetlerinde bulunanlar ayrıca bu faaliyetlerden döviz olarak elde ettikleri gelirlerin binde beşini asmamak koşulu ile yurt dışındaki bu işlerle ilgili giderlerine karşılık olarak götürü olarak hesapladıkları tutarlar”* kurum kazancının tespitinde gider olarak indirebilirler (GVK Md. 40/1).

Yine “hizmetli ve işçilerin iş yerinde veya iş yerinin eklentilerinde yiyecek ve barınma giderleri, tedavi ve ilaç giderleri, sigorta primleri ve emekli aidat” gider olarak indirilebilir. (GVK Md. 40/2).

“İşle ilgili olmak şartıyla sözleşmeye veya ilama veya kanun emrine dayanılarak ödenen zarar, ziyan ve tazminatlar kurum kazancının tespitinde gider olarak ” indirim konusu yapılabilir (GVK Md. 40/3).

“İşle ilgili ve yapılan isin önemi ve genişliği ile ilgili seyahat ve konaklama giderleri” gider olarak indirim konusu yapılabilir (GVK Md. 40/4).

Kiralama yoluyla edinilmiş olsun veya işletmeye dahil olmuş olsun ve iste kullanılan taşıtların giderleri indirim konusu yapılabilir (GVK Md. 40/5).

İşletme ile ilgili olmak şartıyla; bina, arazi, gider, istihlak, damga, belediye vergileri, harçlar gibi aynı vergi, resim ve harçlar indirim konusu yapılabilir (GVK Md. 40/6).

MTVK’ nun 14. maddesinde belirtildiği üzere göre; “taksi olarak çalıştırılmayan otomobil, kaptıkaçtı, panel ve bunun gibi arazi taşıtlarından; özel gayelerle kullanılan yat, kotra, ve her türlü motorlu tekneler, Türk Hava Kurumuna ait olanlar hariç olmak üzere özel amaçla kullanılan uçak ve helikopterlerden alınan motorlu taşıtlar vergileri indirim konusuna girmez” Fakat bu taşıtların ticari olarak kullanılması durumu bu maddenin istisnasıdır (Arıkan ve Tosuner, 2007:48).

VUK’ a göre ayrılan amortismanlar gider olarak indirilebilir (GVK Md. 40/7).

“İşverenler tarafından, Sendikalar Kanununa göre sendikalara ödenen aidatlar kurum kazancının tespitinde gider olarak indirilebilir. Ancak; belirtilen aidatın bir aylık tutarı, işyerinde işçilere ödenen çıplak ücretin bir günlük toplamını geçmemelidir” (GVK Md. 40/8).

Ücretliler adına işverenler tarafından ödenen katkı payları şirket ticari kazancından indirim konusu yapılabilir (GVK Md. 40/9).

Fakirlere yardım amaçlı gıda bankacılığı faaliyetlerinde bulunan dernek ve vakıflara, esasları Hazine ve Maliye Bakanlığınca belirlenen, “*gıda, temizlik, giyecek ve yakacak maddeleri bağışlarında bunların maliyet bedelleri*” indirim konusu yapılabilir (GVK Md. 40/10).

“*Türkiye İş Kurumu tarafından düzenlenen işbaşı eğitim programlarından faydalananlara, programı yürüten işverenlerce fiilen ödenen*” tutarlar indirim konusu yapılabilir (GVK Md. 40/11).

2.1.3.2.2 Kurumlar Vergisi Kanununa Göre İndirilecek Giderler

KVK’nın 8. maddesinde belirtildiği çerçevede aşağıda sayılan gider kalemlerinin indirimi kabul edilir.

- “*Menkul kıymet ihraç giderleri*”
- “*Kuruluş ve örgütlenme giderleri*”
- “*Genel kurul toplantıları için yapılan giderler ile birleşme, devir, bölünme, fesih ve tasfiye giderleri*”
- “*Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerde komandite ortağın kar payı*”
- “*Katılım Bankalarının katılma hesabı karşılığında ödenen kar payları*”
- “*Sigorta ve reasürans şirketlerinde bilanço gününde hükmü devam eden sigorta sözleşmelerine ait olan, teknik karşılıklar*”

2.1.3.3 Kurum Kazancı Belirlenirken İndirimi Kabul Edilmeyen Giderler

Bazı giderler safi kurum kazancının tespitinde kabul edilmez. İşletmeler kabul edilmeyen giderlerinin ticari kazançlarını hesaplarken dikkate almışlarsa kanunen kabul edilmeyen bu tutarlar mali karın hesaplanabilmesi için ticari kazanç üzerine ilave edilir (Kaya, 2009:52).

KVK'nın 8. maddesi ve GVK'nın 40. maddesinde sayılarak gösterilen giderler kurumların safi kurum kazancının belirlenmesinde indirim konusu yapılabilirler. KVK' nın 11. maddesinde sayılan giderler ise safi kurum kazancının tespitinde indirim konusu yapılamayacağı gibi, eğer bu giderler safi kazancın belirlenmesinde dikkate alındıysalar indirimi kabul edilmeyen giderler olduklarından ticari bilanço karına eklenirler. Dolayısıyla bu giderler safi kurum kazancı belirlenirken gider olarak indirim konusu yapılamaz (Tekin ve Kartaloğlu, 2007:450).

2.1.3.3.1 Gelir Vergisi Kanununa Göre İndirilemeyecek Giderler

GVK' nın 41. maddesinde belirtilen giderler, kurum kazancının tespitinde kanunen kabul edilmeyen gider olarak dikkate alınır.

“Teşebbüs sahibi ile esinin ve çocuklarının işletmeden çektikleri paralar veya aynen aldıkları sair değerler ” gider olarak indirilemezler (GVK Md. 41/1).

“Teşebbüs sahibinin kendisine, esine ve küçük çocuklarına işletmeden ödenen aylık, ücret, ikramiye, komisyon ve tazminatlar” gider olarak indirilemezler (GVK Md. 41/2).

“Teşebbüs sahibinin işletmeye koyduğu sermayeye yürütülecek faizleri ” gider olarak indirilemezler (GVK Md. 41/3).

“Teşebbüs sahibi, eşi ve küçük çocuklarının işletmedeki cari hesap veya diğer şekillerdeki mevcut alacakları için yürütülen faizler” gider olarak indirilemez (GVK Md. 41/4).

Teşebbüs sahibinin, ilişkili kişilerle emsallere uygunluk ilkesine aykırı olarak tespit edilen bedel veya fiyatlar üzerinden mal veya hizmet alım ya da satımında bulunması halinde, emsallere uygun bedel veya fiyatlar ile teşebbüs sahibince uygulanmış bedel veya fiyat arasındaki işletme aleyhine oluşan farklar işletmeden çekilmiş sayılır (GVK Md. 41/5).

“Her türlü para cezaları ve vergi cezaları ile teşebbüs sahibinin suçlarından doğan tazminatlar” gider olarak indirilemez (GVK Md. 41/6).

Her türlü alkol ve alkollü içkiler ile tütün ve tütün mamullerine ait reklam ve ilan giderleri gider olarak indirilemez (GVK Md. 41/7).

2.1.3.3.2 Kurumlar Vergisi Kanununa Göre İndirilemeyecek Giderler

KVK'nın 11. maddesinde, indirimi kabul edilmeyen giderler aşağıdaki gibidir.

Öz sermayeden ödenen ya da hesaplanan faizlerin indiriminin kabul edilmez (KVK Md. 11/1-a).

Öz sermaye; gerçek aktif toplamı ile borçlar arasındaki farkı ifade etmektedir. Kuruluş aşamasında bulunan bir kurumun öz sermayesi kurum ortaklarınca konulan sermayeden oluşmaktadır. Kurum ortakları tarafından işletmeye konulan sermayenin karşılığı olarak ortaklara herhangi bir faiz ödemesi yapılamaz. Çünkü ortaklarca şirkete konulmuş bulunan sermayenin karşılığı kurum kazancının dağıtılması neticesinde elde edilen kar payıdır. Ortaklara kar payının yanında ayrıca faiz ödemesi yapılamayacak olup, yapıldığı takdirde faiz ödemesine ilişkin tutarlar indirim konusu yapılamazlar (Beyanname Düzenleme Rehberi, Kurumlar Vergisi, İstanbul: 2016:197).

“Örtülü sermaye üzerinden ödenen veya hesaplanan faiz, kur farkları ve benzeri giderlerin indirimi kabul edilemez” (KVK Md. 11/1-b).

Öz sermaye üzerinden ödenecek faizi karşılayabilmek için alınan kredinin faizi de ticari kazancı ilgilendiren giderlerden biri olamayacağından, bu faizin kurum kazancı belirlenirken indirilmesi olanaklı değildir (Beyanname Düzenleme Rehberi, Kurumlar Vergisi, 2016:198).

Transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü olarak dağıtılan kazançlar indirim konusu yapılamaz (KVK Md. 11/1-c).

Şirketlerin ayırdıkları yedek akçeler, bu yedek akçeler hangi isimle veya kullanım amacıyla olursa olsun indirim konusu yapılamayacağı KVK'da belirtilmiştir (KVK Md. 11/1-ç).

Gider niteliğinde olmayan yedek akçeler, işletmede faaliyet döneminde oluşan kazancın, dağıtılmayarak işletmede bırakılan bölümüdür (Beyanname Düzenleme Rehberi, Kurumlar Vergisi, 2016:198).

“Hesaplanan kurumlar vergisi ile her türlü para cezaları, vergi cezaları, 21.7.1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre ödenen cezalar, gecikme zamları ve faizler ile Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre ödenen gecikme faizleri” indirim konusu yapılmaz (KVK Md. 11/1-d).

Kurumlar vergi mükellefleri tarafından ihraç edilen menkul kıymetler eğer itibari değerinin altında ihraç edildiyse, bu ihraçlardan doğan zararlar ile bunlara ilişkin ödenen komisyon vb. gibi ödemeler şirket ticari kazancından indirilemez (Beyanname Düzenleme Rehberi, Kurumlar Vergisi, 2016:199).

2.2 Sermaye Şirketlerinde Kar Dağıtım

TTK'nın 523. ve 509. maddelerinde belirtildiği üzere sermaye şirketlerinin kar payı sahiplerine dağıtacakları kar, ticaret hukuku ilkelerine göre tespit edilen kardır. Bir şirketin kar dağıtım kararı verebilmesi için, öncelikle genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine, TTK'ya göre ise TMS doğrultusunda düzenlenmiş bir bilançoya göre kar elde etmesi ya da önceki yıl karlarından kar dağıtımını için ayrılmış yedek akçelerin olması gerekir (Karyağdı, 2014:95).

Sermaye şirketinin belirli bir faaliyet dönemi sonunda elde ettiği kar, sermaye şirketinin yetkili organı tarafından TTK'daki belirtilen kar dağıtım ilkeleri, şirketin ana sözleşmesinde belirlenen hükümler ve bu çerçevede çizilen sınırlar içerisinde dağıtılmaktadır (Öztürk ve Öğredik, 2008:175).

Eski TTK’ da belirtilen “safi kar “ kavramının tanımı mezkûr kanunda yapılmamıştır. Bu nedenle safi kar kavramının bilançoda yer alan ticari kar mı yoksa bu ticari kardan ödenmesi gereken vergiler düşüldükten sonra kalan kar mı olduğu tartışılmalıdır. Yeni TTK bu tartışmayı ortadan kaldırarak safi kar kavramı yerine uluslararası literatürde de geçerli olan net dönem karı kavramını kullanmıştır. Ayrıca yasanın gerekçelerinde de belirtildiği şekilde net dönem karının faaliyet döneminde de oluşan kardan geçmiş yıl zararları düşülmesi sonrasında ortaya çıkan kar olarak anlaşılmaktadır. Bu nedenle geçmiş yıllara ilişkin zararlar kapatılmadan kar dağıtımının yapılamayacağı en temel ilkedir (Karyağdı, 2014:95).

2.2.1 Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Kar Dağıtımının İlkeleri

Anonim ve limited şirketlerin uymaları gereken kar dağıtım ilkeleri, dağıtılacak net dönem karının her bir aşamasını ve bu aşamalar içerisinde her aşamaya denk gelecek kar payının sınırlarının belirlemesini sağladığından önem taşımaktadır (Öztürk ve Öğredik, 2008:175).

TTK’ ya göre kar dağıtım ilkelerini aşağıdaki gibi gösterebiliriz (Karyağdı, 2014:160).

1. TTK’nın 523. maddesinde belirtildiği üzere, kar payı dağıtılabilmesi için yasal veya ihtiyari olarak belirlenen yedek akçeler ile TTK ile şirketin esas sözleşmesine göre ayrılması gereken diğer unsurlar ayrılmalıdır. Şirket esas sözleşmesinde ve TTK’ da belirtilen diğer unsurlar aşağıdaki gibidir:

- Birinci Tertip Yasal Yedek Akçe (Genel Kanuni Yedek Akçe) (TTK. Md-519/1).
- Esas sözleşme gereğince şirketin isteği ile ayrılan ihtiyari yedek akçeler (TTK. Md-521).
- Esas sözleşme gereğince ayrılan ihtiyari yedek akçe niteliğindeki fonlar (TTK. Md-521).

- Esas sözleşme gereğince çalışanlar için (şirket yöneticileri, işçiler vb.) ayrılan yedek akçeler (TTK. Md-522).

2. Şirket genel kurulu farklı amaçlarla da TTK ve şirket esas sözleşmesinde düzenlenenlerin dışında yedek akçe ayrılmasına veya buralara asgari oranları düzenlenen yedek akçelerin oranlarının yükseltilmesine karar verebilir. Bu amaçlar şirketin finansal yapısının korunması, güçlendirilmesi, düzenli bir kar dağıtımı yapılabilmesi nedenleriyle olabilir.

3. Sermaye şirketleri TTK'nın 519. maddesine göre yıllık karın yüzde 5'ini ödenmiş sermayenin yüzde 20'sine ulaşınca kadar 1.tertip yedek akçe ayırırlar. Bunun dışında;

- *“Yeni payların çıkarılması nedeniyle sağlanan primin, çıkarma masrafları indirildikten sonra, itibari kıymetten fazla olarak elde edilen hasılatın (Agio) ifalara veya yardım ve hayır işlerine sarf edilmeyen kısmı (TTK. Md-519/2-a).*
- *Iskat nedeniyle iptal edilen pay senetlerinin bedellerine mahsuben yapılan ödemelerin, bunların yerine çıkarılan senetlerin çıkarılma giderleri düşüldükten sonra, artan kısmı (TTK. Md-519/2-b).*
- *Net dönem karından I' inci tertip yasal yedek akçeden başka pay sahipleri için %5 oranında kar payı ayrıldıktan sonra, kardan pay alacak kişilere (pay sahipleri ve kara iştirak eden diğer kimselere) dağıtılması kararlaştırılan kısmın %10'u, tutarında ödenmiş sermayenin %20'siyle sınırlı olmaksızın ilave yedek akçe ayırmaları gerekmektedir.”* (Karyağdı, 2014:160)

4. TTK'nın 519.maddesinde belirtildiği üzere ortaklara şirkete koymuş oldukları sermayeye istinaden 1.temettü ayrılması ve ödenmesi zorunluluğu vardır. Bunun nedeni şirket ortaklarının koyduğu sermayeye verilen kar payının bir faiz olarak düşünülmesidir.

5. TTK'nın 348. maddesine göre kurucu ortaklar için kardan bir pay verilmesi esas sözleşmede düzenlenebilir.

6. Şirket yasal yedek akçeyi ayırdıktan ve şirket ortaklarına en az yüzde 5 oranında birinci temettü dağıttıktan sonra yönetim kurulu üyelerine kar payı verebilir.

2.2.2 Sermayesi Paylara Bölünmüş Komandit Şirketlerde Kar Dağıtımı

Bu bölümde sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerde kar dağıtımında hukuki prosedür belirtildikten sonra bu şirket türünde kar dağıtımının aşamaları anlatılacaktır.

2.2.2.1. Hukuki Prosedür

TTK' nın 564. maddesinde: “Sermayesi paylara bölünen ve ortaklardan bir veya birkaçı şirket alacaklılarına karşı bir kolektif şirket, diğerleri anonim şirket ortağı gibi sorumlu olan şirkettir” denilerek sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket tanımlanmıştır. Yine belirtilen maddeden komandite ortağın kolektif şirket ortağı gibi sorumlu olduğu, komanditer ortağın anonim şirket ortağı gibi sorumlu olduğu anlaşılmaktadır.

TTK' da sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler için ayrıntılı düzenlemelere gidilmemiştir. TTK'nın 565. maddesinin 2. bendinde belirtildiği üzere bu şirket için istisnai haller dışında anonim şirket hükümleri uygulanır. Bu nedenle anonim şirket bölümünde hukuki prosedür anlatılacağından burada hukuki prosedüre değinilmemiştir.

2.2.2.2 Sermayesi Paylara Bölünmüş Komandit Şirketlerde Kar Dağıtımının Aşamaları

Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerde kar dağıtımı için sözleşmelerinde belirtilen maddeler öncelikle uygulanır. Ardından TTK hükümleri dikkate alınarak kar payı dağıtımına gidilir. TTK'nın 565. maddesinin 2. bendinde belirtildiği üzere bu *“şirket için istisnai haller dışında anonim şirket hükümleri uygulanır”* hükmü bulunduğu ve anonim ve limited şirketlerinde kar dağıtımının aşamalarına yer verildiğinden burada sadece uygulamadaki görüş farklılığından söz edilecektir.

Önceden beri uygulamada tereddüt doğuran en büyük konu, hukuki yapısının iki ayrı ortaktan oluşması nedeniyle, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerin yedek ayırmak zorunda olup olamadığıdır. Uzun zaman boyunca yedek akçe konusunda çeşitli görüşler oluşmuştur. Bu konuya ilişkin birinci görüşe göre TTK'nın 466, 476 ve 574. maddeleri gereğince sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler anonim şirket hükümlerine tabi olduğundan yedek akçe ayrılması gerektiği iddiasına dayanır. Fakat uygulamada, bu görüşe karşılık sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketin ortaklık yapısının çeşitlendirilmiş olduğundan dolayı böyle bir zorunluluğunun olmadığı, bu nedenle komandit şirket düzenlemelerine göre belirleme yapılacağından yedek akçe ayırma zorunluluğunun aranmayacağını ifade eden görüştür. Fakat sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler esas sözleşmelerinde yedek akçe ayrılmasına dair bir düzenleme yaparlarsa tabi ki bu düzenleme onlar için bir zorunluluk getirecektir (Karyağdı, 2014:101).

2.2.3 Anonim Şirketlerde ve Limited Şirketlerde Kar Dağıtımı

Bu bölümde anonim ve limited şirketlerde kar dağıtımının hukuki prosedürü belirtildikten sonra bu şirket türlerinde kar dağıtımının aşamaları uygulamalı olarak anlatılacaktır.

2.2.3.1 Hukuki Prosedür

2.2.3.1.1 Anonim Şirketlerde Kar Dağıtımının Hukuki Prosedürü

Anonim şirketlerde kar dağıtımının hukuki prosedürü özetle aşağıdaki tablodaki gibidir.

Hesap dönemi kapandıktan sonra yönetim kurulu tarafından finansal tabloların (bilançoların, gelir tablosunun vb.nin) usulüne uygun olarak düzenlenmesi, kar zarar hesabının çıkarılması, yıllık raporun hazırlanması, karın ne şekilde dağıtılacağına ilişkin teklifin hazırlanması
Hesap döneminin kapanmasından itibaren 3 ay içinde yönetim kurulu tarafından genel kurulun, ilan ve toplantı gününden en az 15 gün önce esas sözleşmede belirtilen şekilde ve Ticaret Sicil Gazetesine ilan vermek suretiyle toplantıya çağırılması, (Bu ilan ve tebliğlerde genel kurulun gündeminin de belirtilmesi)
Yukarıda belirtilen süre içinde finansal tabloların, yıllık raporun, karın dağıtılması teklifinin ve denetim raporlarının pay sahiplerinin incelenmesi için şirket merkezi veya şubelerinde hazır tutulması,
Genel kurulun, şirketin finansal tabloları ve karın dağıtılmasına ilişkin teklifi aynen ya da değiştirecek onaylaması,
Genel kurulda kar payının ödeneceği tarih belirlenmişse bu tarihte ödeme yapılır. Genel kurulda ödeme tarihi belirlenmemişse hemen ödenmesi gerekir. Ödeme tarihinden itibaren alınmayan kar payları 5.yılın sonunda Hazineye intikal eder.

Tablo 2-Anonim Şirketlerde Kar Dağıtımının Hukuki Prosedür Tablosu

Kaynak:(Karyağdı, 2014:157).

2.2.3.1.2 Limited Şirketlerde Kar Dağıtımının Hukuki Prosedürü

Limited şirketlerde kar dağıtımının hukuki prosedürü özetle aşağıdaki tablodaki gibidir.

Şirket müdürü veya müdürleri tarafından bir takvim yılının bitiminden itibaren 3 ay içinde, geçen yıla ait finansal tabloların Türkiye Muhasebe Standartları uyarınca tanzim edilmesi
İş yılı sonunda şirketin ticari, mali, ekonomik durumunu ve yapılmış işlerin özetini, ileride yapılması düşünülen işlerle ilgili görüşlerini içeren yıllık faaliyet raporu düzenlemesi,
Şirket müdürü veya müdürleri tarafından Genel Kurulun hesap yılının bitiminden itibaren 3 ay içinde toplantıya çağırılması, bu toplantıya ilişkin olarak toplantı gündemini hazırlaması, finansal tabloların ve kar dağıtımına ilişkin teklifler ile yedek akçeyi oluşturacak tutarın tayinine dair teklif dokümanının hazırlanması,
Genel kurulun finansal tabloları onaylaması ve safi kazancın kullanılma biçimi ve bu arada karın dağıtımını yönünde karar vermiş olması

Tablo 3-Limited Şirketlerde Kar Dağıtımının Hukuki Prosedürü

Kaynak:(Karyağdı, 2014:122).

2.2.3.2 TTK' ya Göre Halka Açık Olmayan Anonim Şirketlerde ve Limited Şirketlerde Kar Dağıtımının Aşamaları

Bu başlık altında öncelikle TTK 'ya göre halka açık olmayan anonim şirketler ile limited şirketlerde kar dağıtımının ana hatları gösterilecek olup, ilerleyen bölümde bu hatlar açıklanacaktır.

Kar dağıtımının ana hatlarını 3 aşamada gösterebiliriz. (Karyağdı, 2014:162).

Birinci Aşamada;

- TTK.' nın 519/1 ve 523/1 maddelerine göre net dönem karından yasal yedek akçe ayrılır.
- TTK.' nın 521 ve 523/1 maddelerine göre net dönem karından ihtiyari yedek akçe ayrılabilir.
- TTK.' nın 523. maddesine göre net dönem karından şirket çalışanlarına yardım sandıkları ve diğer yardım örgütleri kurulması veya bunların sürdürülebilmesi amacıyla veya diğer yardım ve hayır amaçlarına hizmet etmek üzere fon ayrılır.
- TTK.' nın 522 ve 521/1 maddelerine göre esas sözleşme gereğince net dönem karından işçi ve memurlara yardım akçesi ayrılabilir.
- TTK.' nın 523/1 maddesine göre esas sözleşme gereğince net dönem karından işçi ve memurlara kıdem tazminatı ve ihbar tazminatı ayrılır.
- TTK.' nın 519/2-c maddesine göre net dönem karından denmiő sermayenin %5'i oranında birinci temettü (kar payı) ayrılarak ödenir.

İkinci Aşamada;

- TTK.' nın 339/2-f ve 348. maddeleri ve esas sözleşme hükümlerine göre kurucu intifa senetlerine, dağıtılabilir kardan 1. tertip yedek akçe ve pay sahipleri için %5 kar payı ayrıldıktan sonra kalanın %10'u oranında kar payı ayrılır.

- TTK.'nın 511. maddesi ve esas sözleşme hükümlerince, yönetim kurulu üyelerine kazanç payı ayrılabilir.
- TTK.'nın 502. maddesinde, kurucular dışında kalan intifa senetlerine kar payı ayrılır.
- TTK.'nın 478. maddesi ve esas sözleşme hükümlerince, imtiyazlı pay sahiplerine kar payı ayrılır.
- Esas sözleşme hükümlerine göre, işçi, memur ve çalışanlara ikramiye, prim, ek ücret vb. nitelik taşıyan kar payları ayrılır.
- Esas sözleşme hükümlerine göre ikinci temettü ayrılır.

Üçüncü Aşamada;

- TTK.'nın 523. maddesinin 2 ve 3 no'lu fıkralarına göre genel kurul kararıyla yasal ve ihtiyari yedek akçe dışında yedek akçeler ayrılır.
- Genel kurul kararlarına göre, işçi, memur ve diğer çalışanlara ikramiye, prim vb.lerinin ayrılır.
- Üçüncü temettü ayrılır.

2.2.3.2.1 Yasal Yedek Akçe Ayrılması (1.Tertip ve 2.Tertip Yasal Akçe)

TTK'ın 519. maddesine göre anonim ve limited şirketler yasal yedek yedek akçe ayırmak zorundadır.

Yedek akçeler, belli bir dönem boyunca işletmenin kendi varlığında oluşan artışın bir bölümünün ortaklara dağıtılmayarak, teşebbüs içerisinde bırakılarak oluşturulur (KAYA, 2009:76).

TTK'nın 519. maddesinde yasal yedek akçelerin kaynakları olağan ve olağandışı kaynaklardır. Olağan kaynaklar, şirketin faaliyet dönemi sonunda elde ettiği yıllık kar (dönem net karı) iken, olağandışı kaynaklar ise emisyon primleri ve hisse senetleri ıskat kazançlarıdır (Karyağdı, 2014:169).

TTK'nın 519. maddesinin birinci fıkrası uyarınca, ödenmiş sermayenin yüzde yirmisine doluncaya kadar yıllık karın yüzde beşinin “*Genel Kanuni Yedek Akçe*” olarak ayrılması ve ödenmesi zorunludur. Bu kanun hükmünde bahsedilen genel kanuni yedek akçe kavramı Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğinde belirtilen “*1. Tertip Yasal Yedek Akçe*” kavramını ifade etmektedir. Bu nedenle 1. Tertip Yasal Yedek Akçe kavramına karşılık gelen Genel Kanuni Yedek Akçe; ödenmiş sermayenin yüzde yirmisine ulaşmaya kadar yıllık karın (dönem net karının) yüzde beşi tutarında hesaplanır. Kar dağıtım sırasında geçmiş yıl zararları mevcutsa 1. Tertip Yasal Yedek Akçe kavramına karşılık gelen Genel Kanuni Yedek Akçe, söz konusu zararın yıllık kardan düşülmesi sonucu bulunan tutar üzerinden hesaplanacaktır (Gündüz, 2015:34).

1. Tertip Yasal Yedek Akçe kavramına karşılık gelen Genel Kanuni Yedek Akçe düzenlemesinde ayrıca TTK'nın 519. maddesinin 2. fıkrasının (c) bendinde genel kanuni yedek akçe için zorunlu bir diğer ayırım söz konusudur. Bu ayırma göre işletmeler, pay sahipleriyle kara iştirak eden diğer kimselere dağıtılacak tüm kar payı tutarlarının toplamından, ortaklığın ödenmiş sermayesinin yüzde beşi düşüldükten sonra bulunan tutarın onda biri tutarında bir başka Genel Kanuni Yedek Akçe daha ayıracaklardır. Uygulamada bu ikinci ayırma “*2. Tertip Yasal Akçe*” denildiği gibi MUGT’ de de bu belirtilmiştir. Söz konusu bentte ifade edilen hesaplama ile bulunacak tutar, yedek akçeye ilave edilecek bir unsur şeklinde belirtilmesine rağmen bu ayırım 1. Tertip Yasal Yedek Akçe kavramına karşılık gelen “*Genel Kanuni Yedek Akçe*” haricinde farklı bir yedek akçe olduğu aşikârdır. Diğer taraftan sadece net dağıtılabilir dönem karının tamamının dağıtılmasına karar verilmesi durumunda, bu maddede belirtilen genel kanuni yedek akçe, net dağıtılabilir dönem karından ödenmiş sermayenin yüzde beşi düşüldüğünde bulunan tutarın on birde biri oranında ayrılacaktır (Gündüz, 2015:35).

Ayrıca açıklanan limitlerde, TTK 519. maddesinde belirtildiği üzere, kanuni yedek akçeler yıllık kar ayrılmış olsa da kanuni yedek akçeye ilave edilmiş olsa da şirketin çıkarılmış sermayesinin yüzde ellisini aşmadıkça, madde de belirtilenler dışında bir amaçla veya sermaye artırımını nedeniyle kullanılamaz (Moroğlu, 2003:213).

Bazı durumlarda şirketin esas sözleşmesinde genel kanuni yedek akçenin kanuni tavanı aşan kısmın sermaye artırımını dışında bir amaçla kullanılabileceği yazılı olabilir. Böyle durumlarda şirket esas sözleşmesinde bulunan bu madde değiştirilerek genel kanuni yedek akçe sermaye artırımında kullanılabilir duruma getirilebilir (Altaş, 2020:137).

2.2.3.2.2 İhtiyari Yedek Akçe Ayrılması

TTK'nın 521. madde hükmünde belirtildiği üzere, yedek akçeler için ayrılması belirtilen oranların üzerinde yedek akçe ayrılabilir. Dolayısıyla esas sözleşmede belirleme yapmak şartıyla yıllık karın yüzde 5'inden fazla olarak yedek akçe ayrılabilmesi gibi ödenmiş sermayenin de yüzde yirmisinden fazla şekilde yedek akçe ayrılabilir. Aynı şekilde esas sözleşmeye hüküm koyularak kar dağıtımında farklı bir yedek akçede ayrılabilir. Bu ayrılan yedek akçelerin tahsis ile harcanma şekilleri konusunda düzenleme yapılabilir. Bu şekilde yapılan düzenlemeler ışığında ihtiyari yedek akçelerin ayrılabilmesi belirlenmeleri yapılmıştır.

Yedek akçeler, ayrılma gerekçelerine göre üç kategoriye ayrılır (Karyağdı, 2014:204).

- TTK' daki belirlemelere göre ayrılması gereken kanuni yasal akçeler
- Esas sözleşme gereğince şirketin isteği ile ayrılması ihtiyari yedek akçeler
- Genel kurul kararına istinaden ayrılması gereken olağanüstü yedek akçeler

2.2.3.2.3 Fon Ayrılması

TTK'nın 523. maddesine göre şirket genel kurulu lüzum görürse TTK' da gösterilen veya şirket ana sözleşmesinde bulunan yedekler dışında farklı yedek akçelerin de ayrılabilmesi için karar alabilir. Bu kararı alabilmesi için TTK gerekçe olarak şirket aktiflerinin yeniden sağlanması gerekliliğini şart koşmuştur. Şirket ortakları tarafından şirketin gelişiminin devamlı olması ve istikrarlı bir kar dağıtımı yapılmasını gerçekleştirmek için şirket genel kurulu olağanüstü yedek akçe ayırabilir.

Yedek akçenin ayrılmasının ana nedeni, teşebbüsün sürekli gelişmesini veya mümkün olan en düzenli kar dağıtımını sağlamak olup ayrılan özel yedek akçe ve fonları iki bölüm olarak kategorize edilebilir. Bunlar; düzenli bir kar dağıtımı için belirlenen özel yedek akçeler veya diğer fonlardır (Karyağdı, 2014:207).

Uygulamada rastlanılan bazı fonlar şunlardır (Karyağdı, 2014:207).

- “Yatırımları yenileme fonları”
- “Büyük tamir giderlerini karşılama fonları”
- “İşçilere ödenecek tazminat fonları”
- “Olağanüstü amortismanlar karşılama fonları”
- “Yatırım indirimi fonu”
- “Finansman fonu”

2.2.3.2.4 Çalışanlar Ve İşçilere Yardım Akçesi Ayrılması

Sermaye şirketleri çalışan ve işçilerine emekli olduklarında yapılan yardımlar, tedavilerini yaptırmaları için sağlanan yardımlar, istirahat yerleri ayrılması, eğitim öğretim bursu şeklinde yapılan sosyal amaçlı destekler için oluşturulan yardım sandıkları ile bu yardım sandıklarının oluşturulması ve devam ettirilmesi nedenleriyle şirket tarafından yardım akçeleri ayrılabilir ve bu tip sosyal destek alanlarında kullanılabilir (Çevik, 1994:604).

TTK' nın 522. maddesinin ikinci bendinde, yardım amacıyla ayrılan yedek akçe veya diğer mallar, şirketin kendi mallarından ayrılarak bir vakıf veya kooperatif kurulur. Eski TTK 'da bu yönde kısıtlayıcı bir hüküm yok iken yeni TTK 'da açıkça örgüt türü belirlenmiştir. Şirketin tüzel kişiliğinden bu amaçla ayrılan yedek akçeler, şirket karının belli bir miktarının ayrılması ile bu amaç için belirlenebileceği gibi, belirlenen bir mal grubunun tahsis edilmesi şeklinde de belirlenebilir. Bu şekilde ayrılan paralar kardan ayrılan olağanüstü yedek akçeler gibidirler. Dolayısıyla dönem karından ayrılmalıdırlar.

Bu duruma vergilendirme durumundan bakıldığında ayrılan bu yedek akçeler parasal ve mal varlığı olarak ayrılıp ayrılmadığına bakılmaksızın gider olarak değerlendirilemezler. Bu yapılar için ayrılan mallar emsal bedelleriyle işletme aktifinden düşülerek, dönem kazancına kanunen kabul edilmeyen gider olarak eklenirler (Karyağdı, 2014:209).

Şirketler almış oldukları genel kurul kararıyla kendi uhdelerindeki mal varlıklarını veya nakit paraları tamamen kendi varlıklarından farklı bir organizasyona dahil ettiklerinde, artık bu mallar ve paralar şirket tarafından kullanılamaz. Bu durumla ifade edilen bir diğer görüş ise, şirketler her ne kadar kendi mal varlıklarından ayırıp farklı bir organizasyon kurma amacıyla kendi mallarını ayırmaya karar verirse versin ve bu mallar şirket içerisinde ayrı bir organizasyon oluşturulmadan ayrı bölümler halinde tutulmuş olursa olsun, henüz bir bağımsız organizasyon oluşturulmadığı için şirketin genel kurulu bunlar hakkındaki tasarruf konusunda yedek akçelere uygulanan çerçevede haklara sahiptir. Dolayısıyla bu mallar veya paraların şirketin ayrılmış yedek akçeleri gibi şirket genel kurulu tarafından kullanılma amaçları tekrar değiştirilebilir ya da farklı bir amaç için özgülenebilir (Tekinalp, Poroy, Çamoğlu, 1997:728).

2.2.3.2.5 Çalışan ve İşçilere Kıdem Tazminatı ve İhbar Tazminatı Ayrılması

TTK'nın 469. maddesinin 3. fıkrasında belirtildiği üzere, şirketin ana sözleşmesinde bir düzenleme olmasa bile şirket genel kurulunun, şirket çalışanları ile işçilerine şirketin net dönem karından düzenli bir aidat

belirlenebilir. Bu şekilde şirket, çalışanlar ve işçiler için şirket dönem net karından kıdem tazminatı ya da ihbar tazminatı ayırabilir. Ayrıca 1475 sayılı İş Kanununda işçiler için işe başladıkları tarihle birlikte ve hizmet sözleşmeleri devam ederken her tam yıl için şirket tarafından 30 günlük ücretlerine tekabül eden tutarda bir kıdem tazminatı ayrılır.

Şirketler, ileride işten ayrılacak işçiler için ileriye yönelik olarak ana sözleşmeye hüküm koymak suretiyle dönem net karından kıdem tazminatı, fon, kıdem tazminatı yedek akçeleri ayırabilirler. Vergisel açıdan GVK'nın 40. maddesi gereği ancak ödendikleri takdirde gider yazılabilen kıdem tazminatları, ne zaman ödenecekleri konusunda bir belirlilik olmadığından ödeme zamanında kuruluşlar finansman sorunu oluşmaması nedeniyle bu tutarları dönem net karından ayırmaları mümkündür (Karyağdı, 2014:210).

2.2.3.2.6 Pay Sahiplerine Dağıtılacak Kar Payı

Kar payları, bu kar paylarının sahipleri ile bu karlara katılan diğer kişiler için şirketin dağıtacağı kardan, belirtilen bu kişilerin her birinin hissesine düşen paylardır. Bu nedenle kar payı elde edenin bir gerçek kişi ya da tüzel kişi olması önemli bir durum değildir (Erimez, 1985:159).

Şirketin pay sahipleri TTK'nın 507.maddesinde belirtildiği üzere şirketin dağıttığı net dönem karına hisseleri oranında dahil olma hakkına sahiptir. Eğer şirket sona erer ve şirket esas sözleşmesinde şirket tasfiyesine ilişkin mal varlığının tasarrufuna ait bir madde de yoksa, tasfiye bakiyesine hissesi nispetinde dahil olur (Karyağdı, 2014:211).

Sermaye şirketlerinin kar dağıtımını yapabilmelerinin ön koşulu bir kar elde etmiş olmalarıdır. Fakat bazı durumlarda şirketlerin mali bilançolarında kar görülmesine rağmen, şirketin ticari bilançolarında kar olmayabilir. Kar dağıtımını yapılabilmesi için TTK' ya göre ticari bilanço referans alındığından, böyle bir durumda kar görülmediği için şirket tarafından kar dağıtımını yapılamaz (Eriş, 1995:767).

2.2.3.2.6.1 Temettü (Kar Payı)

Eski TTK' nın 519. maddesinin ikinci fıkrasında belirtildiği üzere, 1. temettü, safi dönem karından ödenir. Bunun oranı safi karın en az % 5'i olmasıdır. Ayrıca TTK' ya göre kar payı, sermaye yatırıldığı için ödenen bir faiz gibi olduğundan, sermaye yatırımlara mutlaka verilmesi zorunlu olan, dolayısıyla dağıtımı yapılması gereken bir kar payıdır (Kızılot ve Eyüpgiller, 1999:1019).

TTK uygulamasında tartışılan konulardan biri de; birinci temettü oranının sadece %5 oranında hesaplanması ve bu tutar hesaplandıktan sonra da pay sahiplerine dağıtılmasının gerekli olup olmadığıdır. Yeni TTK'nın 519. maddesinde de bu konu ile ilgili düzenleme yapılmıştır. Eski TTK'nın 466. maddesinin 2. fıkrasında 1.Temettü'ye “ % 5 kar payı ayrıldıktan sonra” ifadesi, Yeni TTK' da “%5 kar payı ödendikten sonra ” olarak belirtilmiştir. Böylece değiştirilen bu hususla 1. temettünün ayrılmasının değil de ödenmesinin gerektiği açıklığa kavuşturulmuştur (Karyağdı, 2013:1).

Eski TTK' da tartışılan konulardan biri birinci temettünün yasal alt sınırının %5 mi, yoksa % 4 mü hesaplanacağı hususudur. Mülga TTK'nın 466. maddesinde %5, 472. maddesinde ise %4 olarak belirtilen oranlar teoride ve uygulamada karışıklığa yol açmaktaydı. Yargıtay kararlarında ise bu oran %5 olarak değerlendirilmekteydi. Bu karışıklık oluşturan ve mülga TTK' da %4 olarak ifade edilen oran, yeni TTK' da yönetim kurulu üyelerine kazanç paylarının düzenlendiği 511. maddede %5 olarak belirlenerek bu durum netliğe kavuşturulmuştur (Karyağdı, 2014:216).

2.2.3.2.6.2 Kar Payının Ödenmiş Sermaye Oranında Pay Sahiplerine Dağıtılması

TTK' nın 507. maddesinde

“Her pay sahibi kanun ve esas sözleşme hükümlerine göre pay sahiplerine dağıtılması kararlaştırılmış net dönem karına, payı oranında iştirak hakkına haizdir” hükmü ile,

TTK' nın 508. maddesinde

“Esas sözleşmede aksine bir hüküm yoksa kar ve tasfiye payı pay sahibinin sermaye payı için şirkete yaptığı ödemelerle orantılı olarak hesap edilir.” hükmünün birlikte değerlendirilmesi sonucunda, birinci temettü tutarı hesaplanırken dikkate alınması gereken unsurun, dönem karı ya da şirket ödenmiş sermayesinin mi olacağı açıklığa kavuşturulabilir.

Bu bakımdan iki madde de kar payı dağıtımında temel olanın şirket ortağının payı olduğunu belirtilmektedir. Fakat kar payı hesaplanırken şirket ortağının işletmeye ödemiş olduğu sermaye kadar olan tutar kar dağıtımında dikkate alınmalıdır. Aksi durumda ise şirkete sermaye taahhüdünün bir bölümünü yatıran ortak ile sermaye taahhüdünün hepsini gerçekleştiren ortağa eşit şekilde kardan pay vermek, sermaye payının hepsini yerine getiren ortaklara adaletsizlik manasına gelir. Fakat yine de şirket esas sözleşmesinde bu durum belirlenirse TTK 'ya aykırı bir durum oluşmaz (Karyağdı, 2014:217).

Bu görüşü destekleyen diğer bir görüş ise; birinci temettünün, şirket ortağının şirkete yatırdığı sermaye için garanti bir unsur olduğu bakış açısıyla değerlendirilerek, birinci temettünün hesaplanacağı kalemin şirket ödenmiş sermayesi olması gereğidir (Karayalçın, 1988:1).

Birinci temettünün niteliği aslında şirket ortaklarına verilen bir faiz gibi olmasıdır. Birinci temettü düzenlemesinin amacı da bu niteliğin bir yansıması olarak sermayesini şirkete yatıran ortaklara kanuni faiz oranı kadar bir kar payı elde etme hakkı verilme amacıdır (Kızılot ve Eyüpgiller, 1999:1019).

2.2.3.2.7 Kurucu İntifa Senetlerine Kar Payı Verilmesi

TTK'nın 348. maddesi ile kurucu intifa senetlerinin sahiplerine bir imtiyaz tanınarak şirkette dağıtılabilecek kar bulunduğunda, şirket karın dağıtmayacağını belirlese bile kurucu intifa senedi sahiplerinin esas sözleşmede belirtilen imtiyazlarına ilişkin olarak kar paylarını alabilecektir.

Aynı şekilde TTK' nın 507. maddesine göre esas sözleşme de yazılı olması kaydıyla payların bazı türlerine diğer ortaklardan farklı tutarlarda kar payı dağıtılabilir.

TTK'nın 348. maddesinde kuruculara şirket kurulurken harcadıkları emeğe karşılık olarak para ve bedelsiz pay senedi verilmesi gibi şirket sermayesinin azalması sonucunu doğuracak bir menfaatin tanınmasına ilişkin esas sözleşmenin hükümleri geçersizdir. Fakat dağıtılabilir kardan TTK' nın 519. maddesinin birinci fıkrasında yazılı yedek akçe ile pay sahipleri için yüzde 5 kar payı ayrıldıktan sonra kalanın onda birinin ödenebileceği hükmü vardır (Karyağdı, 2014:222).

2.2.3.2.8 Yönetim Kurulu Üyelerine Kar Payı Verilmesi

Sermaye şirketlerinin yönetim kurulu üyelerine esas sözleşmelerine göre veya genel kurul kararı ile kardan pay verebilmesi TTK' ya göre mümkündür. Bu verilecek kar payı yönetim kurulu üyelerinin ücret, huzur hakkı gibi sağladığı imkânlar veya ödemeler dışında şirkete sağladıkları katkı nedeniyle verilen bir motivasyon ödemesidir (Karyağdı, 2014:226).

TTK'nın 511. maddesine göre, yönetim kurulu üyelerine verilecek kar payları, net kardan (zararlar düşüldükten sonra, vergilerden önceki bilanço karı) kanuni yedek akçe için ayrılan pay düşüldükten ve şirket ortaklarına ödenmiş sermayenin % 5'i kadar ya da esas sözleşme ile belirtilmiş ise daha yüksek bir kar payı ayrıldıktan sonra dağıtılabilir.

2.2.3.2.9 İmtiyazlı Pay Sahiplerine Kar Payı Verilmesi

TTK'nın 478. madde içeriğinde esas sözleşmede belirtilerek ya da daha sonraki dönemlerde şirket esas sözleşmesinin değiştirilmesiyle bazı hisseler imtiyaz hakkı verilebilir. Bu durum TTK'nın 507. maddesinde de belirtilmiştir.

İmtiyazlı hisse senetleri için kardan alacakları paya ilişkin ayrıcalıklar, şirket ana sözleşmesinde net şekilde belirtilir. Bu ayrıcalıklar kardan alacakları oranın ve bunun hangi şartlar altında alınacak olduğudur. Fakat şirket kuruluşunda esas sözleşmede belirtilemeyen bu şartlar daha sonra tekrar tadil edilen sözleşmeye hükümler eklenerek sağlanabilir. Bu tanınan ayrıcalıklar bu tip ayrıcalıklı hisse senetlerine sahip olanlar tarafından kabul edilmedikçe geri alınamazlar (Domaniç, 1988:1058).

İmtiyazlı hisse senetlerine bazen kar payı almada öncelik hakkı veya diğer hisse senetlerine göre daha fazla kar payı hakkı tanınabilir. Fakat esas sözleşmede yer alsa bile kanuni yedek akçe ve hissedarlara %5 oranında ayrılması gereken kar paylarının ayrılmadan imtiyazlı hisse senetlerine kardan pay verilmesi TTK'nın yedek akçeler ve kar paylarına ilişkin ana kurallara aykırı olur (Karyağdı, 2014:230).

TTK'nın 348. maddesinde kurucu intifa senetlerine kardan pay verilebilmesi için açıkça dağıtılabilir kardan TTK'nın 519. maddesinin birinci fıkrasında yazılı yedek akçe ile pay sahipleri için % 5 kar payı ayrıldıktan sonra kalanın onda biri, bu hakkın esas sözleşmede ilk defa öngörüldüğü tarihteki sermaye dikkate alınmaksızın, kuruculara ödeneceği ifade edilmiştir. İmtiyazlı hisse senetlerinde böyle bir sınırlama yasada belirtilmediğinden gerek yedek akçeye ilişkin hükmün gerekse %5 oranındaki kar payına ilişkin ayırımın yapılmaması gerektiği öne sürülebilirken kardan birinci elden ayrılması zorunlu olan bu iki tutarın esas sözleşmede bir ayrıcalık tesis etmek suretiyle göz ardı edilmemesi mümkün değildir (Karyağdı, 2014:230).

2.2.3.2.10 İşçi, Memur ve Çalışanlara İkramiye, Prim v. b. Nitelikteki Kar Payı Verilmesi

Şirketler çalışanlarına bir teşvik veya motivasyon sağlamak amacıyla bazı durumlarda şirket ana sözleşmelerinde belirleme yaparak elde edilen kar üzerinden bir kar payı tahsisini sağlayabilirler. Şirketler çalışanları ile yaptıkları toplu iş sözleşmelerinde bu kişilere şirket karından pay dağıtılmasını kararlaştırabilir. Ayrıca şirket genel kurulunun da şirketin faaliyetlerinde olumlu etkisi olan kişilere yönelik olarak prim, ikramiye gibi ücretlerin ödenmesi konusunda alabileceği kararlar vardır (Akgüç, 1995:240).

GVK'nın 61. maddesinde belirtildiği üzere, işyeri çalışanlarına prim, temettü şeklinde verilen ödemelerin niteliği ücret olmalarıdır. Dolayısıyla şirket çalışanlarına temettü şeklinde dağıtılmasına rağmen GVK'ya göre ücret olarak değerlendirilen ve ilgili faaliyet döneminin karını azaltarak şirket açısından bir gider unsuru olan bu ödemelerin, dağıtım kararı verilen dönemde mi yoksa

önceki yılın karından ayrıldığı için önceki yılın kazancından mı indirileceği konusu tereddütlere yol açmıştır.

Bu tereddüdün giderilmesinde işletmelerin hesap dönemlerinin birbirinden bağımsız olduğu kuralına dikkat edilmelidir. Şirketin bir faaliyet dönemi sonucunun o faaliyet dönemindeki hesaplarında olması gerekir. Sadece belirtilen bu kural uygulanarak işletmenin faaliyet dönemindeki gerçek faaliyet sonucu belirlenebilecektir (Yalçın ve Yücel, 1996:6).

Şirketin hesap dönemi kapanmış ve dolayısıyla yasal defterleri de kapatılmış olduğundan, çalışanlara dağıtılan ve ücret olarak değerlendirilen bu ödemelerin şirket yasal defterlerine eklenmesi olanaklı değildir. Bu nedenle hesaplama beyanname üzeri yapılmalıdır. Şöyle ki şirket beyannamesi üzerinde ilgili dönem için gösterilen ticari kardan personele dağıtılacak temettü indirim konusu yapılarak mali kara ulaşılması gerekir. Mali kar üzerinden kurumlar vergisi hesaplanacağından ilgili dönem kurumlar vergisi doğru hesaplanması sağlanacaktır (Karyağdı, 2014:232).

2.2.3.2.11 İkinci Temettü Ayrılması

Sermaye şirketlerinde kar payı, genel kurul kararına göre dağıtılır. Birinci temettünün dağıtılması zorunludur. Fakat ikinci temettünün dağıtılması kanun ve şirket esas sözleşmesinde belirtilen hükümlere istinaden şirket genel kurulunun alacağı inisiyatifle olur (Karyağdı, 2014:233).

2.2.3.2.12 İkinci Tertip Yedek Akçe Ayrılması

TTK' nın 519. maddesine göre, 2. Tertip Yasal Yedek Akçe, hissedarlar ile kar payı elde eden diğer kişilere dağıtılacak bütün kar paylarından, şirketin ödenmiş sermayesinin yüzde beşi mahsup edildikten sonra kalan miktarın 1/10'u olarak belirlenebilir (Gündüz, 2015:35).

Bunu şu örnekle açıklamak mümkündür (Karyağdı, 2014:234):

Örnek: A. Ltd.' nin 2020 yılı net dönem karı 2.000.000-TL'dir. Şirketin esas sermayesi 6.000.000-TL olup ödenmiş sermayesi 5.000.000-TL'dir. Esas sözleşmenin 27. maddesinde net dönem karından birinci tertip yedek akçenin ve ödenmiş sermayenin %5'i oranında ilk kar dağıtımının yapılacağı, kalan tutarın ise 2.temettü olarak ortaklara dağıtılacağı hüküm altına alınmıştır.

Şirketin kar dağıtımının hesaplanması aşağıdaki gibidir.

1.Net Dönem Karı:	2.000.000-TL
2.1.Tertip Yedek Akçe:	100.000-TL
3.Yasal 1.Temettü(%5): (5.000.000*0,05)	250.000-TL
4.Kalan(1-2-3):	1.650.000-TL

1.650.000-TL'lik tutarın ortaklara dağıtılması kararlaştırılmıştır. Bu durumda ikinci tertip yedek akçenin hesaplanacağı tutar 1.650.000-TL olacak ve bu tutarın %10'u oranında yedek akçe ayrılacak kalan kısmı ise dağıtılacaktır (Vergi vb. mali yükümlülükler ihmal edilmiş 1.Tertip Yedek Akçe yasal sınırına ulaşmamıştır.).

2.2.3.2.13 Yasal ve İhtiyari Yedek Akçe Dışındaki Yedek Akçeler

TTK' nın 523. maddesinde aktiflerin yeniden sağlanabilmesi ya da şirketin gelişimi ve olabildiğince istikrarlı kar payı dağıtımını temin amacıyla esas sözleşmede belirtilenler dışında genel kurul kararıyla yedek akçe ayrılmasına karar verilebileceği belirtilmiştir. Ayrıca yine aynı maddeye göre genel kurul tarafından alınan karar ile şirket çalışanları için yardım sandığı oluşturulabilmesi veya farklı amaçlarla yardım sağlamak için bilanço karından bir pay ayrılabilir.

2.2.3.2.14 Üçüncü Temettü

TTK tarafından ve şirket esas sözleşmesine istinaden yapılması zorunlu veya ihtiyari dağıtımlardan sonra kalan kar üzerinden, şirket ortaklarına genel kurul kararına göre dağıtılan kar payıdır.

2.2.3.2.15 Olağanüstü Yedek Akçe

Olağanüstü yedek akçeler, şirket net dönem karından dağıtılmayarak şirketin ileriki dönemlerdeki hedeflerine ulaşmasını gerçekleştirmek için şirket uhdesinde bırakılan karlardır. Bu amaçlarla dağıtılmadan şirket uhdesinde bırakılan karlar şirketin faydasına yönelik faaliyetlerde kullanılabileceği gibi şirket yetkili organı olan genel kurulca alınacak bir kararla şirket ortaklarına kar payı şeklinde dağıtılabilir (Karyağdı, 2014:240).

2.2.3.3 Halka Açık Anonim Şirketlerin SPK' ya Göre Kar Dağıtımının Aşamaları

SPK' ya göre halka açık anonim şirketlerin kar dağıtımı ana hatları 4 aşama halinde gösterilebilir (Karyağdı, 2014:163).

Birinci Aşamada;

- TTK' nın 519/1 ile 523/1 maddelerine göre net dönem karından yasal yedek akçe ayrılır.
- SPK' nın 19. maddesine göre şirket ortaklarına birinci temettü ayrımı yapılması değerlendirilir.

İkinci Aşamada;

- TTK' nın 521 ile 523/1 maddelerine net dönem karından isteğe bağlı yedek akçe ayrılır.
- TTK' nın 523 maddesine göre net dönem karından fon ayrılması değerlendirilir.
- TTK' nın 522 ve 523/1 maddelerinden esas sözleşme hükümlerine göre net dönem karı üzerinden şirket çalışanlarına yardım akçesi ayrılması değerlendirilir.
- TTK' nın 523/1 maddesine göre esas sözleşme gereğince net dönem karından işçi ve memurlara kıdem tazminatı ile ihbar tazminatı ayrılması değerlendirilir.

Üçüncü Aşamada;

- TTK' nın 339/2-f ve 348. maddeleri ve esas sözleşme hükümlerine göre, kurucu intifa senetlerine %10'dan fazla olmamak üzere kar payı ayrılır.
- TTK' nın 511. maddesi ile esas sözleşme hükümlerine göre yönetim kurulu üyelerine kazanç payı ayrılması değerlendirilir.
- TTK' nın 502. maddesine göre, kurucular dışında kalan intifa senetlerine kar payı ayrılması değerlendirilir.
- TTK' nın 478. maddesi ile esas sözleşme hükümlerine göre , imtiyazlı pay sahiplerine kar payı ayrılması değerlendirilir.
- S.P.K' nın 19. maddesine göre , esas sözleşmede bulunmak kaydıyla, işçi, memur ve müstahdemlere ikramiye, prim, ek ücret vb. nitelik taşıyan kar payları ayrılır.
- Esas sözleşme hükümleri uyarınca ikinci temettü ayrılır.

Dördüncü Aşamada;

- TTK' nın 523. maddesinin 2 ve 3 no'lu fıkralarına göre genel kurul kararıyla yasal ve ihtiyari yedek akçe dışındaki yedek akçelerin ayrılır.
- TTK.' nın 523/3 maddesine göre, genel kurul kararları ile, işçilere yardım akçesi ayrılması değerlendirilir.
- Üçüncü temettü ayrılması değerlendirilir.

2.2.3.3.1 Kar Payı Dağıtım Politikası

23.01.2014 Tarih ve 28891 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan *II-19.1 Sayılı Kar Payı Tebliğinde* yer alan düzenlemelere göre; Sermaye şirketlerinin hisseleri BİST' te işlem görüyorsa kar dağıtımlarını nasıl dağıtacaklarına ilişkin politikalarını şirket genel kurulları belirleyecek ve kar dağıtımlarını TTK veya SPK mevzuatına uygun olarak alacakları genel kurul kararıyla dağıtacaktır. Sermaye Piyasası Kurulu aynı nitelikteki şirketler için kar dağıtım politikalarına ilişkin farklı esaslar belirleyebilir.

Kar tebliğine göre; şirketlerin genel kurulları tarafından belirleyecekleri kar dağıtımına ilişkin politikalarında belirtilen şu konular bulunmalıdır.

- “*Kar payı dağıtılıp dağılmayacağı, dağıtılacak ise ortaklar ve kara katılan diğer kişiler için belirlenen kar payı dağıtım oranı*”
- “*Kar payının ödenme şekli*”
- “*Kar payı dağıtım işlemlerine en geç dağıtım kararı verilen genel kurul toplantısının yapıldığı hesap dönemi sonu itibarıyla başlanması şartıyla, kar payının ödenme zamanı*”
- “*Kar payı avansı dağıtılıp dağılmayacağı, dağıtılacak ise buna ilişkin esaslar*” .

Halka açık anonim ortaklıklar kar dağıtım politikasında yaptıkları değişikliği, yapılan değişiklik için alınan yönetim kurulu kararı ile bu değişikliğin gerekçesini, Sermaye Piyasası Kurulu’nun özel durumların kamuya açıklanmasına dair belirlemelerine kamuya açıklar.

2.2.3.3.2 Kar Payı Dağıtım Esasları

SPK tarafından yayınlanan *Kar Payı Tebliğinin (II-19.1) 5. maddesinde* kar payı dağıtımındaki temel esaslar belirlenmiştir.

Bu tebliğe göre şirketler dağıtmaya kar verdikleri kar payını, kar dağıtımı yapacakları tarih itibarıyla olan payların tamamına, bu payların ihraç ve iktisap tarihleri değerlendirmeye katılmadan payları oranında eşit şekilde dağıtılır. Burada imtiyazlı kar paylarına dair haklar saklı tutulur. Ayrıca genel kurul toplantısında kararlaştırılmak şartıyla, kar payları dağıtılırken eşit ya da farklı tutarda belirlenen taksitler şeklinde ödenebilirler.

TTK hükümlerine göre; yasadan veya esas sözleşmeden kaynaklanan yedek akçeler dışında yedek akçeler ayrılmasına, karın diğer döneme aktarılmasına karar verilebilmesi için TTK’ ya göre ayrılması zorunlu olan

yedek akçeler ve esas sözleşmede veya kar dağıtım politikasında pay sahipleri için belirlenen kar paylarının ayrılması gerekmektedir (Karyağdı, 2014:251).

2.2.3.3 Payları Borsada İşlem Görmeyen Anonim Şirketler

Kar payı tebliğinde açıklandığı üzere, halka açık anonim şirketler olup da hisseleri borsada işlem göremeyen şirketler için kar payı dağıtım oranı, bağışlar eklenmiş net dağıtılabilir dönem karının yüzde yirmisinden az olamaz.

Kar payı tebliğinde belirtildiği üzere; Payları borsada işlem görmeyen ortaklıklar taksitle kar dağıtımını uygulamasından yararlanamazlar. Bu şirketler kar paylarını tam ve nakden dağıtmak zorundadırlar ve bu şirketlerin hissedarları kar payı kuponlarını şirkete ibraz ederek ödemelerini alırlar.

2.2.3.4 Kar Payı Avansı

SPK' nın 20. maddesinde kar payı avansı düzenlenmiş olup, Sermaye Piyasası Kurulu kendisine verilen yetki çerçevesinde kar payı tebliğinin 9 ve 10. maddelerinde bazı düzenlemeler yapılmıştır.

Şirketlerin ilgili hesap dönemi kapanmadan ya da hesap dönemi kapanmış olsa da genel kurulca herhangi bir kar dağıtım kararı alınmadan önce ilerleyen dönemde her hisseye uygulanacak kara mahsup edilmek üzere avans şeklinde yapılan ödemeler, temettü avanslarıdır. (Korgun, 1999:20).

Kamu idaresi şirketlerin devlete ödemeleri gereken verginin maddi değerinin yok olmaması için şirketlerin üç ayda bir düzenledikleri mali tabloları üzerinden bir geçici vergi tahsil etmektedir. Bu şekilde yapılan uygulama ile kamu idaresi şirketin gizli bir ortağı olarak elde edeceği kar payının değerinin enflasyon nedeniyle kaybolmaması için böyle bir uygulama yapmaktadır. (Maç ve Turgut, 2001:143).

Kar payı tebliğinin 10. maddesinde kar payı avansı tutarının hesaplanmasına yönelik düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemeye göre; *“dağıtılacak kar payı avansı, ara dönem finansal tablolara göre oluşan net dönem karından TTK’ na ve esas sözleşmeye göre ayrılması gereken yedek akçeler ile geçmiş yıllar zararları düşüldükten sonra kalan kısmın yarısını geçemez. Bir döneminde verilecek toplam kar payı avansı tutarı;”*

- *“Bir önceki yıla ait net dönem karının yarısından,*
- *İlgili ara dönem finansal tablolarında yer alan net dönem karı hariç kar dağıtımına konu edilebilecek diğer kaynaklardan düşük olanı aşamaz.”*

2.3 Kar Dağıtım Tablosu ve Kar Dağıtımının Muhasebesi

Bu bölümde muhasebe uygulama genel tebliğinde belli şartlar altında düzenlenmesi gereken kar dağıtım tablosu tanıtılarak, kar dağıtım tablosu şekli ve bileşenleri üzerinde durulacak, ardından sermaye şirketlerinin kar dağıtımı aşamasında yapmaları gereken muhasebe kayıtları yine MUGT çerçevesinde anlatılacaktır. Bu yolla kar dağıtım tablosu ve kar dağıtımının muhasebeleştirilmesi arasında bütünsellik sağlanması amaçlanmaktadır.

2.3.1 Kar Dağıtım Tablosu

Kar dağıtım tablosunun kapsamlı bir tanımı Akgüç şu şekilde yapmıştır; *“ortaklara ve diğer ilgililere ana sözleşme ve/veya yasa hükümleri uyarınca dağıtılacak kar payını belirlemek; dönem karından ödenecek vergileri ve ayrılacak yedek akçeleri göstermek; dönem kar veya zararının finansal yapıya etkisini ortaya koymak, yatırım alanı arayan birikim sahiplerine şirketin kar dağıtımı hakkında bilgi vermek amacıyla özellikle sermaye şirketlerince düzenlenen bir ek mali tablodur”* (Akgüç, 1995:213).

Şirketi idare edenler veya şirket hissedarları ile diğer ilgili kişiler tarafından işletmenin gerçekleştirdiği faaliyetlerden elde ettiği karların dışında bu elde edilen karların nasıl dağıtılacağı da önemli konulardan birisidir. Bu nedenle kar dağıtım tablosu şirketi idare edenler veya şirket hissedarları ile diğer ilgili kişiler arasında karın nasıl paylaştırılacağını gösterdiği için önemlidir (Öztürk ve Öğredik, 2008:240).

Kar dağıtımında dönem karı üç temel üzerinde bölümlendirilerek dağıtılır. Şöyle ki bu temeller kamu idaresine ödenmesi gereken vergiler, hissedarlar ile ilgililere dağıtılacak kar payları ve şirket içerisinde zorunlu ve ihtiyari şekilde bırakılan dönem karıdır. TTK vergi ve yedek akçeler ayrılmadan kar dağıtımını yapmaya izin vermediğinden ilk olarak ödenecek vergi ve yasal yükümlülükler hesaplanmaktadır (Sağlam, Şengel, 2016:203-204).

Kar dağıtım tablosunun düzenlemesi, şirketlerin elde ettiği ve kar dağıtımına konu olan dönem karından, ödenmesi gereken vergi ve fonların, kanun ve esas sözleşmeye göre ayrılması gereken yedeklerin ve hissedarlara dağıtılacak temettülerin gösterilmesi açısından yapılmasının dışında hisse senetlerinin hisseye düşen kar ve hisseye düşen temettünün gösterilmesi bakımından da hazırlanır (Karyağdı, 2014:281).

Kurumlar vergisi mükelleflerinin, vermiş oldukları kurumlar vergisi beyannamelerine dahil etmeleri gereken ek mali tablolardan biri kar dağıtım tablosudur. Burada oluşan zorunluluk aslında kar payı elde edenlerin bu elde ettikleri kar paylarını MSİ olarak beyan edecek olmalarından dolayı takip edebilme gerekliliğinden ortaya çıkar (Akyol, 2003:20).

2.3.1.1 Kar Dağıtım Tablosu Şekli Ve Düzenlenme Esasları

MSUGT' de şekilsel olarak belirlenen Kar Dağıtım Tablosu önceki dönem ve cari dönemlerin verilerini içerek şekilde Hazine ve Maliye Bakanlığı' nca belirlenen parasal sınırları aşan mükelleflerce aşağıda belirtilen formata göre düzenlenir.

	DipNot	Cari Dönem	Geçmiş Dönem
I. DÖNEM KARARININ DAĞITIMI			
1.1. DÖNEM KARI			
ÖDENECEK VERGİ VE YASAL YÜKÜMLÜLÜKLER			
1.2.1. Kurumlar Vergisi (Gelir Vergisi)			
1.2.2. Gelir Vergisi Kesintisi			
1.2.3. Diğer Vergi ve Yasal Yükümlülükler			
A NET DÖNEM KARI (1.1 – 1.2)			
1.3. GEÇMİŞ DÖNEMLER ZARARI (-)			
1.4. BİRİNCİ TERTİP YASAL AKÇE			
1.5. ŞİRKETTE BIRAKILMASI VE TASARRUFU ZORUNLU YASAL FONLAR (-)			
B DAĞITILABİLİR NET DÖNEM KARI [(A - (1.3 + 1.4 + 1.5)]			
1.6. ORTAKLARA BİRİNCİ TEMETTÜ (-)			
1.6.1. Hisse Senedi Sahiplerine			
1.6.2. İmtiyazlı Hisse Senedi Sahiplerine			
Katılma İntifa Senedi Sahiplerine			
Kara İştirakli Tahvil Sahiplerine			
Kar ve Zarar Ortaklığı Belgesi			
1.7. PERSONELE TEMETTÜ (-)			
1.8. KURUCULARA TEMETTÜLER (-)			
1.9. YÖNETİM KURULUNA TEMETTÜ (-)			
1.10. ORTAKLARA İKİNCİ TEMETTÜ (-)			
1.10.1. Hisse Senedi Sahiplerine			
1.10.2. İmtiyazlı Hisse Senedi Sahiplerine			
1.10.3. Katılma İntifa Senedi Sahiplerine			
1.10.4. Kara İştirakli Tahvil Sahiplerine			
1.10.5. Kar ve Zarar Ortaklığı Belgesi			
1.11. İKİNCİ TERTİP YASAL YEDEK AKÇE (-)			
1.12. STATÜ YEDEKLERİ (-)			
1.13. OLAĞANÜSTÜ YEDEKLER			
1.14. DİĞER YEDEKLER			
1.15. ÖZEL FONLAR			
II. YEDEKLERDEN DAĞITIM			
2.1. DAĞITILAN YEDEKLER			
2.2. İKİNCİ TERTİP YASAL YEDEKLER (-)			
2.3. ORTAKLARA PAY (-)			
2.3.1. Hisse Senedi Sahiplerine			
2.3.2. İmtiyazlı Hisse Senedi Sahiplerine			
2.3.3. Katılma İntifa Senedi Sahiplerine			
2.3.4. Kara İştirakli Tahvil Sahiplerine			
2.3.5. Kar ve Zarar Ortaklığı Belgesi Sahiplerine			
2.4. PERSONELE PAY (-)			
2.5. YÖNETİM KURULUNA PAY (-)			
III. HİSSE BAŞINA KAR			
3.1. ADİ HİSSE SENEDİ SAHİPLERİNE			
3.2. İMTİYAZLI HİSSE SENEDİ SAHİPLERİNE			
IV. HİSSE BAŞINA TEMETTÜ			
4.1. HİSSE SENEDİ SAHİPLERİNE			
4.2. İMTİYAZLI HİSSE SENEDİ SAHİPLERİNE			

Tablo 4-Kar Dağıtım Tablosu

Kar dağıtımı yapılan tutar genellikle elde edilen safi kar, genel kurul kararıyla dağıtılmayan önceki dönem karları, ayrılan yedek akçeler, tahsis edilmemiş olağanüstü yedek akçeler, dağıtılması uygun olan ihtiyari yedek akçelerden oluşur (Şenyüz, Yüce, Gerçek, 2015:52).

Şirketin dönem karından yapılan kar dağıtımı ile şirket yedeklerinden yapılan kar dağıtımı kar dağıtım tablosunda ayrı şekilde gösterilir. Geçmiş yıl karları ile yedeklerden yapılan kar dağıtımını aynı şekilde değerlendirmek gerekir. Bunun yansıması olarak olağanüstü yedekler kar dağıtım tablosunda henüz dağıtılmamış karlar olarak değerlendirilmektedir. Şirket bilançosunda görülen geçmiş yıl karları ise yedek olarak belirlenmemiş olan kar fazlalıklarıdır. Daha sonra bu kar fazlalıklarının olağanüstü yedek şeklinde değerlendirilebileceği öngörülebilir (Hacırüsremoglu, 1996:162).

Kar dağıtım tablosunun MSUGT' ye göre düzenlenme kuralları aşağıdaki gibidir (Öztürk ve Öğredik, 2008:241):

- Düzenlenen kar dağıtım tablosunda, dönem karı ile yedeklerden yapılan kar dağıtımını ayrı şekilde gösterilecek şekilde düzenlenmelidir.
- Düzenlenen kar dağıtım tablosu, şirketin dağıtılan kara etki eden bütün unsurlarını gösterecek şekilde düzenlenmelidir. Burada belirtilen unsurlar; ödenecek vergi ve yükümlülükler, kanuni yedek akçeler, temettüler, statü yedekleri, fonlardır.
- Kar dağıtımında eğer imtiyazlı paylar var ise, bu paylar ile imtiyazsız paylara dağıtılacak kar payları ayrı bölümlerde gösterilmelidir.

2.3.1.2 Kar Dağıtım Tablosu Bileşenleri

Kar dağıtım tablosunda belirtilen yer alan bölümlere ilişkin açıklamalar MSUGT' de yer almaktadır. Dönem karının dağıtım, yedeklerden dağıtım, hisse başına kar ve hisse başına temettü bölümleri kar dağıtım tablosunun ana bölümleridir.

2.3.1.2.1 Dönem Karında Dağıtım

Dönem karının dağıtımına tabi tutulurken belirtilen tanımlara ilişkin detaylar ve dağıtım sırası aşağıda açıklanmıştır.

Dönem karı: Gelir tablosunda gösterilen, şirket tarafından mali karı üzerinden hesaplanan vergi ve yasal yükümlülüklerden önce oluşan karıdır. Tezimizin dönem karı bölümünde belirtildiği üzere bir diğer kullanım şekli ticari karıdır. Gelir tablosunda gösterilen ve “690 Dönem Karı Veya Zararı” hesabının alacak kalanındaki tutardır. “590 Dönem Net Karı” ile “370 Dönem Karı Vergi Ve Diğer Yasal Yükümlülük Karşılıkları” hesabı’nın toplamı dönem karını verir.

Ödenecek Vergi ve Yasal Yükümlülükler: Kurumlar Vergisi, Gelir Vergisi ve Gelir Vergisi Stopajı gibi dönem karı üzerinden hesaplanan vergi ve diğer yasal yükümlülüklerdir.

Geçmiş Yıl Zararı: Zarar edilmiş önceki dönemlerden aktarılan zararlar bu bölümdedir.

Birinci Tertip Yasal Yedek Akçe: TTK uyarınca ayrılması gereken %5 birinci tertip kanuni yedek akçeyi ifade eder. “540 Yasal Yedekler” hesabında takip edilir.

Sermaye şirketleri TTK’ nın 519. maddesine göre yıllık karlarının yüzde 5’ini yasal yedek akçe olarak ayırırlar. Bu kanundan gelen bir zorunluluktur. Ödenmiş sermayenin yüzde 20’sine ulaşana kadar bu zorunluluk devam eder. Kanuni yedek akçe dağıtılacak karın bulunmadığı dönemlerde ayrılmaz. Fakat faaliyet döneminde kar olmasa bile şirketin geçmiş yıl karlarından veya geçmiş yıllarda oluşturulan yedek akçelerden kar payı dağıtımı yapılacaksa bunlar için tekrar yasal yedek akçe ayrılması gibi bir durum olamaz. Bunun nedeni bunlar için zaten önceki yıllarda yedek akçe ayrılmış olmasıdır (Karyağdı, 2014:285).

İşletmede Bırakılması ve Tasarrufu Zorunlu Yasal Fonlar: Hukuki zorunluluklar ya da işletmelerin ana sözleşmeleri gereğince dönem karından işletme uhdesinde bırakılacak finansman fonu ya da yenileme fonu şeklinde işletmenin finansal yapısını sağlamlaştırmak için sağlanan fonlardır.

Ortaklara Birinci Temettü: TTK hükümlerine göre ortaklara %5 oranında birinci tertip kanuni yedek akçe ayrılır. TTK' nın 519. maddesinin 2. fıkrasına göre net dönem karından, 1.tertip yedek akçenin ayrıldıktan sonra, hissedarlara % 5 oranında kar payı ayrılır. İşte bu tutar “331 Ortaklara Borçlar” hesabında izlenir.

Personele Temettü: İşletmenin çalışanlarına dağıtılacak tutardır. Genel kurulda karar alınmadan personele temettü dağıtılamaz. SPK' ya halka açık şirketlerde çalışanlara kar payı dağıtılmasının ön koşulu şirket esas sözleşmesinde bu konuya ilişkin bir madde bulunmasıdır. Personele ödenecek temettüler “335 Personele Borçlar” hesabında izlenir.

Yönetim Kuruluna Temettü: Şirketlerin yönetim kurulu üyelerine dağıtacakları temettüleri içerir. Bu temettülerin dağıtılması MSGUT' de belirtildiği şekilde genel kurul kararı alınması gerekir. Eğer şirket SPK'ya tabi olan bir halka açık anonim şirket ise yönetim kurulu üyelerine kar payı verilebilmesi için esas sözleşmede bu konuya dar bir hüküm olması gerekir.

TTK' nın 511. maddesine göre dönem net karından yedek akçe ayrıldıktan ve hissedarlara % 5 ya da esas sözleşme ile daha fazla oranda bir kar payı verildikten sonra yönetim kurulu üyelerine kar payı verilmesi mümkündür.

Ortaklara İkinci Temettü: Genel kurul kararıyla ortaklara dağıtılması kararlaştırılan ikinci tertip temettüdür. Ortaklara birinci temettü dağıtılması yasal bir zorunluluk iken, ikinci temettü dağıtımı genel kurul kararına göre yapılır.

II. Tertip yasal yedek akçeler: TTK' ya göre hissedarlara %5 oranında verilen birinci temettü dışında kalan karın dağıtılması kararlaştırılmış bölümünün onda biridir. Ayrılan 2. tertip yasal yedek akçeler “540 Yasal Yedekler” hesabında izlenir.

Statü Yedekleri: Bu yedekler şirket ana sözleşme gereğince ayrılır.

Olağanüstü Yedekler: İşletmede ilerleyen dönemlerde oluşabilecek olağanüstü durumlar için ayrılan yedekler ile geçmiş dönemde dağıtılmayan şirket karlarının toplamıdır. “542 Olağanüstü Yedekler” hesabında izlenir.

Diğer Yedekler: Genel kurul kararıyla ayrılan diğer yedeklerdir. “548 Diğer Kar Yedekleri” hesabında izlenir.

Özel Fonlar: Farklı mevzuat maddeleri gereğince dağıtılmayarak işletme uhdesinde kalan fonlardır.

2.3.1.2.2 Yedeklerde Dağıtım

Kar dağıtım tablosunun bu bölümünde geçmiş yıllarda ayrılmış ve bu dönem dağıtılan yedekler yer alır.

A-Dağıtılan Yedekler: Sermaye şirketi tarafından dağıtılacak yedek akçelerin kaynakları; statü yedekleri, olağanüstü yedekler, diğer yedekler ile fonlardır. Bunlar şirket genel kurulu veya ana sözleşmesinin maddeleri çerçevesinde ayrılır. Dağıtılmasına karar verilen yedekler ve geçmiş yıl karları tablonun bu bölümünde yer alır.

B-2.Tertip Yasal Yedekler: Dağıtılacak yedek akçelerin yüzde onunu oluşturur.

C-Ortaklara Pay: Dağıtılan yedek ve dağıtılmamış karlardan ortaklara ödenecek kısmıdır.

D-Personele Pay: Dağıtılan yedek ve dağıtılmamış karlardan personele ödenecek kısmıdır.

E-Yönetim Kuruluna Pay: Dağıtılan yedek ve dağıtılmamış karlardan yönetim kurulu üyelerine ödenecek kısmıdır.

2.3.1.2.3.Hisse Basına Kar

Şirketler dönem net karını dağıtmayarak şirketin finansman ihtiyacında da kullanabilirler. Hisse başına kar oranı, işletmenin hisse başına düşen dönem net karını gösterir. Aşağıda gösterilen formül ile hesaplanır (Sayılğan,2017:183).

$$\text{Hisse Basına Kar Oranı} = \frac{\text{Dönem Net Karı}}{\text{Hisse Senedi Sayısı}}$$

Hisse başına karın hesaplanmasının avantajı şirketin diğer şirketlere göre yaptığı performansı görerek şirketler arasında kıyaslama yapabilmektir. Burada yapılan karşılaştırmada hisse başına daha fazla temettü veren şirketin diğer şirketlere göre daha güçlü olduğu değerlendirilir. Bu hesaplama şirket yatırımcılarının şirketi seçmesindeki önemli araçlardan biridir (<https://tr.investing.com/education/terms/hissebasinakar-200222438?>).

2.3.1.2.4 Hisse Basına Temettü

Şirket ortaklarına dağıtılan kar payının her bir hisseye denk gelen kısmını gösterir. Dolayısıyla şirketlerin dağıttığı kar payından hissedarlara düşen paydır. Aşağıdaki formülle hesaplanır (Sayılğan,2017:183).

$$\text{Hisse Basına Temettü Oranı} = \frac{\text{Dağıtılan Kar(temettü tutarı)}}{\text{Hisse Senedi Sayısı}}$$

2.3.2 Kar Dağıtım Muhasebesi

Tezimizin önceki bölümünde kar dağıtımının aşamaları ticaret hukuku, sermaye piyasası kanunu, vergi hukuku çerçevesinde sırasıyla açıklanmıştır. Bu bölümde kar dağıtım aşamalarını sermaye şirketlerinin muhasebeleştirilmesini nasıl yapacakları açıklanacaktır. Gerek kar dağıtım tablosunun düzenlenmesi gerekse kar dağıtım aşamalarının muhasebeleştirilmesi şirketler tarafından uyulması gereken MSUGT çerçevesinde yapılan yasal düzenlemelere göre yapılacaktır.

2.3.2.1 Muhasebe Kayıtları

Kar dağıtımı yapılırken, MSUGT’ de yer alan düzenlemeler ve açıklamalar çerçevesinde, kar dağıtımının muhasebeleştirilmesi aşağıdaki şekilde yapılacaktır.

Dönem karı, MSUGT’ de çizilen sınırlar dâhilinde oluşturulan gelir tablosunda “K” başlığı altında belirtilen vergiler düşülmeden önce oluşan tutar burada gösterilir. Bu tutar hesaplanırken gelir tablosunun oluşturulması aşamasındaki gelir hesaplarıyla gider hesaplarının “ 690 no’lu Dönem Karı veya Zararı ” hesabına aktarılması gerekir (Acar, 2005:93).

Ödenecek Vergi ve Yasal Yükümlülükler, gelir tablosunda ödenecek vergi ve yasal yükümlülükler için ayrılması gereken karşılıklar “K-Dönem Karı Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülük Karşılıkları” hesabında gösterilir. Dönem sonunda bu hesapta biriken tutar “ 690 No’lu Dönem Karı veya Zararı ” hesabı içerisinde gelir ve giderlerin toplanmasıyla dönem karı üzerinden hesaplanan ve “691 No’lu Dönem Karı Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülük Karşılıkları” hesabına kaydedilen tutarlardır. Bu tutarlar 691 no’lu hesaptan bu hesaba devredilir (Sevilengül, 2005:610).

691 no’lu hesapta ödenecek vergi ve yasal yükümlülük karşılıkları nedeniyle karşılık ayrılır. 691 no’lu hesap borçlandırılırken 370 no’lu hesap ise alakalandırılıp bu uygulama yapılır. Bahse konu kayıt aşağıdaki şekilde yapılır.

-----31.12.20-----

691- Dönem Karı Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülük XXX

Karşılıkları Hesabı

370- Dönem Karı Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülük

XXX

Karşılıkları Hesabı

-----.../.../...-----

Diğer bir aşamada 691 no'lu hesap 690 no'lu hesaba aktarılırken 690 no'lu hesabın bakiyesi ise “692 no'lu Dönem Net Karı veya Zararı” hesabına devredilir. Aşağıdaki yevmiye kaydı bu işlem yapılır.

-----31.12.20-----	
690- Dönem Karı veya Zararı Hesabı	XXX
691- Dönem Karı Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülük Karşılıkları Hesabı	XXX
692- Dönem Net Karı veya Zararı	XXX
-----.../.../...-----	

Akabinde “692 no'lu Dönem Karı veya Zararı” hesabında yer alan tutarlar “590 No'lu Dönem Net Karı veya Zararı” hesabına devredilir. Aşağıdaki yevmiye kaydı bu devir sırasında yapılır.

-----31.12.20-----	
692 – Dönem Net Karı veya Zararı	XXX
590- Dönem Net Karı veya Zararı	XXX
-----.../.../...-----	

TTK’ ya göre kar dağıtımı geçmiş yıl zararları mahsup edilmeden gerçekleştirilemez. O yüzden önceki yıllara ait zararlar öncelikle mahsup edilmelidir. Mahsup işleminin muhasebe açısından gösterimi yapılırken 580 no'lu hesaptaki tutar dönem karında düşülür.

-----31/12/20-----	
590- Dönem Net Karı veya Zararı	XXX
580- Geçmiş Yıllar Zararları	XXX

580.01 200X Yılı Zararı	...
580.01.01 Mali Zarar	...
580.02 200X Yılı Zararı	...
580.02.01 Mali Zarar	...

-----.../.../...-----

Birinci Tertip Yasal Yedek Akçelerin Ayrılması, zarar mahsup edildikten sonra kalandan TTK' na göre ayrılması gereken yedek akçeler kalan kardan düşülür. Ayrılan yedek akçeler “540- Yasal Yedekler” ‘de takip edilir. Aşağıdaki gibi yevmiye kaydı düzenlenir.

-----31.12.20-----	
590- Dönem Net Karı veya Zararı	XXX
540- Yasal Yedekler Hesabı	XXX
540.01 I. Tertip Yasal Yedek Akçeler	
-----.../.../...-----	

İşletmede bırakılması veya tasarrufu zorunlu diğer fonların muhasebeleştirilmesinde ise; bunlar içeriklerine göre “549- Özel Fonlar” ya da TDHP’ de bu gibi durumlar için boş bırakılmış olan 543-547 no’lu hesaplarda izlenir. Bu işlem için aşağıdaki şekilde bir kayıt yapılabilir.

-----31.12.20-----	
590- Dönem Net Karı veya Zararı	XXX
549- Özel Fonlar	XXX
-----.../.../...-----	

Bu işlemlerden sonra dağıtılabilir karı 590 no’lu hesabın kalanı verir. Böylece aşağıda gösterilen dağıtım yapılır.

Ortaklara Birinci Temettü, 590 no’lu hesabın borcuna kaydedilir. Karşılığında dağıtım ve ödemeye bağlı olan hesaplar kullanılmaktadır. Daha sonra dönem karından mahsup edilir. Bu işlem için aşağıdaki şekilde bir kayıt yapılabilir.

-----31.12.20-----	
590- Dönem Net Karı veya Zararı	XXX
(dağıtım ve ödemeye bağlı olarak ilgili hesaplar)	
100- Kasa Hesabı	XXX
-----.../.../...-----	

Personele ve Yönetim Kuruluna Temettü ve Ortaklara İkinci Temettü, dağıtılan bu temettüler için de ortaklara birinci temettüde olduğu şekilde işlem yapılır.

İkinci Tertip Yasal Yedek Akçeler, Daha sonra hesaplanan ikinci tertip yasal yedek akçeler kar dağıtım tablosuna yazılır ve eşanlı olarak hesaplanan tutarlar TDHP’ de 540 no’lu hesapta izlenir. Yevmiye kaydı aşağıdaki gibidir.

-----31/12/20-----	
590- Dönem Net Karı veya Zararı	XXX
540- Yasal Yedekler Hesabı	XXX
540.02 II. Tertip Yasal Yedek Akçeler	
-----.../.../...-----	

Hesaplanan statü yedekleri, kar dağıtım tablosuna işlenirken aynı zamanda, hesaplanan bu tutarlar 590 no’lu hesaptan 541 no’lu hesaba devredilir. Aşağıdaki gibi bir yevmiye kaydı yapılır.

-----31/12/20-----	
590- Dönem Net Karı veya Zararı	XXX
541- Statü Yedekleri Hesabı	XXX
-----.../.../...-----	

Olağanüstü Yedekler, kar dağıtım tablosunun dönem karının dağıtım bölümünde “ 12- Olağandışı Yedekler (Dağıtılmamış Karlar) ” yazılırken aynı zamanda hesaplanan bu tutarlar TDHP’ da 590 no’lu hesaptan 542 no’lu hesaba devredilir. Aşağıdaki gibi bir yevmiye kaydı yapılır.

-----31/12/20-----	
590- Dönem Net Karı veya Zararı	XXX
542- Olağanüstü Yedekler Hesabı	XXX
-----.../.../...-----	

Diğer Yedekler, TDHP’ da 548 no’lu hesap izlenecektir. Aşağıdaki gibi bir yevmiye kaydı yapılacaktır.

-----31/12/20-----	
590- Dönem Net Karı veya Zararı	XXX
548- Diğer Kar Yedekleri Hesabı	XXX
-----.../.../...-----	

Özel Fonlar, TDHP’ da gösterilen 549 no’lu hesapta izlenir. Özel fonların hesaplanıp kar dağıtım tablosuna aktarıldıktan sonra, aşağıdaki gibi bir yevmiye kaydı yapılarak bu tutarlar 590 no’lu hesaptan 549 no’lu hesaba aktarılır.

-----31/12/20-----	
590- Dönem Net Karı veya Zararı	XXX
549- Özel Fonlar Hesabı	XXX
-----.../.../...-----	

TTK’nin amir maddelerine göre şirket tarafından yedek akçelerden dağıtım yapılabilmesi için öncelikle yedek akçe ayrılması zorunludur. Hesap planında gösterilen aşağıdaki hesaplar dağıtılacak yedek akçeler için kullanılabilir:

- “541 Statü Yedekleri”
- “542 Olağanüstü Yedekler”
- “548 Diğer Kar Yedekler”
- “549 Özel Fonlar”

Dağıtılacak yedekler nedeniyle yapılması gereken yevmiye kayıtları aşağıdaki gibi gösterilir.

-----31.12.20-----

541- Statü Yedekleri Hesabı	XXX
542- Olağanüstü Yedekler Hesabı	XXX
548- Diğer Kar Yedekler Hesabı	XXX
549- Özel Fonlar Hesabı	XXX
540- Yasal Yedekler Hesabı	XXX
540.02 II. Tertip Yasal Yedek Akçeler	XXX

-----.../.../...-----

-----31.12.20...-----

541- Statü Yedekleri Hesabı	XXX
542- Olağanüstü Yedekler Hesabı	XXX
548- Diğer Kar Yedekler Hesabı	XXX
549- Özel Fonlar Hesabı	XXX
100- Kasa Hesabı	XXX

-----.../.../...-----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SERMAYE ŞİRKETLERİNDE KAR DAĞITIMININ VERGİLENDİRİLMESİ

Tezimizin bu bölümünde kar dağıtımının vergilendirilmesi konusu; kar dağıtımını yapan sermaye şirketlerinin ve kar payı elde edenlerin vergilendirilmesi ile elde edilen kar paylarının beyanı açılarından irdelenecek olup; kar payı elde edenlerin bu kar paylarını elde etme zamanı, kar paylarının beyanını ve vergilendirilmesini doğrudan etkilediği için bu durum gelir vergisi açısından değerlendirilecektir.

3.1. Kurum Kazançlarının Vergilendirilmesinde Stopaj Uygulamalarına İlişkin Yasal Düzenlemeler

Tezimizin önceki bölümlerinde sermaye şirketlerinin kar dağıtımını yapabilmesi için öncelikle kar elde etmesi, bu karın dağıtılabilir aşamaya gelmesi, dağıtılabilir aşamaya gelirken TTK, SPK ile vergi kanunlarına göre değerlendirilmesi ve karın dağıtılması konuları teorik ve pratik aşamalar gösterilerek anlatılmıştır. Bu bölümde ise dağıtılabilir karı olan bir sermaye şirketinin, kar dağıtım aşamasında veya öncesinde yapması gereken işlemlerin vergilendirmesi anlatılacaktır.

Vergi tahsilatının uzun bir süreç sonunda yapılması nedeniyle verginin tahakkuk ettiği anda tahsil edilebilmesini sağlayan modern yöntemlerden biri tevkifat (stopaj) usulüdür (Uysal, 1984:32).

Vergi tevkifatı yöntemi (stopaj), yapılacak ödemenin ödeme sahibine yapılırken buna ilişkin verginin sonradan mahsup edilmek üzere kesilmesidir (Saraçoğlu, 2018:193).

Kurumlar kar payı dağıtımını öncesi yapması gereken vergilendirmeyi GVK'nın 94. maddesine göre stopaj usulüne göre yapmaktadırlar. GVK'nın bu maddesi ekonomik şartlara göre zamanla değişiklik göstermiştir. Kar payı stopajının anlaşılabilmesi için bu değişikliklerin bilinmesi yerinde olacaktır. Bu nedenle kar payı stopajı düzenlemesi değişiklikleri burada incelenecektir.

3.1.1 1998 Yılı ve Öncesi Hesap Dönemlerine İlişkin Kurum Kazançlarının Vergilendirilmesi (4369 Sayılı Kanun Değişikliği Öncesi Uygulama)

1998 yılı ve öncesinde gelir vergisi stopajı, GVK' nın 94. maddesinin b bendine göre yapılmaktaydı. Bu dönemdeki düzenlemeye göre kurumlar kar payı dağıtımını yapmasalar bile, kardan GVK' nın 94. maddesinin 6-b bendine göre Gelir Vergisi Stopajı ödemek zorundaydı.

Bu dönem stopaj uygulamasında, kurum kazancından indirim ve istisnalar indirilmeden önce oluşan kurum kazancından, kurumlar vergisi hesaplanarak düşülmesi sonrasında oluşan kısım GVK' nın 75. maddesinin 4. bendine göre menkul sermaye iradı olarak değerlendirildiği için GVK' nın 94. maddesinin 6-b bendine göre gelir vergisi tevkifatı uygulanmaktaydı (Bekler, 2007:93).

Kurumların bu döneme ilişkin karlarının ileriki dönemlerde ortaklara dağıtılması durumunda ise anlatıldığı üzere daha önce bu karlar stopaja tabi tutulduğu için, şirketler tarafından bu dağıtılan karlar üzerinden tekrar bir stopaj yapılmayacaktır (Kaya, 2009:115).

3.1.2. 1999-2003 Hesap Dönemlerine Ait Kurum Kazançlarının Vergilendirilmesi (4369 Sayılı Kanun Düzenlemesi)

Yürürlük tarihi 1.1.1999 olan 4369 sayılı Kanun ile GVK' nın 94. maddesinin 6. bendinde yapılan düzenleme ile stopaj düzenlemesinin kapsamı daraltılarak kurumların sadece kar payı dağıtımları durumunda ve istisna kazançları üzerinden mezkûr maddeye göre stopaj hesaplayarak ödemekle sorumlu tutulmuşlardır.

4369 sayılı kanunun yürürlüğe girmesiyle kar dağıtımında üç aşamalı bir sisteme geçilmiş olup, buna göre kurum kazancı üzerinden %30 oranında kurumlar vergisi hesaplanmakta ve yararlanılan istisna kazançlar üzerinden GVK' nın 94. maddesinin 6. bendi uyarınca tevkifat yapılmaktadır. Daha sonra ise karın dağıtılması halinde kar dağıtımına bağlı tevkifat yapılmaktadır (Karyağdı, 2014:356).

4369 sayılı kanun öncesinde şirketler kar dağıtımını yapsın veya yapmasın her durumda tevkifat yapmaları gerekiyordu. Fakat her durumda tevkifat yapma uygulaması 4369 sayılı kanun ile değiştirilerek, gelir vergisi tevkifatı yapılmasını kar dağıtımının yapılması haline bağladı. Böylece şirketler kar dağıtımını yapmadığında ya da karlarını sermayelerine ilave ettiklerinde gelir vergisi tevkifatı yapmamaları uygulamasına geçilerek, eski uygulama terk edildi. Söz konusu yıllara ait kurumlar vergisinden istisna kazançlar dışındaki kazançların ortaklara dağıtımına bağlı tevkifat yapılacaktır (Öztürk ve Öğredik, 2008:263).

3.1.3.2003-2006 Hesap Dönemlerine Ait Kurum Kazançlarının Vergilendirilmesi (4282 Sayılı Kanun düzenlemesi)

GVK’ da 4842 Sayılı Kanun Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun’la yapılan değişiklik sonrası GVK’nın 94. maddesinin 6-b alt bendi hükmü aşağıdaki gibidir:

“i) Tam mükellef kurumlar tarafından; tam mükellef gerçek kişilere, Gelir ve Kurumlar Vergisi mükellefi olmayanlara ve bu vergilerden muaf olanlara dağıtılan, 75’inci maddenin ikinci fıkrasının (1), (2) ve (3) numaralı bentlerinde yazılı kar paylarından (karın sermayeye eklenmesi kar dağıtımı sayılmaz), %10”

“ii) Tam mükellef kurumlar tarafından; dar mükellef gerçek kişilere, dar mükellef kurumlara (Türkiye’de bir işyeri veya daimi temsilcisi aracılığıyla kar payı elde edenler hariç) ve Gelir ve Kurumlar Vergisinden muaf olan dar mükelleflere dağıtılan, 75’inci maddenin ikinci fıkrasının (1), (2) ve (3) numaralı bentlerinde yazılı kar paylarından (karın sermayeye eklenmesi kar dağıtımı sayılmaz), %10”

“iii) 75’inci maddenin ikinci fıkrasının (4) numaralı bendinde yazılı menkul sermaye iradının ana merkeze aktarılan tutarı üzerinden, %10, stopaj yapılacaktır.”

GVK' nın vergi tevkifatını düzenleyen 94.maddesinde 4842 sayılı Kanun'la bir değişiklik yapılarak kanunun yürürlük tarihi 24.04.2003 olarak belirlenmiştir. Dolayısıyla bu tarihten sonra tam mükellef kurumlar tarafından yapılacak gelir vergisi tevkifatlarında daha önceki uygulamada olan istisna olan kazançlar ile istisna olmayan kazançlar arasındaki farklı tevkifat uygulaması son bulmuştur. Böylece kurumlar kazançları istisna olsun veya olmasın tevkifatı bütün kazançları için kar dağıtımı sırasında yapacaklardır (Karyağdı,2014:356).

3.1.4 2006 Yılı ve Sonrası Kurum Kazançlarının Vergilendirilmesi

1.1.2016 yılında yürürlüğe giren yeni KVK ile son düzenleme yapılmıştır. Bu düzenleme ile kurum kazancı üzerinden hesaplanan kurumlar vergisi oranı %20'ye düşürülmüştür. Daha önce GVK' nın 94. maddesinde yapılan kar dağıtımına bağlı tevkifat düzenlemesi GVK'nın yanı sıra, kurumlar vergisi mükellefleri açısından KVK'nın 15. maddesi ile 30. maddesi de eklenmiştir. Bu şekilde vergi yasalarına ait tevkifatlar ve buna ilişkin düzenlemeler ve oranlar kurumlar vergisinde de yer almaya başlamıştır. Ayrıca KVK' na eklenen geçici 1. madde ile kurumlar vergisine göre tevkifata tabi tutulan kazanç ve iratlardan ayrıca GVK'nın 94. maddesine göre ve GVK' nın geçici 67. Maddesine göre tevkifat uygulanmış kazanç ve iratlardan ise KVK' na göre tevkifat yapılamayacağı belirtilmiştir.

Böylece yapılan düzenleme ile eğer bir ödeme KVK'nın 15. maddesi hükmüne göre tevkifata tabi tutulduysa tekrar GVK'nın 94. maddesine göre stopaja tabi tutulmayacaktır. Yine belirtildiği üzere GVK' nın geçici 67. maddesi hükmüne göre stopaj uygulanan kazançlar veya iratlardan ise KVK hükümlerine göre stopaj yapılmayacaktır (Beyanname Düzenleme Rehberi, Kurumlar Vergisi, 2016:268).

3.1.5 Karın Elde Edildiği Tarih ve Kar Dağıtımı Stopaj Zamanının Tespiti

Dağıtılacak kar payları üzerinden yapılan stopajın tarihsel seyrini inceledikten sonra vergi beyanı açısından ortaya çıkan sorunlardan biri olan kar payı elde edenler için kar payının ne zaman elde edildiği, kar payı dağıtanlar için ise gelir vergisi stopajının ne zaman yapılacağıın tespit edilmesi sorunudur.

TTK' ya göre, şirket tarafından şirket hissedarlarına dağıtılacak kar paylarının, hissedarlar açısından şirketten bir alacak hakkı doğurabilmesi için kar dağıtımının şirket genel kurulunca karara bağlanması gerekmektedir (Gündüz, 2015:38).

Genel kurulun kar dağıtımı kararı vermesi vergi hukukuna göre gelirin elde edildiği anlamına gelmediğinden elde edenler açısından vergiyi doğuran olay burada gerçekleşmez. Dolayısıyla TTK 'ya göre bir alacak hakkı doğmasına rağmen vergi mevzuatına göre elde edilen bir gelir yoktur (Karyağdı, 2014:365).

Menkul sermaye iratlarında gelirin elde edilmesi hem hukuki tasarrufun hem de ekonomik tasarrufun gerçekleşmiş olması ile mümkündür. Genel kurulun bir kar dağıtım kararı alması sadece bir hukuki tasarruftur. Ekonomik tasarruf gerçekleşmemiştir. Bu nedenle kar payının nakden veya hesaben dağıtıldığı tarihte ekonomik tasarrufta sağlanacak olup, vergisel olay burada gerçekleştiğinden ilgili vergilendirme dönemi beyan yapılacaktır (Beyanname Düzenleme Rehberi, Gelir Vergisi, 2017:380).

Bu açıklamalardan hareketle gelirin elde edilmesi gelir türlerine göre aşağıda şekilde açıklanabilir.

“GVK'nın 75'inci maddesinin ikinci fıkrasının 1,2 ve 3 numaralı bentlerinde yer alan kar payları genel itibariyle “ilgili kurum tarafından kar dağıtımına karar verilmiş ve kar dağıtım tarihi saptanmış ise kar dağıtım tarihinde” ortaklar tarafından elde edilmiş kabul edilir. Ancak bu tarihte kurum tarafından çeşitli nedenlerle kar dağıtımına başlanmaması halinde kar payları fiilen dağıtımına başlandığı tarihte elde edilecektir. Kar dağıtımına başlandığı halde ortağın kar payını tahsil etmemiş olması hukuki ve ekonomik tasarruf gerçekleştiğinden kar payının elde edilmesine tesir etmemektedir. Diğer taraftan şirket yetkili organlarınca kar dağıtımına ilişkin hukuki prosedür

tamamlanmamakla birlikte, kar payının fiilen dağıtıldığı ve ortak tarafından tahsil edildiği durumda da fiili tasarruf gerçekleşeceğinden kar payı elde edilmiş sayılır.” (Beyanname Düzenleme Rehberi, Gelir Vergisi, 2017:380).

Uygulamada tereddüt edilecek bir diğer konu ise kar dağıtımında sermaye şirketleri tarafından yapılacak tevkifatın kar dağıtımı kararı alınan tarihte mi yoksa kar payının fiilen dağıtıldığı tarihte mi yapılması gerektiği sorunudur.

GVK 94. maddeye göre kar payı ödeyenlerin gelir vergisi tevkifatı yapabilmesi için bunu nakden veya hesaben ödemeleri gerekir. Hatta avans olarak yaptıkları ödemelerde bile gelir vergisi kesintisi yapmaları zorunludur. GVK’nın 96. maddesinde, hesaben ödeme; *“vergi tevkifatına tabi kazanç ve iratları ödeyenleri istihkak sahiplerine karşı borçlu durumda gösteren her türlü kayıt ve işlemleri ifade eder.”* denilmiştir.

GVK’ na göre kar payı ödeyenlerin gelir vergisi tevkifatı yapabilmesi için bunu nakden veya hesaben ödemeleri gerekir. Hatta avans olarak yaptıkları ödemelerde bile gelir vergisi kesintisi yapmaları zorunludur. Şirket genel kurulunun kar dağıtımına karar vermesi ile dağıtılacak kar payı hesaplanır. Bu durumda hesaben ödeme durumu oluşmaktadır. Bu durumda kar dağıtım kararı alındığında kar payının tespit edildiğinde oluşan hesaben ödeme durumu nedeniyle gelir vergisi stopajı şirket tarafından yapılmalıdır. Bu durumda sermaye şirketleri tarafından kar dağıtım kararı alındığında şirket ortaklarına kar payı ödenmese bile gelir vergisi tevkifatı yapılmalıdır (Karyağdı, 2014:367).

Konu hakkında *“1 Seri No ’lu KVK Genel Tebliği’ nin 15.6.4. No ’lu Kâr payı elde eden kişilerin hukuki statülerinin belirlenememesi durumunda vergi kesintisi uygulaması”* kısmında;

“Kar payı ödemelerinde vergi kesinti yapma yükümlülüğü, şirket yetkili organlarının kar payı ödemelerinin yapılmasını öngördüğü tarih itibariyle başladıktan, nakden bir ödeme yapılmamış olsa dahi kar payının ödenmeye başlanması gereken tarihte hesaben ödemenin gerçekleştiğinin kabul edilmesi gerekmektedir” hükmü yer almaktadır.

Kar paylarının elde edildiği dönemin tespiti konusunda yargı kararlarında; menkul sermaye iradının elde edilmiş sayılması için kurumlarda kar dağıtımına karar veren yetkili organın karar almış olması ve fiilen kar dağıtımına başlanmış olması arandığı görülmektedir. Başka bir ifadeyle gelir vergisi tevkifatının yapılması gereken tarih, karın dağıtıldığı tarih olacaktır (Karyağdı, 2014:366).

3.2 Dağıtılan Kar Paylarında Stopaja İlişkin Mevcut Düzenleme

Kurum kazancı kurumların beyanı üzerinden vergi tarh edilerek vergilendirilmiş olur. Vergi düşüldükten sonraki kar dağıtıldığında veya dar mükellef kurumlarca ana merkeze aktarıldığında, bu kazançlardan vergi stopajı yapılır.

4842 sayılı Kanun’la yapılan düzenlemeye göre istisna kazançlar üzerinden herhangi bir vergi kesintisi yapılmayacaktır. Fakat bu kanun ile GVK’ya 61. madde eklenmiştir. Bu madde ile daha önce yatırım indirimi istisnasından yararlanan kazançların vergilendirilmesine ilişkin uygulamanın tersi yönde bir düzenleme yapılarak bu tip kazançlar dağıtılsın veya dağıtılmasın bunlardan % 19,8 olarak bir vergi stopajı uygulanması getirilmiştir. Bu nedenle bu maddenin yürürlük tarihi 24.04.2003 olduğu için, bu tarih evveliyatında yapılmış olan müracaatlara göre oluşturulan yatırım teşvik belgelerine ilişkin yatırımlara ilişkin yatırım indirimi istisnası için yapılacak vergi kesintisi oranı % 19,8 şeklinde belirtilmiştir. Bu nedenle mükellefler, 24.04.2003 tarihinden önce yapılan müracaatlara ilişkin düzenlenen yatırım teşvik belgeleri kapsamında bu tarihten itibaren yaptıkları harcamaları için GVK’ nın 19. maddesinde yer alan hükümlere göre belirtilen istisnadan yararlanırlar. Böylece stopajsız şekilde yatırım indiriminden yararlanabileceklerdir (Kalkan, 2008:59).

Mükellef kurumların Türkiye’de elde ettikleri kazanç ve iratları üzerinden yapılacak tevkifatlarla ilişkin düzenleme ise; KVK’nın 15.maddesine göre tam mükellef kurumlar için, KVK’nın 30. maddesine göre ise dar mükellef kurumlar için yapılmaktadır. KVK’ ya eklenen geçici 1. maddeye göre ise bu kanuna göre tevkifat yapılmış kazanç ve iratlardan tekrar GVK’ nın 94. maddesine göre tevkifat yapılamaz (Tekin ve Kartaloğlu, 2007:734).

3.2.1 Tam Mükellef Kurumların Dağıttıkları Kar Paylarında Gelir Vergisi Kanunu’na Göre Vergi Kesintisi Düzenlemeleri

GVK’nın 94. maddesinde belirtildiği üzere; tam mükellef kurumlar tarafından; tam mükellef gerçek kişilere, gelir ve kurumlar vergisi mükellefi olmayanlara ve bu vergilerden muaf olanlara, dar mükellef gerçek kişilere, dar mükellef kurumlara ve gelir ve kurumlar vergisinden muaf olan dar mükelleflere dağıtılacak kar paylarından vergi kesintisi yapılmaktadır.

GVK’nın 94. maddesinde belirtilerek şirketler tarafından ve dağıtıldığında gelir vergisi kesintisi yapılacak olan kar payları aynı kanunun 75. maddenin ikinci fıkrasının (1), (2) ve (3) numaralı bentlerinde sayılmışlardır. Bunlar; her tür hisse senetlerinin kar payları, iştirak hisselerinden doğan kazançlar ve kurumların idare meclisi başkan ve üyelerine verilen kar paylarıdır.

Bununla birlikte yıllık ya da özel beyanname veren dar mükellef kurumlar, indirim ve istisnaları düşmeden önce oluşan kazançlarından hesapladıkları kurumlar vergisini düşerek, kalan bölümden tevkifata yapmalıdırlar.

3.2.2 Tam Mükellef Kurumların Dağıttıkları Kar Paylarında Kurumlar Vergisi Kanunu'na Göre Vergi Kesintisi Düzenlemeleri

KVK'nın 15. maddesinin 2. fıkrasında yapılan düzenleme ile, vergiden muaf olan kurumlara dağıtılan kar payları üzerinden yapılacak vergi kesintisi; 30. maddesinin 3. fıkrasında yapılan düzenleme ile de Türkiye'de bir iş yeri veya daimi temsilcilik aracılığı ile kar payı elde edenler hariç olmak üzere dar mükellef kurumlara ya da kurumlar vergisinden muaf olan dar mükelleflere dağıtılan kar payları üzerinden vergi kesintisi yapılacağı hükme bağlanmıştır.

KVK'nın 15. maddesinin ikinci fıkrası ile 30. maddesinin 3. fıkrasının bakıldığında;

- *“Kurumlar vergisinden muaf olan kurumlara,*
- *Türkiye’de bir iş yeri veya daimi temsilci aracılığı ile kar payı elde edenler hariç dar mükellef kurumlara,*
- *Kurum statüsünde olup bu Kanunla veya özel kanunlarla kurumlar vergisinden muaf olan dar mükelleflere,”*

GVK'nın 75. maddesinde belirtilen kar payları nedeniyle dağıtılan kar paylarından KVK' ya göre vergi kesintisi yapılır.

Aynı şekilde; tam mükellef kurumlarca;

- *“Tam mükellef kurumlara*
- *Türkiye’de bir iş yeri veya daimi temsilci aracılığıyla kar payı elde eden dar mükellef kurumlara”* dağıtılan kar payları üzerinden vergi kesintisi yapılamaz.

3.2.3 Dar Mükellef Kurumların Ana Merkezlerine Aktardıkları Kazançlar

GVK'nın 94. maddesinin 1. fıkrasının 6. bendinin (b-iii) alt bendinde, 75. maddenin 2. fıkrasının (4) numaralı bendinde yazılı;

“Kurumlar Vergisi Kanunu uyarınca yıllık veya özel beyanname veren dar mükellef kurumların, indirim ve istisnalar düşülmeden önceki kurum kazancından, hesaplanan kurumlar vergisi düşüldükten sonra kalan kısmı” na ilişkin menkul sermaye iradının ana merkeze aktarılan tutarı üzerinden gelir vergisi tevkifatı yapılacağı hükmü yer almaktadır.

Yıllık veya özel beyanname veren dar mükellef kurumlar ana merkezlerine kazançlarını aktarmak istediklerinde, indirim ve istisnalar düşülmeden önceki kurum kazançlarından, hesapladıkları kurumlar vergisini düştüktten sonra kalan bölümden ana merkeze aktardıkları tutardan, kurum tarafından % 15 oranında stopaj yapılacağı belirtilmiştir. Aynı kanunun geçici 1.maddesi ile söz konusu tutarlar üzerinden ayrıca GVK 94. maddesine göre kesinti yapılmayacağı düzenlenmiştir.

3.2.4 Gelir Vergisi Kanunun Geçici 62. Maddesi Uygulaması

4842 sayılı Kanun'la, GVK'nın 94. maddesinin 1-6 no'lu bendinin b alt bendinde yapılan değişiklik 24.03.2003 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu düzenleme ile istisna kazanç ve istisna ayrımı kaldırılmış ve vergi kesintisi, kar dağıtımı aşamasında bırakılmış olduğunu tezimizin önceki bölümlerinde ifade edilmiştir. Bu düzenleme tarihinden önceki dönemlere ilişkin dağıtılmamış karların vergilendirilmesinin nasıl yapılacağı hususu da bu düzenleme ile GVK'ya eklenen geçici 62. maddede belirtilmiştir.

Bu düzenlemeye ilişkin kar payları dağıtımının vergilendirilmesi aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Ait Olduğu Hesap Dönem	Dağıtılan Kazancın Kaynağı	Kar Dağıtımında Tevkifat Uygulaması Hakkında Açıklama
31.12.1998 ve öncesi	Kurumlar Vergisine tabi kazançlar	Tevkifat yapılmaz
31.12.1998 ve öncesi	Kurumlar Vergisinden istisna kazançlar	Tevkifat yapılmaz
1.1.1999 – 31.12.2002	Gelir Vergisi Kanunu Geçici 61. Madde kapsamında tevkifata tabi tutulmuş yatırım indiriminden yararlanan kazançlar	Tevkifat yapılmaz
1.1.1999 – 31.12.2002 arasında	Kurumlar Vergisine Tabi tutulmuş kazançlar	-Dağıtım 24.04.2003'ten önce yapılmışsa, kar payını elde eden kim olursa olsun halka açık Anonim Şirketler 'de %5,5 diğer kurumlarda %16,5 oranında tevkifat yapılmıştır. - 24.4.2003'te ya da daha sonra yapılan kar dağıtımlarında * Kar payını elde eden, tam mükellef kurum ise veya Türkiye'de bir iş yeri veya daimi temsilci aracılığıyla kar payı elde eden dar mükellef kurum (yabancı kurum Türkiye şubesi) ise bunlara ait kar payları üzerinden tevkifat yapılmaz. * Kar payını elde edenler tam veya dar mükellef gerçek kişi, dar mükellef kurum, gelir ve kurumlar vergisi mükellefi olmayan veya bu vergilerden muaf olan kişi ve kuruluşlar ise tevkifat yapılır
1.1.2003 ve Sonraki hesap Dönemleri	Kurumlar Vergisine Tabi olan ya da olmayan Tüm kazançlar	- Kar payını elde edenler tam mükellef gerçek kişi, gelir ve kurumlar vergisi mükellefi olmayan veya bu vergilerden muaf olan kişi ve kuruluşlar ise 31.12.2003'e kadar fon payı dahil %11, 1.1.2004'ten itibaren %10 oranında ve 23.7.2006 tarihinden itibaren %15 tevkifat yapılır. - Kar payını elde eden kişi ya da kurum bu sayılanlar dışında ise onun payına isabet eden kar dağıtımını tevkifata tabi değildir. - Karın istisna kaynaklı olup olmamasının tevkifat yönünden bir önemi bulunmamaktadır.
1.1.2003 ve sonraki hesap dönemleri	Gelir Vergisi Kanunu Geçici 61. Madde kapsamında yatırım indiriminden yararlanan kazançlar	- 2002 ve öncesinden gelen ancak 1.1.2003'ten sonra kurum kazancından indirilmek suretiyle yararlanan yatırım indirimi istisnası üzerinden dağıtılsın dağıtılmasından %19,8 oranında vergi kesintisi yapılmaya devam olunacaktır.

Tablo 5-Tam Mükellef Kurumlarda Kar Dağıtımından Kaynaklanan Tevkifatlara İlişkin Tablo Kaynak: (Karyağdı, 2014:313)

3.2.5 Kar Payı Elde Eden Kişilerden Yapılacak Vergi Kesintilerinde Mükelleflerin Hukuki Statüsü

Tam mükellef kurumlar ile Türkiye’de bir işyeri veya daimi temsilci aracılığıyla kar payı elde eden dar mükellef kurumlara yapılan kar payı ödemelerinden stopaj yapılmaz. Bu nedenle kar payı dağıtımlarında stopaj konusu belirlenirken kar payını elde edenlerin stopaj kapsamında olan bir gerçek kişi veya tüzel kişi olup olmadığına dikkat edilmelidir.

Anonim şirketlerce ihraç olunan hisse senetlerinin hamiline veya nama yazılı olacağı, şirketlerin nama yazılı hisse senedi sahiplerinin adı, soyadı ve adresleriyle pay defterine kaydetmeleri hususları TTK’nın 484. ve 499. maddelerinde hüküm altına alınmıştır. Böylece kar dağıtımı yapacak şirket daha önce ihraç ettiği nama yazılı hisse senetlerinin kimin elinde olduğunu pay defterinden tespit edebileceğinden, kar payı stopajı yaparken bu hisseleri elinde tutan tam mükellefler ile dar mükellef olan kurumlar vergisi mükelleflerinden stopaj yapmayacaktır (Beyanname Düzenleme Rehberi,Kurumlar Vergisi, 2016:280).

3.2.6 Karın Sermayeye İlavesi Durumunda Tevkifat

Teziminiz önceki bölümlerinde belirtildiği üzere gelir vergisi tevkifatı kar dağıtımı aşamasında yapılmaktadır. GVK’ nın 94. Maddesine göre şirketlerin karlarını sermayeye ilave etmesi kar dağıtımı olarak kabul edilmemektedir. Bu nedenle karın sermayeye ilavesi durumunda gelir vergisi tevkifatı yapılmaz.

Bu konuda İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığının 16.03.2012 tarih ve “B.07.1.GİB.4.34.16.01-GVK94-104516/03/2012” sayılı özelgesinde; “vergilendirilmiş kurum kazancının sermayeye ilave edilmesi işleminin kar dağıtımı olarak değerlendirilmesi söz konusu olmadığı gibi, sermayeye ilave edilen bu tutarların Gelir Vergisi Kanunu’nun 94.maddesi kapsamında tevkifata tabi tutulmasının ya da gerçek kişi ortakları tarafından beyan edilmesinin gerekmediği” belirtilmiştir.

3.3 Dağıtılan Kar Payında Beyan ve Vergilendirme

Kar payını elde edenler açısından herhangi bir cezai müeyyideye maruz kalınmaması için kar payının vergi kanunlarına göre beyanı önem arz etmektedir. Bu nedenle sermaye şirketlerinin dağıttığı kar payının beyanı ve vergilendirilmesi aşağıda açıklanacaktır.

3.3.1 Gelir Vergisi Kanunu'na göre Vergi Kesintilerinde Beyan ile Ödeme Durumu

GVK'nın 98. maddesine göre, *“vergi tevkifatı yapmak zorunda olanların bir ay içinde yaptıkları ödemeler veya tahakkuk ettirdikleri karlar ve iratlar ile bunlardan tevkif ettikleri vergileri ertesi ayın 23. günü akşamına kadar ödeme veya tahakkukunun yapıldığı yerin bağlı olduğu vergi dairesine bildirmekle”* sorumludurlar. GVK'nın 119. maddesinde ise *“beyan edilen tevkifatın ödeme zamanı ise vergilerin tevkif edildiği ayı takip eden ayın 26. günü akşamına kadar”* yatırılırlar.

3.3.2 Tam Mükellef Gerçek Kişilerin Elde Ettikleri Kar Payları

Tam mükellef gerçek kişilerin elde ettikleri kar paylarının beyanı ticari faaliyete bağlı olup olmadığına göre değişir. GVK'nın 75. maddesinin son fıkrasında açıklandığı üzere, sermaye sahiplerinin elde ettikleri menkul sermaye iratları, bu menkul sermaye iratlarını elde edenlerin ticari faaliyetine bağlı şekilde elde edildiyse, bu kazancalar ticari kazanç belirlenmesinde dikkate alınır. Bu hükümle, ticari organizasyona dahil olan menkul sermaye iratları ticari kazançta dahil olduğundan ticari kazanç kurallarına göre belirlenir ve beyan edilir.

GVK'nın 75. maddesinde, gerçek kişilerin kurumlardan elde ettikleri kar payları menkul sermaye iradı sayıldığından, söz konusu iratların bir ticari faaliyete bağlı olmaksızın elde edildiği durumda, bunların vergilendirilmesi ve beyanı GVK'nın menkul kıymetlere ilişkin hükümleri çerçevesinde yapılır.

3.3.3 Adi Komandit Şirketlerce Elde Edilen Kar Payları

Adi komandit şirketler elde ettikleri kar paylarını tahsil ettikleri yıl hasılatlarına intikal ettirirler. GVK'nın 37. maddesinin 3. fıkrasında belirtildiği üzere, komandite ortakların şirket karından elde ettikleri kazanç, şahsi ticari kazançtır. GVK'nın 37. maddesinin 3. fıkrasında adi komandit şirketlerde komandite ortakların ortaklık karından aldığı pay, şahsi ticari kazanç hükmündedir. Yine GVK'nın 75. maddesinde belirtildiği üzere komanditer ortakların ortaklık karından elde ettikleri kazanç menkul sermaye iradı olarak belirlenmiştir.

Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerin ortaklarından komandite ortaklar elde ettikleri ticari kazançlarını yıllık gelir vergisi beyannamesi ile beyan ederler. Bu beyan üzerine tahakkuk eden vergilerini öderler (Ataman, Akgül, Akay, 2004:166).

Kar paylarının komandite ve komanditer ortaklarca beyanı, aslında adi şirketler ile kolektif şirketlerin ortakları tarafından yapılan beyana benzemektedir. Burada olan farklı husus sadece komanditer ortakların, elde ettikleri kar paylarını menkul sermaye iradı şeklinde beyan etme gerekliliğidir.

3.4 Uygulama

Aşağıda kar dağıtımı uygulamaları için örnekler verilecektir.

Örnek 1¹: (M) A.Ş.'nin, 31.12.2019 tarihi itibarıyla ticari bilanço karı 420.000 TL olup; 26 Mart 2020 tarihinde yapılan genel kurul toplantısında pay sahiplerine, ödenmiş sermayenin %5'i tutarında I. Kar Payı ve 20.000 TL tutarında II. Kar Payı; çalışanlara 5.000 TL tutarında kar dağıtılmasına karar verilmiştir. Buna ek olarak ortaklık esas sözleşmesine göre kar payı imtiyazı "Birinci kar payı dağıtıldıktan sonra kalanın %5'i imtiyazlı pay sahiplerine dağıtılmaktadır." şeklinde ifade edilmektedir. Ayrıca söz konusu toplantıda, ifade edilen kar payları dağıtıldıktan sonra kalan kısmın olağanüstü yedeklere

¹ Bu örnek Necmettin GÜNDÜZ, KAR DAĞITIMI ve MUHASEBELEŞTİRİLMESİ, Vergi Raporu Dergisi, Sayı 195, Aralık 2015 yayınlanan makalesindeki sorudan uyarlanmıştır.

ayrılmasına karar verilmiştir. (M) AŞ'nin yapacağı kar dağıtımı işlemine ilişkin veriler aşağıda yer almaktadır:

- Ödenmiş Sermaye: 2.000.000 TL
- Ticari Bilanço Karı: 420.000 TL
- Kanunen kabul edilmeyen giderler: 40.000 TL
- Geçmiş Yıllar Zararı: 10.000 TL
- Önceki Yıllarda Ayrılan Genel Kanuni Yedek Akçe Tutarı: 340.000 TL
- Ödenen Geçici Vergi Tutarı: 38.000 TL

Belirtilen veriler doğrultusunda yapılacak hesaplama şöyle olacaktır;

A	Ödenmiş Sermaye	2.000.000,00
1	Dönem Karı (Ticari Bilanço Karı)	420.000,00
2	KKEG	40.000,00
3	Geçmiş Yıl Zararları	10.000,00
4	Kurumlar Vergisi (-) $[(1+2-3) \times \%20]$	90.000,00
5	Dönem Net Karı (1-4)	330.000,00
6	Geçmiş Yıl Zararları (-)	10.000,00
7	Genel Kanuni Yedek Akçe (-) (1.Tertip Yas. Yed. Akçe) $[(5-6) \times \%5]$	16.000,00
-	I. Tertip Genel Kanuni Yedek Akçe Tavanı (A x %20)	400.000,00
-	Önceki Yıllarda Ayrılan Genel Kanuni Yedek Akçe Tutarı	340.000,00
-	Ayrılabilir Genel Kanuni Yedek Akçe Tutarı	60.000,00
8	Dağıtılabilir Net Dönem Karı (5-6-7)	304.000,00
9	Ortaklara Birinci Kar Payı (A x %5)	100.000,00
10	İmtiyazlı Pay Sahiplerine	10.200,00
11	Dağıtılan Diğer Kar Payı (Çalışanlara)	5.000,00
12	Ortaklara İkinci Kar Payı	20.000,00
13	Genel Kanuni Yedek Akçe (-) (2.Tertip) $[(9+10+11+12)-(A \times \%5)] / 10 =$	3.520,00
14	Olağanüstü Yedek Akçe (8-9-10-11-12-13)	165.280,00

Kar dağıtımının hesaplamalarının ilgili dönemlerdeki muhasebeleştirilmesi aşağıdaki gibi olacaktır.

-----01.01.2020-----		
590 DÖNEM NET KARI		330.000
570 GEÇMİŞ YILLAR KARLARI		330.000
-----/-----		

-----25.04.2020-----		
370 DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞ. YASAL YÜK. KAR.	90.000	
- Kurumlar vergisi karşılığı		
371 DÖNEM KARININ PEŞİN ÖD. VERGİ VE DİĞ. YÜK.		38.000
- Geçici vergi		
360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR		52.000
Dönem karına ilişkin kurumlar vergisi		
-----/-----		

-----25.04.2020-----		
570 - GEÇMİŞ YILLAR KARLARI		330.000
- 2019 Yılı Karı		
580 GEÇMİŞ YILLAR ZARARLARI		10.000
540 YASAL YEDEKLER		19.520
- I. Tertip Yas. Yed. Akçe	16.000	
- II. Tertip Yas. Yed. Akçe	3.520	
543 OLAĞANÜSTÜ YEDEKLER		165.280
335 PERSONELE BORÇLAR		5.000
- Çalışanlara 5.000		
331 ORTAKLARA BORÇLAR		130.200
- İmtiyazlı Pay Sahiplerine	10.200	
- Ortaklara	120.000	
2019 yılı karından ortaklara düşen payların dağıtımı		
-----/-----		

-----31.05.2020-----		
331 ORTAKLARA BORÇLAR		130.200
- Birinci Kar Payı	100.000	
- İkinci Kar Payı	20.000	
- İmtiyazlı Pay Sahiplerine Kar Payı	10.200	
100-KASA		104.160
360-ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR		26.040
Ortaklara kar payı ödemesi yapılması		
-----/-----		

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada sermaye şirketlerinde kar dağıtımı, vergilendirilmesi ve muhasebesi konusu güncel mevzuat ışığında ele alınmış, süreci etkileyen mevzuat bir bütün olarak değerlendirilip konu bir uygulama ile açıklanmaya çalışılmıştır.

Sermaye şirketlerinde kar dağıtımı konusu; şirketlerin bir faaliyet dönemi boyunca elde ettikleri karın; sermayedarlar arasındaki dağıtımı, şirket bünyesinde bırakılması gereken miktarın -dolayısıyla yedek akçelerin- tespiti, vergilendirilmesi ile muhasebeleştirilmesi aşamalarına sahip çeşitli tarafları olan dinamik karakterli bir konudur. Kar dağıtımında, karı elde eden şirket, kar payı elde etmek isteyen sermayedar, vergi toplamak isteyen devlet gibi çeşitli özel ve kamu hukukunu ilgilendiren çeşitli tarafların olması karın ne şekilde paylaştırılacağı sorusunun her zaman güncelliğini korumasını sağlamaktadır. Bu çeşitli aşamalar ve taraflar TTK, Sermaye Piyasası Mevzuatı, Vergi ve Muhasebe Mevzuatı gibi çeşitli mevzuat çerçevesinde belirlendiğinden, doğru bir kar dağıtımı yapılabilmesi veya kar dağıtımı yapıldıktan sonra çeşitli cezai yaptırımlara maruz kalınmaması için bütün mevzuatın birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir.

Sermaye şirketlerinin temel amacı, belli bir dönemde gerçekleştirmiş oldukları faaliyetler neticesinde kar elde etmek ve elde ettikleri bu karı şirket politikaları çerçevesinde pay sahiplerine dağıtmaktır. Kar dağıtımı yapabilmeleri için TTK hükümlerine göre belirlenen yasal çerçeveye eksiksiz uyarak genel kurullarında alacakları karar ile sermayedarlara kar payı dağıtırlar. TTK' ya göre kar payı dağıtımı faaliyet dönemi sonunda kar dağıtımına karar verilen dönem net karı üzerinden yapılır. Şirketin ticari bilançosunda görülen kardan vergi ve yasal yükümlülükler ile geçmiş yıl zararları düşüldükten sonra net dönem karı oluşur.

TTK, sermaye şirketleri ile şirket ortakları ve ilgili kişileri korumak, gerektiğinde güvence altına almak amacıyla çeşitli düzenlemeler yapmıştır. Yapılan bu düzenlemeler ile şirketlerin istikrarlı olarak faaliyetlerini devam ettirebilmesi, şirketlerin finansal ve mali yapılarının güçlendirilerek sermayelerinin güvence altına alınması gibi ilkeler amaçlanmaktadır. Bu amaçların yansımaları olarak şirket sermayesinin azalmaması için şirketlerin kar dağıtımını yapabilmesi şirketin kar elde etmesine ve öncelikli olarak dağıtılacak kardan kanuni yedek akçelerin ayrılması kuralları getirilmiştir. Tezimizde belirtildiği üzere, şunun altını çizmek gerekir ki şirketler TTK’ da belirtilen asgari sınırlar dahilinde kanuni yedek akçe ayırmadan kar dağıtımını yapamazlar. Ayrıca şirket genel kurulunun kar dağıtımını kararı TTK ‘nın amir hükümleri eksiksiz uygulanarak alınmalıdır.

Şirketlerin bir faaliyet dönemi sonunda elde ettikleri kar çeşitli kamu ve özel hukuk otoritesi tarafından farklı amaçlara göre değerlendirildiğinden, dağıtılabilir karı etkileyen kar tanımında farklılıklar oluşmaktadır. 6102 sayılı TTK ile mülga TTK’ da karın üzerinden dağıtılacağı belirtilen safi kar ifadesinin yerini yıllık kar ifadesi almıştır. Yine TTK’ da yıllık karın yıllık bilançoya göre belirleneceği hükmü yer almıştır. Sermaye şirketlerinin bilançolarına ilişkin belirlemelerin yapılarak, bilançoların nasıl oluşturulacağı gösterilen MSUGT’ de ise yıllık kar bilançoda “590-Dönem Net Karı” hesabında gösterilmiştir. Böylece mülga TTK’ da olan safi karın belirlenmesinde dönem karından vergi ve fonların düşülüp düşülmeyeceğine yönelik karışıklık açıklığa kavuşarak, yıllık kar kavramının bilançoda yer alan dönem net karı hesabındaki kar olduğu görülmüştür. Yıllık kar kavramı açıklığa kavuşmasına rağmen TTK ve SPK açısından dağıtılabilir karın hesaplanmasında bir farklılık olduğu görülmektedir. TTK’ da dağıtılabilir karın hesaplanması bilanço karından, varsa geçmiş yıl zararları, vergi ve yasal yükümlülükler ile kanuni yedek akçelerin düşülmesi ile yapılırken, SPK’ da ise dönem karından sadece vergi ve yasal yükümlülüklerin düşülmesi ile hesaplanır. Dolayısıyla SPK’ya tabi şirketler açısından net dönem karı TTK’ ya göre daha yüksek tutarda hesaplanmaktadır. Bu da daha yüksek oranda kar payı dağıtımını sağlar. Bununla birlikte halen MSUGT uyarınca hazırlanan kar dağıtım tablosunda yedek akçelere ilişkin TTK ve SPK açısından bazı farklılıkların olduğu görülmektedir. Kar dağıtım tablosunda birinci tertip ve

ikinci tertip yasal yedek akçe olarak adlandırılan kavramların TTK' nın 519. maddesinde “*genel kanuni yedek akçe*” şeklinde belirtildiğinden kar dağıtım tablosunun TTK' ya uyumlu şekilde düzenlenmesi gerekir

Kar dağıtımında en önemli konulardan biri ilk aşamada şirket karının vergilendirilmesi ve ikinci aşamada kar payının vergilendirilmesi ve beyanıdır. Şirketler dağıtılabilir kara ulaşmadan kar dağıtımını yapamazlar. Dağıtılabilir karın oluşmasında ise en büyük etken vergi mevzuatının doğru uygulanmasıdır. Dağıtılabilir karın oluşmasında kurum kazancını etkileyen hükümler KVK ve GVK' da düzenlenmiştir. Bu hükümlerin doğru uygulanarak mali kara ulaşılması ve ödenecek vergilerin doğru tahakkuk ettirilmesi elzemdir.

Şirketler kar dağıtımını politikasını belirlerken ikilemde kaldığı konu karlarını sermayeye eklemek veya kar payı dağıtmayı tercih etmektir. Bu politikayı etkileyen faktörlerden biri de şirketlerin kar payı dağıtımında %15 oranında gelir vergisi tevkifatından dolayı ek bir vergi sorumluluğu doğacağı için kar payı dağıtmamayı tercih edebileceğidir. Dolayısıyla bu konu şirket oto finansmanını güçlendirmesine rağmen, yeni yatırımcı bulma konusunda sorun oluşturmaktadır. Bu sorun şirketler üzerindeki gelir stopajı yükünün düşürülmesi ile çözülebilir. Gelir stopajı kar payı elde edenler açısından beyanlarında mahsup edecekleri bir vergi olduğundan devletin bu konuda bir vergi kaybının olmayacağı gibi, bununla birlikte tasarrufların şirketlere dahil edilmesiyle ekonomide olumlu bir etki yaratacağı düşünülmektedir.

Şirketler gelir vergisi tevkifatı konusunda vergi sorumlusu olduğundan, net karın sermayedarlara dağıtımına ilişkin yapılan tevkifat uygulamasının belirlenmesi gerekir. Vergi mevzuatımızda tevkifat uygulamaları tarihsel seyir içerisinde değişikliğe uğramıştır. En son 4842 sayılı Kanunla yapılan değişiklikle sermaye şirketlerinin yapması gereken tevkifatının kar dağıtım sırasında yapılması gerektiği ilkesi kabul edilmiş, halka açık şirketler ve halka açık olmayan şirketler arasında gelir vergisi tevkifatı oranındaki farklı uygulama değiştirilerek tevkifatın bu şirketler açısından benzer şekilde uygulanmasına geçilmiştir. Vergi mevzuatımız açısından bir diğer uygulama farklılığı ise kurumların istisna kazançları ile istisna olmayan kazançlarına uygulanan farklı

istisna uygulamasının terkedilmesidir. Ayrıca kar payını elde edenler açısından vergisel anlamda kar payının elde edilmesi hukuki ve ekonomik tasarrufla gerçekleşeceğinden, kar payının beyanı için bu duruma özellikle dikkat edilmesi gerekmektedir.

Sermaye şirketlerinde kar dağıtımı, vergilendirilmesi, muhasebeleştirilmesi konusunda çalışmamızda da belirtildiği üzere; dönem karı belirlenirken vergisel mevzuata uyulması, kanuni ve ihtiyari yedek akçeler ile temettüler belirlenirken esas sözleşme hükümleri çerçevesinde TTK' ya uyulması, halka açık şirketler açısından SPK mevzuatına uyulması, kar dağıtımının muhasebeleştirilmesinde MUGT ve TFRS' ye uyulması, Kar payı tevkiyatı yapılırken tevkiyatının tarihsel seyrinin iyi tetkik edilerek uygulanması, kar payı beyanın vergisel olayın gerçekleştiği dönemde yapılması hususları herhangi bir cezai müeyyide ile karşılaşmamak açısından önemlidir. Bu çalışmamızın bu alanda faaliyet gösteren uygulayıcılar ile konunun diğer muhatapları açısından yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Acar, F. (2005). Anonim Şirketlerde Kar Dağıtımı Ve Vergilendirilmesi . *Yüksek Lisans Tezi*. Bursa: Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Akay, H. (1996). “Kâr Dağıtım Tablosu Ve Bir Uygulama”, Vergi Dünyası, Sayı 176.
- Akbilek, N. (2001). Ttk. Ve Ser Pk. Açısından Anonim Ortaklıklarda Kar Payı Hakkı. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Akdoğan, A. (2014). *Türk Vergi Hukuku Ve Türk Vergi Sistemi*. Ankara: Gazi Yayınevi.
- Akdoğan, N. (1988). *Muhasebe Teorileri*. Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınları.
- Akgüç, Ö. (1994). *Finansal Yönetim*. İstanbul: Muhasebe Enstitüsü Yayınları.
- Akgüç, Ö. (1995). *Mali Tablolar Analizi*. İstanbul: Muhasebe Enstitüsü Yayınları.
- Akgüç, Ö. (2013). *Finansal Yönetim*. İstanbul: Avcıol Basım.
- Akyol, M. E. (2003). “Kâr Dağıtım Tablosu Ve Düzenleme Esasları”, Mükellefin Dergisi, Sayı 125.
- Altaş, S. (2013). *Anonim Şirketler Karşılaştırmalı Açıklamalı, Örnekli*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Altaş, S. (2020). “Anonim Şirkette Genel Kanuni Yedek Akçeleri Sermaye Artırımında Kullanmanın Koşulları”, Vergi Dünyası, Sayı 465.
- Arıkan, Z., Tosuner, M. (2007). *Türk Vergi Sistemi*. İzmir: İlkem Ofset.
- Arslan, M. (2005). *Vergi Hukuku*. Ankara: Yaklaşım Yayıncılık.
- Atabey, S. E. (2016). “Şirketlerde Kar Dağıtımının Vergilendirilmesi Ve Muhasebeleştirilmesine İlişkin Düzenlemeler Ve Uygulama Örneği”, Vergi Sorunları, Sayı 331.
- Ataman, Ü. (2000). *Şirketler Muhasebesi*. İstanbul: Türkmen Kitabevi.
- Ataman, Ü., Ataman Akgül, B. Akay, H. (2004), *Şirketler Muhasebesi*, İstanbul: Türkmen Kitabevi.
- Atik, A., Karyağdı, N. (1997). “Limited Şirketlerde Ve Anonim Şirketlerde Kâr Dağıtımı” Vergi Dünyası, Sayı .
- Bekler, M. (2007). “A.Ş'de Kar Dağıtımı Ve Vergilendirilmesi”, Vergi Dünyası, Sayı: 308.
- Bilgili, F., Demirkapı, E. (2013). *Şirketler Hukuku*. Bursa: Dora Yayıncılık.
- Boztosun, D. (2006). Temettü Dağıtım Kararının Farklı Piyasalarda Hisse Senedi Fiyatına Etkisinin Mukayeseli Olarak İncelenmesi. *Doktora Tezi*. Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Canöz, S. (2015). *Anonim Şirketlerde Kâr Payının Tespiti Ve Dağıtılması*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Çaldağ, Y. (2001). *Şirketler Muhasebesi*. Ankara: Gazi Kitabevi.

- Çeker, M. (2014). *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu' Na Göre Ticaret Hukuku*. Adana: Karahan Kitapevi.
- Çevik, O. N. (1994). *Uygulamada Şirketler Hukuku*. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Dereli, H. (2017). Türkiye'de Halka Açık Şirketlerde Kar Payı Dağıtım Politikalarının Hisse Senedi Değeri Üzerindeki Etkisi: Bist Üzerine Bir Çalışma. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Devrim, F. (2002). *Kamu Maliyesine Giriş*. İzmir: İlkem Ofset.
- Doğan, A. A. (2007). *Sermaye Şirketleri Rehberi*. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Domanıç, H. (1988). *Anonim Şirketler Hukuku Ve Uygulaması*. İstanbul: Temel Yayınları.
- Efendioğlu, Y. (1974). *Türk Vergi Sisteminde Verginin Kaynakta Kesilmesi*. Ankara: Doğuş.
- Erdoğan, M. (2009). *Finansal Yönetimi*. İstanbul: Aktif Yayınevi.
- Erimez, R. (1985). *Şirketlerde Kâr Dağıtımı, Yedek Akçeler Ve Vergileme*. İstanbul: Temel Yayınları.
- Eriş, G. (1995). *Anonim Şirketler Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Ertaş, F. Ç., Karaca, S. (2010). “Kâr Dağıtımının İlanı Ve Gerçekleşmesi Arasında Geçen Sürenin Firma Değerine Etkisi”, *Muhasebe Ve Finansman Dergisi*, Sayı 47 .
- Gündüz, N. (2015).” Kar Dağıtımı Ve Muhasebeleştirilmesi”, *Vergi Raporu*, Sayı 195.
- Hacırüsremoğlu, R. (1996). *Örneklerle Tdp Açıklamalar Ve Mali Tablolar*. Ankara: Türmob Yayınları.
- Hesap Uzmanları Derneği. (2014). *Beyanname Düzenleme Kılavuzu, Kurumlar Vergisi*. Ankara: Acar Basım
- Hesap Uzmanları Derneği. (2016). *Beyanname Düzenleme Kılavuzu, Kurumlar Vergisi*. Ankara: Acar Basım
- Hesap Uzmanları Derneği. (2020). *Beyanname Düzenleme Kılavuzu, Gelir Vergisi*. Ankara: Acar Basım
- Kalkan, T. N. (2008). “Kurum Kazançlarının Dağıtılmasında Kâr Payı Stopajı Ve Borsaya Açık Şirketlerin Yükümlülükleri”, *Vergi Dünyası*, Sayı 320.
- Kaplanoğlu, E. (2005). Temettü Politikası Teorileri Ve İmkb'de Amprik Bir Çalışma. *Yüksek Lisans Tezi*. Denizli: Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karayalçın, Y. (1988). *Banka Ve Ticaret Hukuku*, Ankara: Araştırma Enstitüsü Yayınları.
- Karyağdı, N. (2014). *Tüm Yönleriyle Kar Dağıtımı*. Ankara: Oluş Yayıncılık.
- Karyağdı, N. (2013). “Yüzde 5 Oranında 1.Temettü Dağıtmak Zorunlu Hale Geldi.” *Yaklaşım Dergisi*. Sayı 261

- Kaya, T. (2009). Sermaye Şirketlerinde Kar Payı Dağıtımının Vergilendirilmesi Ve Muhasebeleştirilmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kayar, İ. (2015). *Ticaret Hukuku*. Kayseri: Seçkin .
- Kırbaş, A. (2015). “Temettü Duyurularının Hisse Senedi Getirilerine Olan Etkilerinin Analizi: Borsa İstanbul Şirketlerinde Bir Uygulama”, *Doktora Tezi*. Ankara: Başkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kışhalı, Y. (2000). *Şirketler Muhasebesi*. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Kızılot, Ş., Eyüpgiller, S. (1999). *Şirketler Muhasebesi, Vergilendirilmesi, Hukuku*. Ankara: Yaklaşım Yayınları.
- Korgun, A. (1999). *Bir Temettü Politikası Olarak Temmettü Avansı; Teorisi Ve Türkiye'ye İlişkin Uygulama Önerileri Araştırma Raporu*. Ankara: Sermaye Piyasası Kurulu Denetleme Dairesi.
- Kumkale, R. (2003). *Anonim Şirketler*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Maç, M., Turgut, Ş. (2001). “ Geçici Vergi Dönemleri İtibarıyla Oluşan Kardan Ortaklara Temettü Avansı Verilebilmelidir ”, *Vergi Dünyası*, Sayı 237
- Mercan, E., Dündar, M. (2006). *Kar Dağıtımı Ve Vergilendirilmesi*. Ankara: Türmob Yayınları.
- Moroğlu, E. (2003). *Anonim Ortaklıklarda Esas Sermaye Artırımı*. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Nazalı, E. (2012). *Vergisel Ve Yeni Türk Ticaret Kanunu Yönüyle Anonim Ve Limited Şirketlerde Tasfiye, Devir, Birleşme, Bölünme Ve Tür Değişimleri*. Ankara: Yaklaşım Yayıncılık.
- Öztürk, B., Öğredik, G. (2008). *Sermaye Şirketlerinde Kurumlar Vergisi Ve Kar Dağıtımı*. Ankara: Maliye Ve Hukuk Yayınları.
- Özolgun, H., (2015), *Şirketler Muhasebesi*, İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- Pehlivan, O. (2016). *Vergi Hukuku*. Trabzon: Celepler Matbaacılık.
- Pulaşlı, H. (2003). *Şirketler Hukuku*. İstanbul: Adalet Yayınları.
- Sağlam, N., Şengel, S. (2014). *Şirketler Muhasebesi*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Sağlam, N., Şengel, S. (2016). *Uygulamalı Şirketler Muhasebesi*. Ankara: Özbaran Ofset.
- Saraçoğlu, F. (2018). *Türk Vergi Sistemi*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Sandıkçı, M. (2014). İşletmelerde Kar Payı Dağıtım Politikaları Ve Finansal Performans Üzerine Etkileri: Borsa İstanbul'da Ampirik Bir Çalışma. *Yüksek Lisans Tezi*. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sayılgan, G. (2017). *İşletme Finansmanı*. Ankara: Siyasal Yayınevi
- Şenyüz, D., Yüce, M., Gerçek A. (2015), *Türk Vergi Sistemi*, Bursa: Ekin Yayınevi.
- Sevilengül, O. (2005). *Genel Muhasebe*. Ankara: Gazi Kitabevi.

- Tekin, C., Bilici, K. (2000). “Kâr Dağıtımı Ve Tablosu”, Vergi Sorunları, Sayı 139.
- Tekin, C., Kartaloğlu, E. (2007). *Kurumlar Vergisi Kanunu Yorum Ve Açıklamaları*. Ankara: Maliye Ve Hukuk Yayınları.
- Tekinalp, Ü. (2013). *Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku*. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Tekinalp, Ü., Poroy, R., Çamoğlu, E. (1997). *Ortaklıklar Ve Kooperatifler Hukuku*. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Ulusoy, Y. (1987). *Anonim Ve Limited Şirketlerde Kar Dağıtımı Ve Vergilendirme*. Ankara: Olgaç Basım Yayınları.
- Ünal, A. C. (2006). Anonim Şirketlerde Kâr Payı, Kâr Dağıtımı Ve Yedek Akçe Ayrılması. *Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Başkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Vergi Müfettişleri Derneği. (2019). *Türk Vergi Kanunları*. Ankara: Aren Reklam.
- Vergi Müfettişleri Derneği. (2017). *Beyanname Düzenleme Rehberi, Gelir Vergisi*. Ankara: Vergi Müfettişleri Derneği Yayınları.
- Vergi Müfettişleri Derneği. (2016). *Beyanname Düzenleme Rehberi, Kurumlar Vergisi*. Ankara: Vergi Müfettişleri Derneği Yayınları.
- Yalçın, H., Yücel, S. (1996). *Gelir Ve Kurumlar Vergisi Uygulamasında Giderler*. İstanbul: Kılavuz Yayınevi.
- Yalkın, Y. K. (2002). *Şirketler Muhasebesi*. Ankara: Turhan Kitapevi.

Mevzuat

- 2709 Sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası
- 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu
- 6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun
- 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu
- 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu
- 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu

İnternet Kaynakları

- <https://www.gib.gov.tr/gibmevzuat> (Erişim tarihi:10.02.2021)
- <https://www.gib.gov.tr/6113-sayili-kanun-kapsamindaki-islemlerden-kaynaklanan-tutarlarin-sermayeye-ilave-edilip> (Erişim tarihi:14.03.2021)
- <https://tr.investing.com/education/terms/hissebasinakar-200222438?> (Erişim tarihi:20.04.2021)

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Tolga AYDOĞDU

EĞİTİM DURUMU

1995-2003 :Çakıl İlköğretim Okulu

2003-2007 :Çatalca Y.D.A. Lisesi

2007-2012 :Pamukkale Üniversitesi İktisadi ve İdari
Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü

2017- :İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Muhasebe ve Denetim
Bilim Dalı (Yüksek Lisans)

İŞ TECRÜBESİ

2011-2014 :Gelir Uzman Yardımcısı, Hazine ve Maliye
Bakanlığı İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı

2014-2019 :Vergi Müfettiş Yardımcısı, Hazine ve Maliye Bakanlığı
Vergi Denetim Kurulu Başkanlığı

2019- :Vergi Müfettişi, Hazine ve Maliye Bakanlığı Vergi
Denetim Kurulu Başkanlığı